

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra historie

Lukáš Janeček

**DĚJINY ARCHEOLOGICKÉHO BĀDÁNÍ
V OLOMOUCI DO ROKU 1883
Archeologické bĀdání Antonína Bočka**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Pavlína Kalábková, Ph.D.

Olomouc 2015

Jméno a příjmení autora:	Lukáš Janeček
Název bakalářské práce:	Dějiny archeologického bádání v Olomouci do roku 1883
Podnázev:	Archeologické bádání Antonína Bočka
Název práce v angličtině:	History of the archaeological research in Olomouc till 1883
Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Pavlína Kalábková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Anotace

Práce shrnuje a koriguje dosavadní stav poznání o dějinách archeologického bádání na území města Olomouce do roku 1883. Hlavní důraz ve výzkumu byl kladen na osobnost Antonína Bočka, jehož archeologické výzkumy a nálezy jsou tématem analytické části práce.

Annotation

The work summerizes and revises the current knowledge of history of the archaeological research in Olomouc till 1883. The emphasis was put on the personility of Antonín Boček. The topic of analysis is Antonín Boček's archeaological research and finds.

Klíčová slova

Dějiny bádání, archeologie, Olomouc, 19. století, Antonín Boček

Keywords

History of research, archaeology, Olomouc, 19th century, Antonín Boček

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci zpracoval samostatně a využil jsem výhradně zdrojů, které jsou uvedeny na závěr v jejich seznamu.

V Olomouci dne 7. května 2015

vlastnoruční podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat všem lidem, kteří mi při práci podali pomocnou ruku. Předně bych chtěl velice poděkovat Mgr. Pavlíně Kalábkové, Ph.D., vedoucí mé práce, která mi byla při mém snažení nápomocná a vždy mi vyšla vstříc. Děkuji PhDr. Michaelu Viktoříkovi, Ph.D., který mi pomohl s některými problémy, Mgr. Lukáši Hlubkovi za poskytnutí dokumentace k nálezům Albína Doležela a Janě Slavické za pomoc s překladem několika německých vět. Děkuji své sestře Bc. Lucii Janečkové, u níž jsem v Brně tak často pobýval. Konečně děkuji celé své rodině, která mi byla oporou, a za pochopení a trpělivost děkuji všem svým přátelům.

Obsah

Úvod.....	7
1 Dějiny archeologického bádání v Olomouci do roku 1883	11
1.1 Mýtus antické fundace Olomouce	11
1.2 Osvícené 18. století.....	13
1.3 Archeologie v rukách historiografů	15
1.4 Počátky institucionalizace archeologie	18
2 Antonín Boček	21
2.1 Životní dráha.....	21
2.2 Badatelská cesta roku 1841.....	22
3 Literatura a prameny	24
3.1 Literatura.....	24
3.2 Prameny	26
3.2.1 Prameny již známé.....	27
3.2.2 Prameny nově objevené	28
4 Archeologické výzkumy a nálezy.....	32
4.1 Období před badatelskou cestou roku 1841	32
4.2 Doloplazy.....	33
4.2.1 Základní souvislosti a poloha výzkumu.....	33
4.2.2 První žádost o výzkum.....	35
4.2.3 Druhá žádost o výzkum a jeho výsledky	36
4.2.4 Hypotéza	38
4.2.5 Ztroskotání výzkumu	39
4.2.6 Finanční záloha	40
4.2.7 Otázka existence lokality	43
4.2.8 Nové závěry	44
4.3 Majetín	46
4.3.1 Základní souvislosti a poloha nálezů	46
4.3.2 Nálezová situace a archeologické nálezy.....	47
4.4 Nová Ulice u Olomouce	49
4.4.1 Základní souvislosti a poloha nálezů	49
4.4.2 Archeologická situace.....	51
4.4.3 Archeologické nálezy	52

4.4.4 Bočkovy závěry	55
4.4.5 Kulturní zařazení.....	56
4.5 Dokumentace	57
4.5.1 Písemná dokumentace.....	57
4.5.2 Obrazová dokumentace.....	58
4.6 Další nálezy.....	60
4.6.1 Loštice.....	60
4.6.2 Senice na Hané.....	61
4.6.3 Holešov	62
4.6.4 Tovačov	64
4.7 Úřady k Bočkově práci	64
4.7.1 Vídeňská dvorská kancelář	64
4.7.2 Moravský zemský výbor.....	65
4.8 Období po badatelské cestě roku 1841	67
4.9 Bočkovy „archeologické“ kontakty	68
Závěr	71
Summary.....	78
Zdroje.....	80
Prameny	80
Tištěné prameny do roku 1808	80
Archivní prameny	81
Literatura.....	82
Nálezové zprávy	87
Internetové zdroje	87
Přílohy.....	88
Seznam příloh	88

Úvod

V Olomouci má archeologie hluboké kořeny, které sahají až do středověku. První zprávu o archeologických nálezech, byť se na ni nemůžeme spolehnout, nacházíme na samém sklonku 12. století (Fischer 1808, 17). Od té doby uplynuly stovky let, během kterých s různou frekvencí evidujeme další zmínky, na jejichž základě můžeme rekonstruovat dějiny bádání na poli olomoucké archeologie.

Jedním z důvodů, proč jsem se rozhodl pro dějiny archeologického bádání a pro Olomouc, byly právě rozsáhlost a bohatost problematiky. Je velice pozoruhodné sledovat, jak se měnilo poznání, jak se měnila metodika práce nebo jak se měnily názory o archeologických nálezech. V Olomouci je tematika o to zajímavější, že archeologické nálezy byly využívány již od 16. století a od století 18. o nich přibývají záznamy velice rychle.

Stávající stav poznání dějin olomoucké archeologie je dobrý, resp. dosahuje takové úrovně, že jsme s to postřehnout základní vývojovou linii. Avšak zdaleka ne všechna dílčí témata byla probádána tak, aby bylo možné říci, že jsou již vyřešena a uzavřena. Setkáváme se zde totiž se skutečností, kdy pro některá témata badatelé nevyužili kompletní pramennou základnu, anebo využívané prameny nevytěžili zcela a v konečném důsledku je pouze evidovali. Z jejich neúplných závěrů pak vyvstává množství otázek, na které prozatím nejsme schopni odpovědět. S tímto jsem byl obeznámen a s takovým vědomím mi byla práce zadána.

Práce byla zadána s velice širokým záběrem, protože se na začátku zcela dobře nevědělo, čím přesně se budu v ní zabývat. Vzhledem k tomu, že jsem se chtěl zabývat 19. stoletím, horní hranice byla stanovena rokem 1883, neboť v té době vzniká Vlastenecký spolek muzejní v Olomouci, resp. Muzejní spolek v Olomouci (Tichák 2003, 5). Tímto mezníkem můžeme v podstatě říci, že archeologie byla v Olomouci institucionalizována a zcela se mění. Spodní hranice nakonec nebyla určena a vzhledem k tomu, že bylo potřeba ověřit stávající poznání o nejstarších dobách, bylo přistoupeno k variantě, kdy spodní hranici budou tvořit samé počátky badatelského zájmu.

Původní záměr byl takový, že se budu zabývat několika osobnostmi, které se v Olomouci v 19. století archeologii věnovaly. Avšak nakonec se ukázalo, že s ohledem na množství pramenů a rozsah práce je zcela nereálné, aby bylo do práce zahrnuto více postav. Středobodem mé bakalářské diplomové práce se tak stala jenom osobnost Antonína Bočka. Sporných otázek kolem jeho archeologické činnosti na Olomoucku bylo takové množství, že jsem jím ve svém archivním výzkumu začal a také skončil. Jeho osobnost se totiž projevila natolik složitě, že ji bylo nutné probádat opravdu komplexně. Třebaže se jen jeden Bočkův

výzkum odehrál na současném území města Olomouce, rozhodl jsem se věnovat též jeho mimoolomouckým archeologickým výzkumům a nálezům. Ty jsou navíc s Olomoucí spojeny, a to např. tím, že byly uskutečněny během Bočkovy badatelské cesty v roce 1841, jež byla směřovaná právě do Olomouce. Kdyby sem nezavítal, pravděpodobně bychom o nálezích těžko mohli hovořit (pokud vůbec) v souvislosti s Antonínem Bočkem. Nadto byly všechny výzkumy a nálezy Antonínem Bočkem popisovány a úřady projednávány společně. Proto nemělo smysl a jevílo by se nelogicky, kdyby byly archeologické činnosti Antonína Bočka vnímány odděleně.

Na samém počátku výzkumu bylo zřejmé, že Bočkovu archeologické působení na střední Moravě nebylo dostatečně probádáno. Studii Bočkovým archeologickým výzkumům věnoval de facto jedině Václav Burian. Ta ale svým třístránkovým rozsahem pochopitelně nemohla postihnout veškeré okolnosti výzkumů (Burian 1960). Navíc Václav Burian patří k těm badatelům, kteří nedostatečně vytěžili dostupné prameny. Ostatní literatura zmiňuje Bočkovy archeologické výzkumy velice povrchně. Zkrátka téma archeologických výzkumů Antonína Bočka bylo v podstatě stále nepoznaným, v literatuře nepříliš reflektovaným a velkému zájmu se netěšilo. Další problém, na který v souvislosti s tímto tématem narážíme, je skutečnost, že málokterý z badatelů měl tu „odvahu“, aby šel znovu ad fontes. Této skutečnosti jsem si byl vědom a stala se také jedním z důvodů, proč jsem se rozhodl věnovat právě Antonínu Bočkovi.

Byly stanoveny následující cíle výzkumu. Jednak bylo nutné provést revizi Václavem Burianem využitých pramenů. Poté bylo stěžejní pokusit se vyhledat prameny nové, které by pomohly osvětlit problematiku a zodpovědět sporné otázky. Na základě poznatků, nabytých ze všech pramenů, pak byl zkorigován dosavadní stav poznání a byly potvrzeny stávající, nebo stanoveny nové závěry ohledně Bočkovy archeologické činnosti.

Jedná se tedy zcela o historickou práci s prameny písemné povahy, protože při výzkumu nebyly využity žádné prameny archeologické. Práce se soustředily zejména na archivní výzkum v Moravském zemském archivu (dále jen MZA), kde se nachází nejvýznamnější materiály pro poznání archeologické práce Antonína Bočka. S trochou nadsázky tedy můžu říci, že jsem Antonína Bočka v jeho počínání napodobil. On cestoval pro archeologické a historické poznání z Brna do Olomouce, já jsem cestoval opačným směrem, abych jeho závěry mohl rekonstruovat. Fondy, které byly podrobeny mému výzkumu, budou zmíněny v samostatné kapitole.

Na heuristiku byl kladen opravdu velký důraz. V brněnském MZA jsem strávil s měsíčními odstupy v celkovém součtu mnoho dní a snažil jsem se opravdu pečlivě tam

uložené kartony procházet a hledat v pramenech zmínky o archeologických nálezech. Tak se stalo, že jsem mnohdy nacházel třeba jen jednu větu, kde se o nich psalo, ale v konečném důsledku i jedna věta mohla posloužit tomu, abych mohl sestavit o něco ucelenější obraz námi sledované problematiky. Dlužno dodat, že v MZA se nachází neuvěřitelné množství pramenů, které se dotýkají Bočkovy osobnosti, ale jen naprosté minimum z nich se týká také jeho archeologického bádání.

Obrátíme-li pozornost na strukturu mé bakalářské diplomové práce, tak ačkoliv její téma bylo vymezeno Antonínem Bočkem, dílčím problémem, kterým se v práci zabývám, bylo shrnutí dosavadního stavu poznání o dějinách archeologického bádání v Olomouci do roku 1883. Výchozí byla pro mě studie Pavlíny Kalábkové (Kalábková 2009), kterou jsem částečně (její studie je dovedena až do současnosti) revidoval. Bylo potřeba potvrdit nebo upřesnit některé teze, některé byly zcela vyvráceny. Stať byla také doplněna o „nové“ nálezy, které jsem během svého výzkumu v dostupné literatuře postřehl, a posloužila tak jako uvedení do celé problematiky.

Následně je blíže představena osobnost Antonína Bočka, o němž tedy má bakalářská diplomová práce pojednává primárně. Zabývám se jeho životní dráhou a jeho působišti, neboť kromě již vyřčených cílů jsem se snažil zjistit odpověď na otázku, zdali se Antonín Boček věnoval archeologii jak před svou badatelskou cestou roku 1841 do Olomouce, tak také po ní. Proto bylo potřeba zjistit, kde se v předchozích letech pohyboval. Ve stejné kapitole bude také řeč o samotné olomoucké badatelské cestě, jež je zde čtenáři objasněna a zařazena do Bočkova historického výzkumu.

Hned poté uvádím seznam dostupné literatury k tématu, na níž je demonstrován dosavadní zájem o problematiku. Literatura je dostatečně přiblížena a také zkritizována. Nevynechám ani archivní prameny, které jsem ve své práci využil.

Poslední kapitolu tvoří analytická část, v níž pracuji s pramennou základnou. Informacemi získanými z dostupných pramenů se pokouším zodpovědět na otázku, jestli archeologie ve výzkumu Antonína Bočka skutečně tvořila pouze krátkou etapu na počátku 40. let 19. století. Věnuji se nálezovým okolnostem a situacím jednotlivých výzkumů, snažím se postihnout popis získaných nálezů a také se pokouším rekonstruovat, co se s nimi dělo po vyzvednutí. Zabývám se rovněž písemnou i obrazovou dokumentací, kterou hodnotím, postoji úřadů k Bočkově archeologické činnosti a závěrem také korespondencí Antonína Bočka, kde je pozornost obrácena na osobnosti, které se během svého života archeologií zabývaly a se kterými se Antonín Boček znal.

Práce je doplněna o obrazové, mapové a textové přílohy. Obrazové tvoří Antonínem Bočkem pořízená vyobrazení nálezů a nálezových situací. Mapy byly převzaty z II. vojenského mapování, které je časově nejbližší době Bočkových archeologických činností. V době, kdy byly mapy vyhledávány, byly bohužel internetové stránky Laboratoře geoinformatiky Univerzity Jana Evangelisty Purkyněho dlouhodobě nefunkční. Proto nemohly být citovány mapové listy tam zveřejněné, nýbrž byla zvolena alternativa dostupná z portálu Mapy.cz. Textové jsou tvořeny vybranými prameny. Jsou-li prameny zveřejněny nejen v přílohách, ale také průběžně v textu v německém originále, pak se jedná o jejich transliterace. Téměř všechny používané prameny jsou psané německy, čili pro potřeby mé práce jsem si je svépomocí překládal. Jestliže tedy v práci cituji prameny přímo, pak se jedná o mé překlady. Česky psané prameny byly transkribovány.

1 Dějiny archeologického bádání v Olomouci do roku 1883

1.1 Mýtus antické fundace Olomouce

Chceme-li začít s výkladem o dějinách olomoucké archeologie, je třeba si nejprve nastínit atmosféru doby, v jaké byly první písemné zmínky o raných archeologických nálezech zapisovány. Pro poznání dějin Olomouce je totiž příznačné, že již od sklonku středověku se setkáváme s tendencí vykládat si název a vznik města antickými osobnostmi, jako byl Julius Caesar, resp. Julius Maximinus (Bláha 2002, 5). Mytická tradice antické fundace města Olomouce vznikla pravděpodobně v poděbradské éře a za své ji přijali humanisté jak 16. století, tak také století následujících. Paralelně s tím se vyskytovalo přesvědčení, že Moravané nejsou nikým jiným než Markomany, a proto se také rozeběhlo naplno hledání starožitností, o které by se bylo možné opřít (Hlobil 1992, 156).

Tím se dostáváme k „markomanským“ nálezům pocházejících z prostoru hradu „Redusch“ a města „Radusch“, které ve své práci zmiňuje Ivo Hlobil. O nich měl informovat roku 1504 Jiří Boorius Caetianus olomouckého biskupa Stanislava Thurza (Hlobil 1992, 158). Hrad Redusch je humanistickým mýtem a badatelé jej dlouho nedokázali identifikovat. Winkel Engelbrecht v souvislosti s předáním čtyř římských mincí Stanislava Thurza Erasmu Rotterdamskému ztotožňuje lokalitu Redusch s Olomoucí-Neředínem (Engelbrecht 2003, 391). Zmíněné čtyři mince máme zachyceny v korespondenci mezi oběma pány (Hlobil 1992, 158) a měly být nalezeny roku 1522 nedaleko Olomouce, což Neředín nevyklučuje a nedávno zde učiněný objev římského polního tábora myšlenku podporuje (Engelbrecht 2003, 391). Nabízí se ovšem otázka – nemohou být tyto mince těmi, o kterých zpravuje Jiří Boorius Caetianus?

Iniciátorem hledání prastarých památek byl také Konrád Celtis (Hlobil 1992, 156–157). Konrád Celtis měl učinit objev antické gemy na zlatém kříži kláštera Hradiska u Olomouce, o čemž nás informují Petr Apianus a Bartoloměj Amantius v soupisu antických nápisů¹ (Hlobil 1992, 157). Z dostupných informací přímo nevyplývá, že se jedná o archeologický nález, ale jako takový jej definovala Pavlína Kalábková (Kalábková 2009, 19).

V hledání antických památek pokračoval olomoucký biskup Jan Dubravius. O archeologických nálezech se zmiňuje ve svém jediném, dějinám věnovaném díle *Historiae*

¹ Apianus, Petrus – Amantius, Barpholomeus: Inscriptiones sacrosanctae vetustatis non illae quidem Romanae, sed totius fere orbis summo studio ac maximis impensis Terra Marique conquistatae feliciter incipiunt. Ingolstadtum 1534, s. 51.

*regni Boiemiae*² (Hrabová 2001, 23; Kalábková 2009, 19). Hovoří o tom, že v prostoru Hané se nacházejí ve větší míře konkrétně nelokalizované římské mince, mj. Marka Antonia a Commoda, což si dává do souvislosti s markomanskými válkami. Navíc zmiňuje četné nálezy jantaru z lokality „Gradisco“, tedy z keltského oppida Starého Hradiska (Hrabová 2001, 28). Pozoruhodné je, že informaci o Hradisku, „*kde se vyhrabává myrha*“, převzal od Dubravia Jan Ámos Komenský (Skutil 1992, 51) a zanesl ji do své mapy Moravy (Hýbl (red.) 2008, neustránkováno). Staré Hradisko jako zdroj myrhy pak prezentují pozdější badatelé, o kterých hovoří Miloš Čižmář, ale to je již mimo rámec tohoto pojednání (Čižmář 2005, 7).

Vraťme se zpátky k juliánské tradici. Okolnosti kolem ní jsou zmatené a chaos vládne už v otázce, kterého Julia mají humanisté (nebo i pozdější literatura) na mysli. Bartoloměj Paprocký z Hlohov jako jeden z prvních uvádí tvrzení o antickém založení města Olomouce. Dle literatury má, byť váhavě, pracovat s myšlenkou založení města Juliem Caesarem (Bláha 2002, 5). „*Jestliže od Julia císaře, jakž někteří pokládají založení jeho, o tom dostatečně žádný neví*“, doslova říká.³ Nicméně napadá mě otázka, zdali je opravdu jisté, že myslí Julia Caesara? Nemůže mít na mysli císařem Juliem císaře Julia Maximina jako pozdější badatelé? Dodám, že archeologické nálezy nezmiňuje. Tomáš Pešina z Čechorodu tvrzení precizuje a zřejmě po kritice ze strany historiografů přichází s jiným fundátorem. Ondřej Bláha hovoří, že Tomáš Pešina z Čechorodu mluví o Juliu Maximinovi, veliteli římských vojsk na Dunaji v době Septimina Severa (Bláha 2002, 5). V originálním textu se ovšem sice píše o veliteli římských vojsk na Dunaji, ale v době Alexandra Severa.⁴ O archeologických nálezech se ani on nezmiňuje. O Olomouci jako Juliumontiu se setkáváme hned ve dvou dílech Jana Jiřího Středovského (Bláha 2002, 6). Problematiku rozvádí v díle *Mercurius Moraviae Memorabilium*, kde říká, že Olomouc byla založena císařem Juliem Maximinem, kterého s výše zmíněným velitelem vojsk můžeme ztotožnit. Dále rozvíjí další etymologické teorie.⁵ V *Sacra Moraviae Historica* se k problému příliš nedostává, pouze konstatuje, že

² Dubravius, Joannes: *Historia regni Boiemiae, de rebus memoria dignis, in illa gestis, ab initio Boiemorum, qui ex Illyria venientes, eandem Boiemiam, in medio propemodum superioris Germaniae sitam, occupaverunt Libri XXXIII, ex fide tandem narrationemque historica scripti, absolutique, et in lucem iamprimum aediti, sat videlicet citô, si sat bene*. Prostanna 1552, f. 20v.

³ Paprocký z Hlohov a Paprocké Woly, Bartoloměj: *Zrcadlo slavného Markrabství moravského, v kterémž jeden každý stav, dávnost, vzácnost i povinnost svou uhlédá*. Olomucium 1593, f. 380v, 381.

⁴ Pessina de Czechorod, Thomas Joannes: *Mars Moravicus. Sive bella horrida et cruenta, seditioes, tumultus, praelia, turbae et ex iis enatae crebrae et funestae rerum mutationes, dirae calamitates, incendia, clades, agrorum depopulationes, erbum vastitates, aedium sacrarum et prophanarum ruinae, arcium et oppidorum eversiones. Pagorum cineres, populorum excidia, allia id genus mala, quae Moravia hactenus passa suit*. Praga 1677, s. 63.

⁵ Strzedowsky, Joannes Georgius: *Mercurius Moraviae memorabilium. Sive supplex caduceator salvum ingredere proditurae de iniuriosa abiectioe in lucem Moravo-gloriae apud populares officiose postulans*. Olomucium 1705, s. 60–83.

Julimontanus je totéž, co je *Olomucensis*.⁶ Ani v jednom z děl jsem ale nenarazil na zmínky o starožitnostech.

Ačkoliv tedy humanisté pracují s antickou fundací města, jsem toho názoru, že nikdo z nich svou tezi nepodkládá archeologickými nálezy. Tomáš Pešina z Čechorodu se sice ve své práci zmiňuje o nálezech velkých kostí v jeskyních kolem Brna (Červinka 1902, 9) stejně tak, jako např. Jan Blahoslav roku 1571 píše o kostech z Předmostí u Přerova (Červinka 1902, 9), ale k Olomouci jsem archeologické zmínky v konkrétních zmiňovaných pasážích o „Julimontiu“ nenašel. Proto si myslím, že se jedná o nijak nepodloženou domněnku pozdějších badatelů, kteří nesprávně pochopili příslušné pasáže v díle Josefa Vladislava Fischera, o němž ještě bude řeč. On sice humanisty zmiňuje a cituje, ale nehovoří o nich v souvislosti s archeologickými nálezy. Nevylučuji, že zmínky o olomouckých starožitnostech v humanistických dílech exustují, nicméně problematika si žádá badatele znalého v latině lépe než já, který díla přečte celá (vzhledem k absenci edicí). Lze ovšem předpokládat, že humanisté svými spisy museli přinejmenším přispět k probuzení vášně k hledání starožitností.

Potrvá ještě dlouho, než bude humanistická fikce definitivně zpochybněna. Ačkoliv ji odmítá Aeneas Sylvius Piccolomini již v polovině 15. století (Hlobil 1992, 189), naposledy o ní uslyšíme až na počátku 19. století (Bláha 2002, 6).

1.2 Osvícené 18. století

V roce 1746 vzniká v Olomouci z popudu Josefa Leopolda svobodného pana Petrasche učená společnost *Societas incognitorum*,⁷ první taková společnost svého druhu v celém Rakousku. Je dokladem snahy vědeckého bádání osvícené společnosti 18. století, neboť se věnovala historickým a přírodovědným otázkám (Skutil 1955, 7; Kalábková 2007, 19). V jejich spisech se mají nacházet zmínky o starožitnostech (Michna 1987, 145).

Nadto v 18. století narážíme na badatelské úsilí blíže poznat zaniklou kapli, resp. kostel sv. Maří Magdalény. O kapli se zmiňují písemné prameny, přičemž poslední zmínka o stojící kapli je datována do roku 1541 (Dohnal 2006, 27). Marian Karel Ulmann ve svém spisu o Moravě informuje o počátcích kaple, které si spojuje s moravskou královnou Fridegildou, popř. s Cyrilem a Metodějem.⁸ Kromě toho nese spis velice důležitou zmínku o

⁶ Stredowsky, Joannes Georgius: *Sacra Moraviae historia. Sive vita SS. Cyrilli et Methodii etc. Solisbaci 1710*, s. 314.

⁷ Oficiálně se nazývala *Societas eruditorum incognitorum in terris Austriacis*, tedy Společnost neznámých učenců v rakouských zemích (Pokorná 2014, 122).

⁸ Ulmann, Maria Karel: *Alt-Mähren, das ist Geographisch-chronologisch-historische Beschreibung zwener nach einander gewesten Königreichen I. Der Markomannen II. Der Slawen Slawinern oder Heneten; worinnen*

pokusu kapitulního děkana Kašpara z Glandorfu poznat počátky kaple. Snaží se dosáhnout základů této stavby, a proto nechává v roce 1749 strhnout kus rozpadající se zdi (Dohnal 2006, 28; Kalábková 2009, 19). Na Kašparem z Glandorfu odhalenou situaci se opětovně narazilo při novodobých výzkumech, které navíc zamítly tvrzení o kapli, nýbrž s ohledem na zjištěný hřbitov potvrdily tezi o existenci kostela (Dohnal 2001, 31, 34).

Nemůžeme opomenout proslulou Mollovu mapovou sbírku, která kromě map obsahuje mj. také soupis náhrobků (Kalábková 2009, 19; Keparťová 2010b, 59). Za sbírkou stál císař František Štěpán Lotrinský, který dal podnět k sepsání veškerých antických památek v habsburské monarchii (Keparťová 2010b, 59). Je zajímavé, že moravské nálezy se měly stát součástí připravovaného soupisu (*Corpus antiquarum inscriptionum imperii Austriaci*), na němž se začalo pracovat roku 1828 ve Vídni. Nikdy však nebyl dokončen (Keparťová 2009, 67–68). Ve sbírce Bernarda Paula Molla se nachází nález z Olomouce, ke kterému mělo dojít při budování tamní vodní pevnosti. Měl se najít náhrobek opatřený latinským majuskulním písmem a zároveň mnoho starých mincí (Beneš 1962, 18). Navíc mělo být objeveno dalších šest náhrobků. Všechny nálezy byly ovšem padělkami (Skutil 1962, 12). Ačkoliv dnes víme, že Mollova sbírka skýtá falza, i tak se objevují lidé, kteří v její pravost věří. Naposledy o tom hovořila v krátkém článku Jana Keparťová (Keparťová 2010a).

Konečně v 80. letech 18. století v Olomouci působí Josef Dobrovský, otec české archeologie (Kalábková 2009, 19; Dopita 1985, 17). Byl činným na generálním semináři na Hradisku a během svého pobytu získal římské mince nalezené v Olomouci, o čemž píše v dopise z 12. září 1788 Janu Petru Ceronimu a o čemž se také zmiňuje Josef Vratislav Monse (Skutil 1934, 103). V Olomouci se rovněž věnoval psaní děl o slovanských starožitnostech (Skutil 1957). Ničím dalším k archeologickému poznání během svého působení na Hané zřejmě nepřispěl.

V 18. století evidujeme také mincovní nálezy. Výše zmíněný Karel Marian Ulmann ve svém díle hovoří o římských mincích, které se nacházely na Hané (Červinka 1902, 10) a Jaroslav Dopita zmiňuje nález z roku 1787. Jedná se o mince ukryté v lahvi, jež se nacházela ve zdi zrušeného kartuziánského kláštera (Dopita 1986, 21).

zugleich die Geschichte derer Königen und Herzogen, Die Sitten und Gewohnheiten dieser Völkeren, aus den Kirchen- als Welt-geschichten gezogene, vornehmere Thaten römischer Päbsten, Kaisern, und mit alt-Mähren gränzenden Völkeren, auch andere merkwürdige geist- und weltliche Begebenheiten, Ordens-Stiftungen, und Irrlehren enthalten. Erster Theil. Olmütz 1762, s. 289.

1.3 Archeologie v rukách historiografů

19. století uvozuje numismatický nález z roku 1803. V tomto roce objevili dělníci v blíže nespecifikovaném domě Josefa Stadtmüllera tři pytlíčky s mincemi z 18. století. Pytlíčky byly nalezeny v podlaze předsíně prvního patra (Dopita 1986, 17).

Na počátku 19. století vydal Josef Vladislav Fischer své dějiny Olomouce, ve kterých se vyslovuje k počátkům města (Kalábková 2009, 19). Obrací se do dřívější literatury, a tak se znovu dostáváme k dílům humanistů. Josef Vladislav Fischer předně oznamuje, že dějiny velkých měst bývají opředeny smělými domněnkami, ba přímo bájemi (Fischer 1808, 13). Nejinak je tomu v případě Olomouce, čímž tedy dává najevo, že uvedené informace nemusí být za každou cenu pravdivé. „*A tak jsou někteří vlastenečtí spisovatelé toho názoru, že počátky města měly býti položeny okolo roku 239 římským císařem Juliem Maximinem, jenž bojoval s Markomany a Kvády, kteří byli tehdejšími obyvateli Moravy,*“ cituje Josef Vladislav Fischer Jana Jiřího Středovského (Fischer 1808, 14). Ihned vzápětí ale dodává názory jiných badatelů (cituje Jana Ámose Komenského), kteří hovoří o založení města moravským králem Olgem v roce 947, a říká, že by ve výčtu takových názorů (doslova „nepodložených a vybájených vyprávění“) mohl pokračovat (Fischer 1808, 14). Takže informace Josefa Skutila, že vypráví o založení Olomouce Juliem Maximinem a dokládá to archeologickými nálezy, není zcela přesná (Skutil 1949, 47). Navíc samotný Fischer na následujících stranách tezi Jana Jiřího Středovského odmítá. „*Trvám na tom, že tento císař Říma nikdy tak dalece do říše pro Římány tak strašlivých Markomanů a Kvádů nepronikl,*“ dodává (Fischer 1808, 14nn.). Josef Vladislav Fischer se ale otázku o počátcích města snaží aktivně zodpovědět a na danou věc jde logicky, velice obezřetně, neboť z jeho projevu je zřejmé, že si není jist. Vychází z předpokladu, že poloha Olomouce je víc než výhodná – osamocený vrchol (který označuje ustrnulým pojmenováním *Julius-Berg*) uprostřed úrodné nížiny si říkal o osídlení již v temném dávnověku. Tato domněnka jej vede k závěru, že místo muselo být osídleno již v dobách před narozením Krista, a vzhledem k tomu, že za první obyvatele Moravy považuje Kvády, o kterých se ví z písemných pramenů (cituje Klaudia Ptolemaia), že zakládali města, považuje je proto také za zakladatele Olomouce (Fischer 1808, 15–17). Toto vše podkládá archeologickými nálezy učiněnými v roce 1192, kdy se na tzv. Juliově kopci našly hluboko v zemi malé nádoby, množství římských mincí, nádobí, zbraní a jiných podivuhodností, které mají dle něj poukazovat na to, že zde musel stávat hrad. „*Konečně, že na onom místě, kde nyní naše město stojí, už ve třetím století po Kristu první stavby stály, se tímto potvrzuje,*“ říká (Fischer 1808, 17). Z toho tedy vyvozují, že ačkoliv dosavadní literatura uvádí tvrzení, že

Josef Vladislav Fischer podporuje juliánskou fundaci města, jde o špatné pochopení jeho výkladu. Humanistickou tezi si zdůvodňuje jiným způsobem – domnívá se, že Olomouc ke jménu Juliumontia došla díky onoho nálezů římských mincí (Fischer 1808, 26).

Při studiu literatury narážíme na zásadní problém, a to kdy byly nálezy na olomouckém hradě učiněny a zdali vůbec. Nálezy jsou totiž datovány různými autory do dvou různých letopočtů, a to buď do roku 1092, nebo 1192. Josef Vladislav Fischer uvádí letopočet 1192, teprve Ondřej Bláha uvádí dataci o sto let starší (Bláha 2002, 5). Pravděpodobně od něj chybnou informaci převzala Pavlína Kalábková (Kalábková 2009, 19). Buď jak buď, nic to nemění na tom, že zpochybnitelné mohou být obě data. O kronice nevíme zhola nic, kdoví zda vůbec existuje. Jaroslav Dopita hovoří ve svém soupisu nálezů mincí, že objev učiněný na hradě *Juliusberg* byl vykonstruován a je pouze imaginárním. Dokonce říká, byť necituje žádné zdroje, že historické i archeologické výzkumy tvrzení o nálezů vylučují (Dopita 1985, 17). Ačkoliv to je prozatím nejstarší záznam o archeologickém bádání v Olomouci, pravděpodobně je smýšlený.

Po Fischerově práci zprávy o archeologii utichají, což prolomí teprve František Boček, bratr slavnějšího moravského historiografa Antonína Bočka, kterému se budu věnovat níže. František Boček se zabýval numismatikou a v roce 1848 publikuje významný olomoucký nález 4000 denárů moravského údělného knížete Svatopluka, mezi nimiž se měly nacházet také denáry Vratislava II. a dva denáry kněžny Eufemie (Boček F. 1848). K objevení mělo dojít na počátku druhé čtvrtiny 19. století. Pozdější bádání denáry přiřknuté kněžně Eufemii vyhodnotilo jako padělky, které byly k nálezů připojeny s časovým odstupem (Dopita 1985, 18). Problém vysvětlila Emanuela Nohejhalová, která konstatuje, že jde o falsa, které František Boček podkládá padělanými listinami svého bratra v jeho kodexu. Proto také František Boček otálel s publikováním nálezů, neboť sečkával, až první díl kodexu roku 1839 vyjde (Nohejhalová 1928, 2–4). I přesto si myslím, že to nemohla být jediná příčina, protože po vydání bratrova kodexu byl nález publikován až po devíti letech. Dodám, že Pavlína Kalábková nález omylem přiřkla Antonínu Bočkovi (Kalábková 2009, 19)

I další zprávy jsou numismatické. V domě lékárníka Jana Schröttera, blíže neznámo kde, byly při bourání zdi v roce 1826 odhaleny stříbrné mince a přívory (Dopita 1986, 21) a v roce 1837 byl na zahradě domu č. 35 v olomouckém Černovíru nalezen hrnek s 29 patnáctníky Leopolda I. K nálezů došlo při kopání základů hospodářské budovy (Dopita 1986, 15).

Alois Vojtěch Šembera, profesor řeči na olomoucké stavovské akademii, nám zanechal sporé, ale významné zprávy o nálezů, ke kterým byl přizván během bourání

kostela sv. Blažeje v roce 1840 (Burian 1961; Kalábková 2009, 19). V dopise Antonínu Bočkovi popisuje nalezené hroby, na které se narazilo při prohrabávání hlíny po odstranění zdí kostela. Pozornost věnuje rubášům a jiným textiliím, obuvi, mincím a náhrobním kamenům. Díky nim neguje zmínky o dřívějším než josefínském uzavření kostela stejně tak, jako využívání kostela moravskými bratry (Burian 1961, 12, 14). Václav Burian upozorňuje, že výčet nálezů není kompletní, naopak pokračuje v periodiku Moravia (Šembera 1840, 272; Šembera 1841, 46, 47).

Naší pozornosti nesmí uniknout Antonín Boček, výrazná postava moravské historiografie 19. století a také olomouckých dějin archeologie (Burian 1960; Kalábková 2009, 19). Díky jeho zájmům a pečlivé snaze zanechat po svém bádání písemná pojednání, máme dnes k dispozici na svou dobu neobvyklý, ba dokonce dokonalý popis nálezové situace mohyly objevené v cihelně v Nové Ulici, na tehdejší olomouckém předměstí (Burian 1960, 2). Stejně, ale již méně obšírně nás zpravuje o nálezech v Majetíně, objevených v roce 1840 (Burian 1960, 2–3), a též v Doloplazech u Olomouce, kde plánoval od roku 1839 rozsáhlejší výzkum. Peripetie kolem několikaletého úsilí tamější pohřebiště otevřít shrnuje Václav Burian a dochází k závěru, že Bočkovou liknavostí plánované prozkoumání celé lokality odbyl výzkumem jedné mohyly (Burian 1960, 1). Konečně Václav Burian dodává, že se Antonínu Bočkovi podařilo získat také neznámé polokruhové bronzové předměty z Loštic, které určil jako hřivny, a renesanční poháry ze Senice na Hané⁹ (Burian 1960, 3).

Abychom chronologicky postupovali správně, je potřeba se ještě nakrátko vrátit k osobnosti Aloise Vojtěcha Šembery. V roce 1861 vydává své dílo o dějinách Olomouce, kde se dotýká odkrytých starožitností (Šembera 1861; Kalábková 2009, 19). Z projevu autora ovšem není zřejmé, co má na mysli. Má se jednat o nález hrobu ležící severozápadně od Olomouce, na něž se narazilo při stavbě olomoucké pevnosti v roce 1841. V popelnici se měly nacházet sponky, závitky a další věci, které se mají vyskytovat v obdobných hrobech jinde v zemi. Nálezy měl převzít ředitel pevnostenských staveb baron Stein, kterému Alois Vojtěch Šembera doporučil, aby je předal brněnskému muzeu. Jestli tak udělal, nevíme nejenom my, ale ve své době ani samotný Alois Vojtěch Šembera (Šembera 1861, 2). Vzhledem k letopočtu nalezení se ptám, zdali zde nemáme znovu čest s nálezem, zmiňovaným Antonínem Bočkem, v Nové Ulici? Alois Vojtěch Šembera necituje žádný pramen a některé skutečnosti neodpovídají Bočkem popisované situaci, proto se to můžeme jen domnívat.

⁹ V soudobé mluvě byla Senice na Hané označovaná jako Velká Senice (*Groß-Senitz*). O Senici na Hané jako o Velké Senici hovoří také Václav Burian. Ve své práci budu ale používat současný název obce.

1.4 Počátky institucionalizace archeologie

V Olomouci vzniká v revolučním roce 1848 první muzeum. Bylo založeno při tzv. nedělní škole pro tovaryše, z čehož je zřejmé, že jeho zaměřením bylo fyzikálně-mechanické. Muzeum bylo společně se školou zrušeno již v roce 1853 (Tichák 2014, 17; Kalábková 2009, 19). Doposud zůstává nezodpovězeno, zdali součástí sbírek muzea byly archeologické nálezy. Pavel Michna se domnívá, že nepřímo by nám to mohla naznačovat zpráva o předání části muzeálních sbírek státní vyšší reálce v Olomouci (Michna 1987, 145). Ovšem zdali tomu tak opravdu bylo, nevíme.

Olomoucký profesor na gymnáziu Ludwig Heinrich Jeitteles se mj. horlivě zajímal o prastaré starožitnosti, a proto sledoval výkopové práce roku 1864, probíhající ve vnitřním městě na Horním a Dolním náměstí, na ulici Lafayetteově a na křížení ulic Wurmovy a 1. máje (Kalábková 2009, 20). Nálezy sbíral (resp. si je nechal sbírat), vyhodnocoval a publikoval nejprve v neodborných vídeňských novinách, načež na pokračování ve zprávách vídeňské antropologické společnosti (Jeitteles 1871a, 217–218). Vzhledem k nálezům četných dřev dospěl k názoru, že v odhalených situacích se odkrylo nákolí, které znal ze švýcarského prostředí, kam také později podnikl svou cestu (Jeitteles 1871a, 219). Dnes víme, že jeho výpověď byla scestná, ale svědčí nám o nebyvalém zájmu a také o jeho znalostech soudobého archeologického poznání. Je třeba rovněž ocenit jeho pokus o vědecké pochopení archeologických nálezů. Kromě toho (nebo zároveň) vyzvedl nálezy z Blažejského náměstí (Kalábková 2009, 20). Podařilo se mu nalézt bronzovou minci – antonián císaře Galliena – společně s lidskou kostí, což si dává do souvislostí s existencí římského žárového pohřbu (Jeitteles 1871b, 242; Dopita 1985, 15), a také raně středověkou železnou helmu s nánosníkem. Helma byla nalezena na Předhradí v ulici Křížkovského (Jeitteles 1871b, 241; Kalábková 2009, 19). Ve sbírání starožitností pokračoval nadále, např. v roce 1865 získal nálezy z okolí města (Jeitteles 1871b, 242). Jisté nálezy, které měly od něj pocházet, jsou uloženy ve vídeňském Přírodovědném muzeu (Měchurová 1992, 15).

V roce 1875 přijel do Olomouce berlínský profesor Rudolf Virchow. Cílem jeho cesty bylo zhodnotit keramické nálezy Ludwiga Heinricha Jeittelese z jeho domnělého nákolí. Rudolf Virchow odmítl tvrzení o keltských nebo germánských nálezech a určil je jako slovanské, mezi nimiž nejstarší mohly pocházet z 10. století (Michna 1987, 148; Kalábková 2009, 20). Současně jej arcibiskupský inženýr Karl Biefel požádal, aby zhodnotil nálezy pocházející z dómského návrší (Michna 1987, 148; Kalábková 2009, 20). Ke konci 60. let tam totiž docházelo ke stavebním úpravám po ničující vichřici v roce 1867 (Kračmer 1887, 104),

kteřá mj. přispěla k objevu románských oken (Segenschmidt 1871; Biefel 1884). Během zásahů byly nalezeny keramické střepy, které společně s těmi, co byly získány z pozemku pana Janische v ulici *Kunstgasse*,¹⁰ odatoval Rudolf Virchow. Tyto střepy datuje stejným způsobem jako Jeittelesovy (Biefel 1884, neustránkováno). Bližší okolnosti jeho olomoucké badatelské cesty jsou nám doposud neznámy. V srpnu téhož roku, kdy navštívil Olomouc Rudolf Virchow, se při stavbě domu v dnešní Školní ulici podařilo nalézt nádobu s neurčitelnými zlatými a stříbrnými mincemi (Dopita 1986, 21).

Přičiněním městské rady vzniká v radniční kapli sv. Jeronýma v roce 1874 Historické muzeum města Olomouce (Tichák 2014, 18–19; Kalábková 2009, 20). Muzeum bylo řízeno německým živlem, nabylo sbírek zrušeného muzea při nedělní škole tovaryšů a shromažďovalo mj. také archeologické nálezy (Kalábková 2009, 20). Na české muzeum si Olomouc musela ještě počkat.

Bylo by na místě krátce zmínit ve svém rozsahu mimořádnou událost, která začala na samém sklonku námi sledovaného období. Jedná se o regotizaci katedrály sv. Václava, která probíhala od roku 1883 až do roku 1896 (Kalábková 2009, 21). Vít Dohnal hovoří o tomto vlastně úplně prvním historicko-archeologickém olomouckém průzkumu jako o ne zcela vydařeném. Výsledky a zprávy jsou poplatné době, jež nebyla na takovou akci připravena (Dohnal 2001, 11).

23. září 1883 vzniká po předchozím dlouhodobém úsilí Muzejní spolek v Olomouci (od roku 1885 přejmenován na Vlastenecký spolek muzejní v Olomouci), se kterým se mnohé změnilo. Byla tak založena česká platforma pro vědecké bádání a popularizaci vědy, díky čemuž se dosavadní archeologická činnost stává předmětem skutečně vědeckého zájmu (Tichák 2003, 5; Kalábková 2009, 20). Klíčovými a zakládajícími osobnostmi byli Vincenc Prasek, Jindřich Wankel, Ignát Wurm, Jan Havelka a Vlasta Havelková (Tichák 2003, 8–12). Není bez povšimnutí, že mezi nimi nacházíme tak významná jména pro archeologii, jakými bezpochyby byli Jindřich Wankel a Jan Havelka. Ostatně vedle etnografie byl v počátcích spolek zaměřen právě na archeologii (Tichák 2003, 18). Začal také vycházet Časopis Muzejního spolku olomouckého, resp. Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci pro vědecké výstupy badatelů (Procházková 2002a).

Jak je vidět, dějiny archeologického bádání v Olomouci jsou nesmírně bohaté a tím beze sporu velice zajímavé. Rok 1883 nám jednu epochu uzavírá, neboť konstituováním

¹⁰ Tj. současná Vodární ulice (Tichák 2009, 152).

Muzejního spolku v Olomouci se archeologie mění, institucionalizuje se a stává se skutečně vědeckou.

2 Antonín Boček

V analytické části jsem se rozhodl věnovat se osobnosti Antonína Bočka, který se na Olomoucku, jak už jsme si řekli, archeologii krátce věnoval. Jedná se bezesporu o jednu z nejvýraznějších osobností moravské historiografie 19. století. Odborné, ba možná i laické veřejnosti je Antonín Boček zcela jistě dobře znám, nicméně by bylo vhodné si alespoň v krátkosti načrtnout jeho životní dráhu, abychom dokázali jeho archeologické počínání na střední Moravě do jeho výzkumu spolehlivě zařadit.

2.1 Životní dráha

Antonín Boček se narodil 20. května 1802 v Bystřici nad Pernštejnem. Během svých gymnaziálních studií prošel několika městy – nižší gramatikální třídy absolvoval v Těšíně a ve Znojmě, vyšší humanitní v Brně. Nato studoval filosofii v Litomyšli (Šembera 1848, nestránkováno). Svá studia dokončil v Brně a v Olomouci a posléze byl krátce posluchačem práva ve Vídni (Urbánková – Wurmová 1954, II). Vzhledem k tomu, že jej studium nenaplňovalo, zanechal jej (Šembera 1848, nestránkováno) a stal se na jistou dobu adjunktem¹¹ na brněnském gymnáziu (Urbánková – Wurmová 1954, II).

Jistou dobu působil jako vychovatel v rodině hraběte Mitrovského. S ním držel po celý život přátelské styky a hrabě se stal jeho mecenášem. Jeho dalším působištěm bylo od roku 1828 místo při guberniální registratuře v Brně, ale vzhledem k tomu, že bylo neplacené, již od roku 1830 začal působit v Olomouci. Získal zde totiž místo pomocného knihovníka v univerzitní knihovně (Urbánková – Wurmová 1954, II). Nicméně ani zde nepůsobil dlouho, protože již následující rok získal místo profesora české řeči a literatury na místní stavovské akademii. V roce 1837 se dokonce stává zemským historiografem. O dva roky později Olomouc opouští, protože byl jmenován zemským stavovským archivářem v Brně (Valášek 1995, 85–86).

S ohledem na prameny osobní povahy je zřejmé, že ve své době byl Antonín Boček vnímán jako neobyčejný člověk. Jeho kolegové se na něj obraceli s úctou, nesmírně si jej vážili. „*Ve Vás vidíme hlavního orodovníka, jehož přímůva v nesnázi nad míru platnou*

¹¹ Alois Vojtěch Šembera říká, že Antonín Boček na gymnáziu působil jako profesor (Šembera 1848, nestránkováno). Ovšem Libuše Urbánková a Milada Wurmová hovoří, že v dohledné doby neměl vyhlídek se jím stát, a proto zde působení ukončil (Urbánková – Wurmová 1954, II).

poukázati se může,¹² říká Alois Vojtěch Šembera v jednom ze svých, Bočkovi adresovaných dopisů. Není sám. Obdobných glorifikujících sdělení evidujeme mnoho.

Své místo v brněnském archivu již do své smrti nezměnil. Zemřel náhle, a to 12. ledna 1847 v Brně (Urbánková – Wurmová 1954, III).

2.2 Badatelská cesta roku 1841

Titul moravského historiografa získal Antonín Boček za zásluhy, které si získal vydáním svého monumentálního díla *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae* (Boczek 1836). S titulem moravského historiografa se ovšem pojila čestná povinnost sepsat moravské dějiny. Antonín Boček se zadání chopil svědomitě a rozhodl se věnovat výzkumům v moravských, ba i cizích archivech. Poté, co přesunul své působiště do brněnského archivu, získával na své cesty finanční podporu ze strany zemských úřadů (Urbánková – Wurmová 1954, III). Jeho aktivity se zájmem sledovala široká veřejnost (Urbánková – Wurmová 1954, V).

Antonín Boček tedy začal z Brna podnikat své badatelské cesty. Jeho počínání můžeme vystopovat z cestovních zpráv, které si pečlivě vedl a kam si zaznamenával registry již prohlédnutých listin a spisů.¹³ První jeho cesta se uskutečnila v roce 1841, jejímž cílem byly archivy v Olomouci, Kroměříži a Holešově.¹⁴ Sám hovoří, že v olomouckých archivech spočívají stěžejní historické prameny, které mají vysokou vypovídající hodnotu. „*Archivy prastarého hlavního města Olomouce jsou nepopíratelně nejdůležitější a nejužitečnější pro potřeby zemských dějin*,“ doslova říká, a proto byla Olomouc prvním cílem jeho badatelských cest.¹⁵ Během svého pobytu na Hané se věnoval archeologii, a to buď sám od sebe, nebo byl k tomu okolnostmi přiveden. Jak se dostal k výzkumům konkrétních lokalit, o tom bude řeč v kapitole 4.

O své archeologické činnosti mluví se zájmem a nadšením, neboť říká, že archeologické objevy byly jedinými skutečnostmi, kvůli kterým byl ochoten narušit svůj program archivního bádání. Ba co víc. Antonín Boček hovoří, že archeologickými výzkumy

¹² Moravský zemský archiv Brno (dále jen MZA Brno), fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 480, f. 5v.

¹³ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů Moravského zemského archivu (dále jen Sběrka rukopisů MZA), kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*.

¹⁴ MZA Brno, fond A8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 2582/42, f. 10. Cíle jeho cesty v roce 1841 zůstaly nakonec jen přáním na papíře, poněvadž množství pramenů, v Olomouci se nacházejících, Antonínu Bočkovi nakonec neumožnilo věnovat se v tomtéž roce ještě archivům v Kroměříži a Holešově (Tamtéž, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41, f. 20.).

¹⁵ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 19.

svou badatelskou cestu korunoval. „*Pouze jedině přerušeni své archivářské činnosti nemohu jinak než nejposlušněji oznámit, poněvadž to k mému výzkumu patří a tak říkajíc jej i korunuje,*“¹⁶ vysvětluje situaci Antonín Boček zemskému výboru. Zpráva svědčí o tom, jakou měla archeologie nejen v Bočkově badatelské činnosti, ale také ve společnosti pozici. Společnost o ni měla zájem a byla jí nakloněna. Podpora, jíž se Antonínu Bočkovi ze strany zemského výboru dostalo, nám to jen potvrzuje.

Znovu je zajímavé se podívat také do pramenů osobní povahy, jakým způsobem se k jeho olomoucké cestě vyjadřují. Zůstaneme-li u již zmiňovaného Aloise Vojtěcha Šembery, Bočkova velkého přítele, tak kupříkladu on se na Bočkův příjezd velice těšil. „*Dlouho už těším se na list Váš, zvěstující mi další rozhodnutí strany bádání Vašeho, aneb na příjezd Váš, o němž se mi pan Slavík zmínil, ale nevyplňuje se toužení moje,*“¹⁷ svěřuje se Alois Vojtěch Šembera. Jaké nadšení pozorujeme v následujícím Šemberově dopisu: „*Velectěný Příteli! S potěšením jsem vyrozuměl z listu Vašeho, že Vás do Holomouce přivítáme,*“¹⁸ uvozuje své psaní. Nebyl jistě sám, kdo se v Olomouci na příjezd zemského historiografa a archiváře těšil.

O nástupu na badatelskou cestu a také o jejím ukončení se dozvídáme ze zpráv adresovaných donátorům, tedy zemskému výboru. Definitivně Antonín Boček do Olomouce odcestoval 10. června 1841.¹⁹ Svou badatelskou cestu měl ukončit 30. října téhož roku. V dopisu zemskému výboru proklamuje, že jej bude informovat o výsledcích v závěrečné zprávě, jež co nevidět předloží.²⁰

¹⁶ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 3976/41, f. 3v.

¹⁷ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, bez inv. č., f. 29.

¹⁸ Tamtéž, inv. č. 492, f. 31.

¹⁹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 2582/42, f. 10.

²⁰ Tamtéž, f. 6.

3 Literatura a prameny

3.1 Literatura

Antonín Boček nakonec nevydal tiskem žádnou zprávu, která by o jeho archeologických aktivitách pojednávala. Ačkoliv takovou literaturu postrádáme, máme k dispozici literaturu sekundární. Bohužel musím konstatovat, že o jeho archeologické činnosti se zmiňuje jen několik málo autorů.

15. března 1854 přednesl moravský historik Beda Dudík na zasedání vídeňské Císařské akademie věd příspěvek o moravských, do tehdejší doby objevených pravěkých pohřebištích. Příspěvek publikoval ještě téhož roku ve zprávách ze zasedání zmíněné instituce, kde hovoří o několika lokalitách v čele s těmi Bočkovými, a to Novou Ulicí, Majetínem a Doloplazy (Dudík 1854). Text o těchto lokalitách Beda Dudík přejímá z Bočkovy nevydané rukopisné cestovní zprávy. V určitých pasážích byl text poupraven, některá slova byla vyměněna za jiná. Nadto byl odstavec s Bočkovými závěry zcela vynechán společně s odstavcem s informací o dvou renesančních pohárech ze Senice na Hané. Beda Dudík tak jako první uvedl do literatury povědomí o tom, že Antonín Boček z okolí Olomouce získal archeologické nálezy, a jako první také pracuje s Bočkovým rukopisem.

Brněnský archivář Petr Chlumecký se rovněž dotkl Bočkových archeologických prací na Olomoucku, a to ve své publikaci, kde shrnuje registry z moravských archivů, které přejímá z dochované Bočkovy práce. V předmluvě knihy se Petr Chlumecký věnuje Bočkovým badatelským cestám a načrtává strukturu Bočkovy rukopisu cestovních zpráv (Chlumecký 1856, XXXVII). Jako archiváře a historika jej pravděpodobně archeologické nálezy příliš nezaujaly (vezměme také ohled na dané téma práce), protože jediné, co o nich říká, jsou názvy lokalit, ze kterých nálezy pocházejí. Notabene zmiňuje jen Novou Ulici, Majetín a Doloplazy (se Senicí na Hané byly opomenuty nyní i Loštice).

Vincenc Brandl je autorem moravské vlastivědy, která vyšla pod názvem *Kniha pro každého Moravana* (Brandl 1863). Jedná se o tematicky různorodé dílo, které kromě dějin a místopisu relativně zevrubně pojednává také o moravském reliéfu, hospodářství, institucích, správě, demografii, církvi a národopisu. V oddílu, ve kterém se Vincenc Brandl věnuje dějinám, neopomíjí zmínku o moravských starožitnostech. Právě zde publikoval seznam dosud známých pohřebišť, dle jehož obsahu si myslím (ačkoliv žádnou literaturu Vincenc Brandl necituje), že většinu lokalit přebral z Dudíkovy stati, o níž již byla řeč a kterou doplnil o lokality další (Brandl 1863, 88). Ač proklamuje, že na patřičných místech v knize se ke

zmíněným lokalitám vyjádří, Bočkovy nálezy rozvedeny příliš nebyly a v místopisném heslu Olomouc (Majetín, Doloplazy ani Nová Ulice své heslo nemají) se opět omezil jen na strnulý výčet. Navíc se Vincenc Brandl dopustil chyby, když místo Doloplaz hovoří o Doloplanech. Dle mého názoru se lze domnívat, že Vincenc Brandl Bočkův rukopis četl, neboť dochází ke stejnému závěru jako Antonín Boček, když na základě těchto hrobů předpokládá, že už v „pohanské“ době byla Olomouc důležitá (Brandl 1863, 298). Vzhledem k tomu, že Bočkův stručný závěr, jak již bylo řečeno, Beda Dudík nepublikoval, a přijmeme-li mou předchozí tezi, snad můžeme říci, že skutečně čerpal z Bočkova rukopisu. Zřejmě tedy i tak dlouho po Bočkově smrti nebyl jeho rukopis odborné veřejnosti úplně neznámý.

Z roku 1890 pochází článek Jindřicha Wankla, který pojednává o archeologických nálezech na Olomoucku (Wankel 1890). Jindřich Wankel jej pojímá jako procházku po nalezištích, kdy nevynechává ani Doloplazy. V souvislosti s nimi hovoří o žárových i kostrových hrobech a také dokladech prastaré železářské výroby (Wankel 1890, 227). Žádnou literaturu ovšem necituje a není tak zřejmé, kdo za nálezy stál. Antonín Boček vysloveně zmíněn není. Nemohl ovšem vycházet pouze z Antonína Bočka, neboť ten se o kostrových hrobech nebo o dokladech železářské výroby nikde nezmiňuje.

Krátce se dějinám archeologického bádání věnoval nestor moravské archeologie Inocenc Ladislav Červinka, a to ve své publikaci *Morava za pravěku* (Červinka 1902). Na několika stranách zde nastiňuje, jak se rodil zájem o poznání moravských starožitností, přičemž Antonína Bočka neopomenul. Jaká škoda, že i zde evidujeme jen strohé sdělení o tom, že to byl Antonín Boček, který stal za nálezy „pohanských“ hrobů v Olomouci (na myslí se má Nová Ulice), v Majetíně a v Doloplazech (Červinka 1902, 11). Dál již jako mnozí jiní Inocenc Ladislav Červinka nešel.

Václav Burian zmiňuje *Pravěké Československo* Jana Filipa (Filip 1948; Burian 1960, 1), kde se měl autor nepřímou dotýkat Bočkovy archeologické práce. Nicméně nepřímá zpráva je tak nepřímá, že bych se nebál ji z toho seznamu odstranit. Václav Burian jí měl na myslí Filipovu zmínku o Bedu Dudíkovi a jeho výše zmíněné stati (Filip 1948, 17). Ovšem konstatováním jejího názvu své sdělení Jan Filip ukončil. Čtenář, který si Dudíkovu práci nevezme k ruce, se tedy o Antonínu Bočkovi prostřednictvím Jana Filipa nedozví zhola nic. Takže Filipovu publikaci jako relevantní zdroj informací rozhodně brát nemůžeme.

Tak se dostáváme k osobnosti Václava Buriana, který Bočkovo archeologické bádání přiblížil zřejmě nejvíce ze všech, kteří se jím zabývali. Nicméně tématu se nevěnoval příliš podrobně a v konečném důsledku o něm vydal jen krátký třístránkový článek (Burian 1960). Zůstává ovšem pravdou, že po Dudíkově (a snad tedy i Brandlově) úsilí to byl teprve Václav

Burian, který si znovu vyhledal archivní prameny. Kromě rukopisu využil i některé další prameny, o kterých bude vzápětí řeč, ale nevyhledal si zdaleka vše, co brněnský archiv skýtal. Ovšem ty, které využíval, nevytěžil úplně. Bočkovo olomoucké působení Václav Burian podal čtenářům v kostce, neboť ve svém vyjadřování není příliš detailní. Jedná se o hodně shrnující studii, jejíž téma si jistě zasluhovalo větší pozornost. Nicméně je potřeba ocenit, jakým způsobem se k danému problému autor postavil. Nevynechává žádnou z lokalit a snaží se přijít na zmatené okolnosti kolem výzkumu v Doloplazech.

V prvním svazku dvoudílné publikace věnované dějinám Olomouce, která byla vydána v roce 2009, publikovala Pavlína Kalábková svou stať o dějinách archeologického bádání v Olomouci (Kalábková 2009). Jedná se de facto o jedinou studii, která se dějinám bádání věnuje komplexně od samých počátků až po naši současnost. Ostatní syntézy (Michna 1987; Dohnal 2008), které vyšly, neobsáhly vše, ale vždy jen dílčí úsek dané problematiky. S ohledem na mantinely, které byly stati vymezeny hranicemi města Olomouce, je pochopitelné, že Pavlína Kalábková rozsáhleji zmiňuje pouze Bočkův výzkum v Nové Ulici. Vychází ale jen ze sekundární literatury (konkrétně z Burianovy práce), takže nepřichází s žádnými novými informacemi. Právě tato studie se stala pro mě výchozím zdrojem a byla mnou revidována a doplněna v kapitole 1.

Ve stejném svazku téhož díla publikoval Jaroslav Peška stať o mladším a pozdním eneolitu společně se starší a střední dobou bronzovou na území Olomouce (Peška 2009). Když pojednává o kultuře se šňůrovou keramikou, dostává se také k Bočkem objevené mohyle z Nové Ulice. Po výčtu v ní nacházejících se nálezů si mohyla dává do souvislosti s kulturou se šňůrovou keramikou (Peška 2009, 42).

3.2 Prameny

Abychom blíže poznali Bočkovy badatelské cesty a tím i jeho archeologickou činnost, je potřeba se obrátit na archivní prameny, které jsou uloženy v MZA v Brně. Zejména zde se nacházejí potřebné dokumenty utvářející alespoň o něco ucelenější obraz námi sledované problematiky. Na prameny v MZA byl během výzkumu kladen největší důraz.

Prameny, o kterých budu na následujících stranách hovořit a se kterými jsem během svého výzkumu pracoval, jsem rozdělil na dvě skupiny. Nejdříve si představíme prameny již známé před mým výzkumem. Posléze přijde řeč na prameny, které se mi podařilo objevit jako dosud neznámé.

3.2.1 Prameny již známé

Doposud byly známy pouze nemnohé prameny pojednávající o Bočkově archeologickém počínání, o kterých víme díky dvěma badatelům. Jimi byli Beda Dudík, jenž ve své studii o moravských pohřebištích cituje Bočkovy poznámky z badatelských cest (Dudík 1854), a Václav Burian. Ten byl ve své práci o něco důslednější, a tak kromě zmíněných poznámek cituje Bočkovy zprávy zemskému výboru o povolení výzkumu v Doloplazech, čerpá z Bočkovy korespondence a konečně využívá hlavní inventář Františkova muzea v Brně (Burian 1960).

Bočkovy poznámky z badatelských cest, cestovní zprávy, jsou pro nás nejvýznamnějším pramenem. Jedná se o rozsáhlou rukopisnou knihu, kam si Antonín Boček pečlivě zaznamenával závěry, které učinil na svých cestách po moravských archivech mezi lety 1841–1845. Mezi rozsáhlými seznamy regestů tam nalezených listin a spisů se v oddílu věnovaném roku 1841 nachází pasáž, kde Antonín Boček uvádí popisy nálezových situací z odkrytých hrobů v Nové Ulici u Olomouce, Majetíně a Doloplazech.²¹ Ve své detailnosti je zpráva o nálezu v Nové Ulici na svou dobu výjimečná. Nicméně to již nemůžeme říci o zprávě majetínské a především zprávě doloplazské. Vzhledem k tomu, že Antonín Boček nebyl v Majetíně při odkrývání situace přítomen, pravděpodobně přesnější být zpráva nemohla. Ovšem zpráva o doloplazském pohřebišti je ve srovnání s předchozími bohužel odbyta. Na závěr připojuje poznámku o bronzových polokruhovitých předmětech pocházejících z Loštic a o dvou renesančních pohárech, které získal od faráře Kellnera ze Senice na Hané.

Václav Burian se ve své studii snažil rekonstruovat Bočkovu úsilí o výzkum pohřebiště v Doloplazech. Informace k problému se mu podařilo nalézt v zemské registratuře, konkrétně ve spisech moravské historiografie (rovněž uloženo v MZA). Ve složce, kterou Václav Burian cituje,²² se nachází Bočkovy zprávy zemskému výboru a také úřední vyrozumění. Najdeme zde Bočkovu žádost z roku 1839 o povolení již zmíněného výzkumu a jeho omluvu za jeho neuskutečnění spojenou s opětovnou žádostí z roku 1841. K dispozici jsou reakce zemského výboru a nadto také obrazová dokumentace nálezů, která je sem vložena poněkud nesmyslně s ohledem na její obsah a časové i místní určení, neboť se jedná o nálezy pořízené v Majetíně a Nové Ulici v roce 1841. Dokumentace je opatřena seznamem vyobrazení, jenž je doplněn popisem. Václav Burian své bádání nad doloplazským výzkumem

²¹ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 51–53.

²² MZA Brno, fond A8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41.

zde ukončil, ale jak se ukázalo, nevyčerpal zdaleka vše, co je k dispozici. Problematika se jeví mnohem složitěji.

Pozadí výše zmíněné obrazové dokumentace popisuje Václav Burian na základě korespondence mezi Antonínem Bočkem a Františkem Domkem. Jedná se o dva dopisy adresované Antonínu Bočkovi,²³ které jsou součástí Bočkovy korespondence uložené ve fondu Bočkovy pozůstalosti v MZA a ve kterých se František Domek vyjadřuje k okolnostem vzniku a také ceně svých obrázků. Václav Burian dodává informaci o Aloisi Vojtěchu Šemberovi, který měl fungovat jako prostředník mezi Antonínem Bočkem a Františkem Domkem. Ačkoliv se dle mého názoru jedná o velice pozoruhodné sdělení (uvedené v jednom z dopisů Aloise Vojtěcha Šembery Antonínu Bočkovi),²⁴ Václava Buriana pravděpodobně příliš zmínka nezaujala, neboť je v jeho textu zapadnutá v jedné větě jako poznámka pod čárou. Dodám, že Václav Burian ve svém dalším článku citoval ještě jeden dopis Aloise Vojtěcha Šembery, v němž Antonínu Bočkovi popisuje nálezy od olomouckého kostela sv. Blažeje (Burian 1961). K jejich odhalení došlo během bourání této církevní stavby a o tom všem je v dopisu Antonínu Bočkovi referováno.²⁵ Ačkoliv se o nálezy Antonín Boček nijak nezasloužil, zmínka o tomto nečekaném archeologickém nálezu se nachází právě v Bočkově pozůstalosti.

Konečně zbývá zmínit hlavní inventář Františkova muzea v Brně.²⁶ Tato rozsáhlá kniha mapující akvizice sbírkových předmětů muzea mezi lety 1836–1875 posloužila Václavu Burianovi pro ilustrování cesty dvou renesančních pohárů ze Senice na Hané do brněnského muzea. Nicméně nejedná se o nijak podrobnou zprávu – jako každý jiný inventář nám tento pramen pouze potvrzuje, že poháry sem skutečně doputovaly.

Tím jsme vyčerпали vše, o čem jsme dosud věděli. Kromě revize již známých pramenů jsem se usilovně snažil ve fondech MZA nalézt další, které by nám dopomohly utvořit si kompletnější náhled na problematiku relativně stále neznámou.

3.2.2 Prameny nově objevené

Dosud nevytěžené prameny se nenacházejí jen v jiných fondech, nýbrž je nacházíme také ve fondech již zmíněných. Nové prameny se podařilo objevit jednak v bohaté

²³ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 83, 84.

²⁴ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 494, f. 35. Korespondence mezi Antonínem Bočkem a Aloisem Vojtěchem Šemberou byla vydána edičně (Fišer 2002) a pojednává o ní také článek téhož autora (Fišer 1997).

²⁵ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 487.

²⁶ MZA Brno, fond G 82 Hospodářská společnost Brno, kniha č. 142, *Hlavní inventář sbírek Františkova muzea 1836–1875*.

korespondenci Antonína Bočka, spisech zemského výboru a také ve fondu Hospodářské společnosti v Brně. Významná se ukázala být také revize již známých pramenů, neboť všechny informace nebyly výtěženy.

Zůstaneme-li ještě u rukopisu cestovních zpráv, je potřeba poznamenat, že v předmluvě k cestovní zprávě z roku 1841 se Antonín Boček rovněž zmiňuje o archeologických pracích na Olomoucku.²⁷ Ačkoliv není příliš konkrétní (jde spíše o lakonické poznamenání), Václav Burian tyto zmínky přehlédl a jsou pro nás nové.

Vrátíme-li se k Bočkově pozůstalosti, při důkladném prozkoumání všech uložených archiválií zjistíme, že informací se zde nachází více. Již jsem zmínil Bočkův rozsáhlý rukopis cestovních zpráv. Dříve ale, než Antonín Boček toto shrnutí napsal, pořizoval si koncepty, které se nám dochovaly v jeho pozůstalosti.²⁸ Jedná se o koncepty z let 1841–1846. Vzhledem k okolnosti jejich nálezu je nyní zřejmé, že zmíněná rukopisná kniha musela vzniknout zpětně s odstupem. Nemohla vznikat průběžně během Bočkova bádání. Pro nás jsou významné koncepty pořizené roku 1841. Ačkoliv je text v nich veskrze stejný, jako byl poté opsán do rukopisu (tam je ale na obsah bohatší), nacházíme zde škrtané pasáže, které, pokud budeme doufat, že nebyly škrtnuty kvůli chybným informacím, jsou svým obsahem zajímavé. V konceptech následujících let již zmínky o archeologických nálezech nejsou.

V Bočkově rozsáhlé korespondenci nacházíme také dopisy Cyrila Nappa, preláta od zemského výboru.²⁹ Jak se ukázalo, o archeologii se nehovořilo jen na oficiální úrovni, neboť Antonín Boček vedl s Cyrilem Nappem rozhovory i jako přítel s přítelem a získával tak informace o „zákulisním“ dění v zemském výboru. V dochované korespondenci evidujeme dopisy s dalšími významnými osobnostmi. Ačkoli přímo nezmiňují archeologické nálezy na Olomoucku, jsou pro nás nositeli informací o Bočkových kontaktech (mnozí z nich se totiž archeologii věnovali). Navíc musíme vzít v potaz, že se do dnešní doby z jakýchkoliv důvodů nemusely dochovat všechny dopisy. Zpochybnit ani nemůžeme potenciální výměnu informací ústně při osobním setkání. Čili kdoví, co vše si mohli mezi sebou vyřídit. Jedná se o korespondenci Františka Bočka,³⁰ Josefa Vladislava Fischera,³¹ Albína Heinricha³² nebo Jana Erazima Vocela.³³ Evidujeme také dopis Pavla Weinecka,³⁴ jehož obsahem byly

²⁷ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 19v.

²⁸ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 584.

²⁹ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 334–342.

³⁰ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 16–30.

³¹ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 100.

³² MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 132–135.

³³ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 516.

archeologické nálezy, ale jiné než olomoucké – zkrátka pisatel věděl, že archeologie Antonína Bočka zajímá. Dochovanou máme také korespondenci Bohumila Schimka, jenž měl Antonínu Bočkovi předávat archeologické nálezy.³⁵ Jaká škoda, že v dopisech se o nich oba pánové spolu nebaví.

Velice významným zdrojem informací se ukázala být korespondence s úřady, konkrétně z let 1841–1843.³⁶ Ačkoliv se některé informace dublují s těmi, které máme k dispozici ze zemské registratury, nacházíme zde další úřední záznamy, které se týkají zejména vyhotovení závěrečné zprávy o Bočkových badatelských cestách nebo nespokojenosti úřadů s Bočkovým počínáním. Konečně je zde k dispozici dekret o vydání peněžní zálohy, jehož nalezení zcela mění dosavadní stav poznání.

V již zmíněné zemské registratuře se objevuje největší množství pramenů hovořících o Bočkových badatelských cestách. Nejinak je tomu také v souvislosti s jeho olomouckým působením v roce 1841. Václav Burian zde částečně vytěžil již zmíněnou složku s žádostmi o povolení výzkumu, tím ale nebylo vyčerpáno vše, co kartony skýtají. V ještě též kartonu č. 472 se nachází složka s průběžnými³⁷ a druhá složka se závěrečnými zprávami³⁸ o archeologických akcích roku 1841, které nesou podstatné informace, jež jsme postrádali a jež mění naše poznání. Navíc následující karton č. 473 je vyplněn v podstatě jenom aktivitami Antonína Bočka. Zdaleka ne všechny prameny v tomto kartonu uložené jsou pro nás nosné, nicméně zmiňme nejprve ty, které jsou svým obsahem pro poznání Bočkova archeologického bádání významné. Nacházíme tady složku s programem badatelské cesty roku 1841,³⁹ složku s oznámením o nástupu na badatelskou cestu roku 1841, doplněnou zprávou o jejím ukončení,⁴⁰ popř. složku se zprávami z 18. zasedání zemského výboru v roce 1842, které revidovalo reakci na závěrečnou zprávu z roku 1841.⁴¹ Potenciálním archeologickým nálezem se jeví mince získaná během roku 1843, o níž se zmiňuje ve zprávách z tehdejší badatelské cesty.⁴² Další prameny jsou sice na zprávy o archeologii negativní, ale to, že v těchto zprávách archeologie chybí, nám může ledacos povědět. Uvedme např. seznam sesbíraných

³⁴ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 550.

³⁵ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 398–401.

³⁶ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583. Obsahuje korespondenci s úřady z období let 1838–1846, ale o archeologických nálezech pojednávají prameny jen z období výše zmíněných tří let.

³⁷ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 3976/41.

³⁸ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41.

³⁹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 1456/42.

⁴⁰ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 2582/42.

⁴¹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42.

⁴² MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 2438/44. Popř. MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 1268/44.

pramenů do roku 1841⁴³ nebo chronologicky uspořádaný seznam historických materiálů nabytých za rok 1841.⁴⁴

Konečně jeden z fondů Hospodářské společnosti v Brně je věnován darům a přírůstkům brněnského Františkova muzea.⁴⁵ V množství dopisů a akvizičních seznamů se vyskytuje zpráva Antonína Bočka, ve které je mj. obsažena zmínka o předání dvou renesančních pohárů ze Senice na Hané. K dispozici je také přepis odpovědi, jež byla Antonínu Bočkovi zaslána. Je to však jediný pramen tohoto kartonu, který se k archeologickým nálezům v rukách Antonína Bočka vztahuje.

Ukázalo se tedy, že (snad můžu říci) pečlivé prozkoumání at' už známých kartonů, nebo kartonů, kde jsem se jen domníval, že by se něco využitelného nacházet mohlo, nebylo učiněno nadarmo.

⁴³ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 2265/42.

⁴⁴ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 2267/42.

⁴⁵ MZA Brno, fond G 82 Hospodářská společnost Brno, kart. 241, sign. V/1.

4 Archeologické výzkumy a nálezy

4.1 Období před badatelskou cestou roku 1841

Dosud se vědělo, že se archeologickým výzkumům Antonín Boček věnoval v roce 1841. Otázka, zdali jej nějakým způsobem archeologie zajímala také v dřívějších letech, nebyla stále zodpovězena. Jedním z cílů práce bylo zjistit, jak to před rokem 1841 bylo.

V korespondenci Antonína Bočka s úřady, konkrétně ve složce s dopisy z roku 1842, se nachází nepodepsaná zpráva, o níž není známo, odkud pochází. Je datována k 14. srpnu 1828 (nekoresponduje s místem uložení) a obsahuje informace, jak se chovat v případě nalezené nápisové památky.⁴⁶ Ačkoliv pracuje s možností, že nápisové památky je možné najít jako archeologický nález, stěží lze říci, proč ji Antonín Boček obdržel. Sama o sobě zpráva nic neznamena a archeologickou činnost Antonína Bočka před rokem 1841 nijak nedokládá.

Již bylo řečeno, že ve 30. letech působil Antonín Boček krátce v olomoucké knihovně a posléze jako profesor české řeči na olomoucké stavovské akademii. Proto byly hledány prameny pocházející z těchto institucí. Fond olomoucké knihovny je uložen v Zemském archivu v Opavě, pobožce Olomouc, ale je bohužel stále nezpracován. Vzhledem ke krátkému knihovnickému působení a nižší funkci, kterou zde zastával, bylo na něj rezignováno. Zkoumány byly naopak prameny stavovské akademie, které se nacházely v příslušném fondu, jenž je uložen v MZA.⁴⁷ Výzkumu byly podrobeny spisy profesorů řečí, ale ukázalo se, že jsou na archeologické zmínky negativní.⁴⁸

Tvrzení, že se Antonín Boček dříve archeologii skutečně nevěnoval, podporuje také nález seznamu sesbíraných historických materiálů do roku 1841.⁴⁹ Jedná se o seznam, jenž shrnuje Bočkovu historickou činnost za celkem 18 let. Jak se ukázalo, není zde uveden jediný archeologický nález. Negativně se rovněž projevila korespondence s úřady mezi lety 1828–1838.⁵⁰

15. února 1840 byl na 3. zasedání zemského výboru projednáván program Bočkovy badatelské cesty, plánované na rok 1841. Z jeho obsahu se lze dozvědět, že co se týká

⁴⁶ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583, f. 30, 31.

⁴⁷ V Zemském archivu v Opavě, pobožce Olomouc je uložena část pramenné základny stavovské akademie, ale časově spadá do let dřívějších, než zde začal působit Antonín Boček. Konkrétně se jedná o léta 1731–1826. Fond je nezpracován.

⁴⁸ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 16, sign. A 2/4.

⁴⁹ Tamtéž, kart. 473, sign. G 37, čj. 2265/42, f. 9–16.

⁵⁰ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 582.

pramenů, které měl Antonín Boček během roku 1841 zkoumat, počítá se mimo prameny písemné povahy mj. také se starožitnostmi a mincemi. Obecně o všech pramenech se pak hovoří, že buď jsou známy z prací předchozích historiků, nebo jsou dosud neznámy a uloženy v soukromých archivech, knihovnách nebo sbírkách.⁵¹ Sdělení nás tedy informuje o tom, že zemský výbor potenciálně počítal s možnými archeologickými nálezy, pravděpodobně však již dříve nalezenými a uloženými ve zmíněných sbírkách. V potaz musíme vzít také starožitnosti v pravém slova smyslu, tedy nearcheologické nálezy. Program byl odeslán guberniu, takže i tento orgán byl dostatečně zpraven o plánu Bočkova výzkumu.⁵²

4.2 Doloplazy

Ačkoliv jsme si již řekli, že se Antonín Boček věnoval archeologii během své badatelské cesty v roce 1841, v případě Doloplaz je nutné obrátit pozornost ještě hlouběji do historie. V témže roce, kdy byl jmenován zemským stavovským archivářem a odebral se z Olomouce do Brna (tedy v roce 1839), se na zemský výbor obrací s žádostí o výzkum „pohanského“ pohřebiště u Doloplaz.⁵³

Evidentně jej archeologie musela zaujmout. Navíc je pozoruhodné, čím svůj zamýšlený archeologický výzkum odůvodňuje. „*Do oblasti historického výzkumu patří mimo mnohé jiné také vyhledávání starožitností, obzvlášť když se ony samé dotýkají časů pohanstva, z doby, kdy je člověk bohužel! schopen uvést nanejvýš málo v souvislosti s Moravou.*“⁵⁴ Je tedy zjevné, že si byl vědom vypovídací hodnoty archeologických nálezů, za což jej můžeme jen ocenit. Starožitnostmi chtěl obohatit svůj plánovaný výklad v souhrnném díle o moravské historii, z čehož je zřejmé, že si uvědomoval potřebu brát archeologické nálezy v potaz, neboť historický vývoj (v tomto případě Moravy) mohou prodloužit a obohatit o cenné informace.

4.2.1 Základní souvislosti a poloha výzkumu

Předně bych se pozastavil nad tím, jak se moravský stavovský historiograf a archivář dostal k myšlence archeologického výzkumu. Ačkoliv bychom byli rádi, kdyby tuto vcelku významnou informaci stavům nebo i jiným sdělil, Antonín Boček ji pravděpodobně nepovažoval za nutné oznámit. Z dostupných pramenů, které byly zkoumány, tato informace bohužel nevyplývá. Jediné, co by nám Bočkovu situaci mohlo alespoň trochu přiblížit, je již zmiňovaná žádost, adresovaná zemskému výboru. Zde totiž Antonín Boček hovoří o tom, že

⁵¹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 1456/42, f. 3v.

⁵² Tamtéž, f. 10–13.

⁵³ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 14–15.

⁵⁴ Tamtéž, f. 14.

je šťastný, protože se mu povedlo na statku u Doloplaz odhalit „*pohanské hroby s významným skladem popelnic a uren*.“⁵⁵

Stěží bych mohl stanovit, jakým způsobem se Antonín Boček o lokalitě dozvěděl. Předpokládám, že informace o archeologických nálezech mu byly zprostředkovány. Koneckonců byl učitelem, což nevylučuje, že jej na myšlenku mohl přivést nějaký jeho žák, popř. kdokoliv v Olomouci. Informace mohla pojednávat o nálezech střepů či třeba i o celých nádobách, což Antonína Bočka mohlo zaujmout. Z citovaných slov je zřejmé, že Antonín Boček se ještě před oznámením zemskému výboru musel v Doloplazech pohybovat (ostatně proč ne, vždyť v oné době byl ještě stále přítomen v Olomouci), něco tam musel dělat (lokalitu nějakým způsobem ohledat) a je možné, že tam i něco našel, na základě čehož usoudil, že se mu podařilo objevit pohřebiště. Kdy ale v Doloplazech byl a co tam přesně dělal, to se bohužel zjistit nepodařilo.

Problému, kolem Doloplaz je mnohem více. Kardinálním problémem je vůbec určit polohu naleziště. Situace by se nejevila tak komplikovaně, kdyby se „*v blízkosti Olomouce*“,⁵⁶ jak Antonín Boček píše, nenacházely dvě vsi se stejným názvem. Z dalších dostupných informací jsem ale s to říci, že se jednoznačně musí jednat o Doloplazy v okrese Olomouc (nikoliv v okrese Prostějov). Nepřímo to potvrzuje Bočkova zmínka v závěru cestovní zprávy, kdy hovoří, že všechny lokality (má na mysli Doloplazy, Majetín a Novou Ulici) se nacházejí v úzkém půlkruhu kolem Olomouce.⁵⁷ Potenciální Doloplazy u Prostějova by tak půlkruh zjevně narušovaly. Definitivně byly Doloplazy u Olomouce potvrzeny tím, že ve výše zmiňované zprávě zemskému výboru prosí o podání žádosti k majiteli doloplazského panství, o jehož celém jméně nás zpravuje odpověď zemského výboru. Byl jím Albert Managetta rytíř z Lerchenau.⁵⁸ Z dostupné literatury vyplývá, že od roku 1835 držel jeho rod skutečně Doloplazy v okrese Olomouc (Wolny 1839, 259).

Kde se ovšem přesně lokalita nacházela, to již Antonín Boček specificky nerozlišuje. Vždy hovoří pouze o místě na statku Doloplazy. Panství Doloplazy bylo takového rozsahu: na východě a jihu hraničilo s panstvím Tršice (vsi Daskabát, Lipňany a Vacanovice), na západě s Hrubčicemi (ves Svěsedlice) a na severu s komorním statkem olomouckého arcibiskupství (ves Přáslavice) (Wolny 1839, 259). Čili v tomto prostoru by se měla lokalita někde nacházet (Mapa 1). Polohou a otázkou existence lokality se dále zabývám v části 4.2.7.

⁵⁵ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 14, 14v.

⁵⁶ Tamtéž, f. 14.

⁵⁷ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 53v.

⁵⁸ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 13.

4.2.2 První žádost o výzkum

Vraťme se tedy k Bočkovu plánování vlastního archeologického výzkumu. Ačkoliv o této činnosti referuje Václav Burian (Burian 1960, 1), je nutné znovu prozkoumat dostupné prameny, protože některé skutečnosti v Burianově výkladu scházejí, nebo je potřeba je uvést na pravou míru.

Antonín Boček (poprvé) o výzkum žádá v již zmiňované zprávě zemskému výboru.⁵⁹ Ta je datována k 19. říjnu 1839⁶⁰ a odeslána byla ještě z Olomouce. V ní se Antonín Boček dožaduje povolení výzkumu a zároveň prosí, aby bylo zemským výborem zažádáno u majitele panství, na jehož pozemcích se mělo kopat. O tom všem už byla řeč. Dodává, že mu k plánované akci přislíbil pan von Keck, nejvyšší představený olomouckého dělostřelectva, pracovní sílu. Dále žádá o finanční podporu, kterou si sám vypočítal na celkovou sumu 80 zlatých konvenční měny. Více se k věci nevyjadřuje. „*Věc je příliš důležitá na to, abych Vám ji měl přesněji a rozsáhleji zdůvodniti,*“ poněkud rozporupně zdůvodňuje svou skoupost na informace.⁶¹ Právě proto, že je věc tak důležitá, mohl o ní poreferovat rozsáhleji. Navíc, když žádá urychlené (a kladné) vyřízení žádosti. „*Abych tomu mohl ještě využít tyto krásné podzimní dny během své přítomnosti v Olomouci,*“ přeje si a zároveň tím také končí Antonín Boček svou zprávu.⁶²

Stavy mu odpovídají relativně rychle, ba co víc jsou jeho návrhu nakloněni.⁶³ Věc byla projednávána na 21. zasedání 15. listopadu 1839. Stavovští páni si byli patrně vědomi důležitosti, jakou Antonín Boček nálezy podkládal, a proto vyhověli všem jeho požadavkům. Výzkum byl schválen. Současně byl odeslán list rytíři Albertu Managettovi s požadavkem svolení výzkumu na jeho pozemcích a také hlavní zemské pokladně, aby mu vydala jím požadovaný finanční obnos s pomocí olomouckého úřadu výběrčího oproti řádnému potvrzení o přijetí. Vyrozuměn byl také Antonín Boček.⁶⁴

Ve skutečnosti se věci děly jinak, než měly. Výzkum se neuskutečnil. Proč výzkum neproběhl, není zcela jasně vysvětleno. Václav Burian hovoří o návalu práce a snad o Bočkově liknavosti jako o příčinách nezahájení výzkumu (Burian 1960, 1). Ovšem jedná se o jeho nijak nepodloženou informaci a v žádných dostupných pramenech se nic takového

⁵⁹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 14, 15.

⁶⁰ Nikoliv k 11. říjnu 1839, jak uvádí Václav Burian (Burian 1960, 1).

⁶¹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 15.

⁶² Tamtéž, f. 15.

⁶³ Tamtéž, f. 13, 16.

⁶⁴ Tato zpráva je dochována a uložena v Bočkově pozůstalosti (MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583, f. 10.).

neuvádí. Dá se to předpokládat, s jistotou ale myšlenku potvrdit nelze. Václav Burian dodává, že toto vše vyvolalo nelibost stavů (Burian 1960, 1). Ačkoliv tuto tezi znovu ničím nepodkládá, veskrze se s ní dá souhlasit, ostatně rozhořčenost stavů by byla nasnadě. Tezi podporují přípisy psané jinými rukopisy na výše citované odpovědi zemského výboru na první Bočkovu žádost.⁶⁵ Ty se objevují na jejím konci, jsou nedatované, špatně čitelné a jejími původci bylo hned několik osob, které na nestandardní postup upozorňují. Útočí na to, že Antonín Boček zdůvodnil žádost nedostatečně, a upozorňují na fakt, že výzkum nebyl uskutečněn.

4.2.3 Druhá žádost o výzkum a jeho výsledky

Dlouhou dobu prameny o Bočkově archeologickém počínání v Doloplazech mlčí. Je otázkou, zdali máme dochovány všechny prameny, které se k problematice vztahují. Nicméně vzhledem k tomu, že nakonec zemskému výboru, byť s velkým zpožděním, referuje, co se stalo, tak nepředpokládám, že by z tohoto mezičasu nějaká zpráva chyběla.

Antonína Bočka neuskutečnění výzkumu evidentně příliš netrápilo. Zemský výbor sice informoval a omluvil se mu, ale až s více než ročním zpožděním, a to konkrétně zprávou z 22. května 1841.⁶⁶ Jak ovšem selhání výzkumu odůvodňuje, je zarážející. Výzkum dle jeho výpovědi nebyl uskutečněn „z důvodu nepříznivého počasí pozdního podzimu roku 1839 a mé (Antonína Bočka – pozn. L. J.) nepřítomnosti v Brně v roce 1840.“⁶⁷ Nepříznivé počasí zpochybnit nemůžeme a vzhledem k tomu, že o výzkum žádal v druhé polovině měsíce října a schválen mu byl až 15. listopadu, mohlo vrtkavé listopadové počasí poměrně logicky výzkum zhatit.⁶⁸ Nepřítomnost v Brně ovšem nic neodůvodňuje, naopak spíše vrhá stín na jeho už tak zvláštní chování a jeví se vcelku nepřijatelně. Antonín Boček byl troufalý a po tomto zdůvodnění stavy opětovně žádá, aby mu povolení o výzkum (spolu s finančním obnosem na

⁶⁵ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 16v.

⁶⁶ Tamtéž, f. 12.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Soudě dle archivu počasí v pražském Klementinu bylo skutečně škaredě a chladno. V období od 15. do 20. listopadu se teplota pohybovala mezi 5–10 °C (např. 18. listopadu 1839 bylo rozmezí teplot mezi 7,3–9,5 °C (Archiv počasí, klima České republiky [online]. In-pocasi [cit. 2015-04-28]. Dostupné z URL: <http://www.in-pocasi.cz/archiv/archiv.php?historie=18-11-1839&stanice_kraj=0&klima_kraj=0>.)), ale už od 22. listopadu teplota klesá k nule (např. 24. listopadu 1839 bylo rozmezí teplot –0,1–1,9 °C (Archiv počasí, klima České republiky [online]. In-pocasi [cit. 2015-04-28]. Dostupné z URL: <http://www.in-pocasi.cz/archiv/archiv.php?historie=24-11-1839&stanice_kraj=0&klima_kraj=0>.)). V prosinci byly minimální teploty hluboko pod bodem mrazu pravidelně.

něj vztaženým) obnovily na čas jeho badatelské cesty, již ve stejném roce směřoval do Olomouce.⁶⁹ Slibuje vytvoření závěrečné zprávy.

Pozastavíme-li se nad jeho chováním, narážíme na výrazný kontrast. Podezření budí, jak vehementně žádá stavy o urychlené vyřízení žádosti a schválení výzkumu a finanční podpory v říjnu 1839. Připomeňme, jak byli stavovští páni jeho žádosti nakloněni a jak rychle jeho žádost vyrozuměli. Srovnajme ovšem, s jakou prodlevou a jakým způsobem uznal za vhodné stavům říci, jak se věci mají, a omluvit se.

Zemský výbor zřejmě pokládal věc za opravdu důležitou, neboť Antonínu Bočkovi plně vyhověl. Ke schválení druhé žádosti o výzkum včetně již povolené finanční zálohy se dospělo na 11. zasedání zemského výboru 15. června 1841.⁷⁰ Ovšem zemský výbor již nechtěl nic ponechat náhodě a začal si diktovat podmínky. Předně připomíná, že je nutné, aby vše proběhlo v pořádku, aby bylo provedeno řádné vyúčtování zálohy a aby byla poté podána o tom zpráva. Pokračuje ve věci závěrečné zprávy, kdy přikazuje sepsat přesné vysvětlení a popis uskutečněných prací znovu včetně vyúčtování zálohy.⁷¹ Antonín Boček tedy již nemá úplně volné ruce a zemský výbor se snaží jeho postup korigovat. Strach měl především o zneužití finanční zálohy.

Je možné, že Antonín Boček své svědomí zpytoval, načež by nás mohla upozornit nově nalezená zpráva, kterou adresoval zemskému výboru. Je to zpráva datovaná k 25. září 1841, v níž podává průběžné (nejenom archeologické) výsledky jeho badatelské cesty.⁷² Zatím nás zajímá jen poslední věta, kde se vyjadřuje k námi sledovanému výzkumu v Doloplazech. Avizuje, že během týdne, kdy byla zpráva psána, výzkum skutečně začne. Deklaruje, že ihned poté oznámí podrobnou zprávu s bližšími detaily, ke kterým výzkumem dospěje.⁷³ Myslím si, že toto průběžné sdělení můžeme chápat jako jakési ujištění zemského výboru, že práce pokračují podle plánu a na nic se nezapomnělo. Je to beze sporu obrat k lepšímu oproti postupu, jenž aplikoval o necelé dva roky dříve. O tom, že byl zemský výbor

⁶⁹ Proto nelze označit starožitnosti ve zmiňovaném programu badatelské cesty roku 1841 za potenciální doloplazské nálezy (MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 1456/42, f. 3v.), protože v době, kdy program vznikal, ještě nebylo jasné, že výzkum bude odsunut na tuto badatelskou cestu.

⁷⁰ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 1. Tuto zprávu máme zachovanou také v originále, který byl adresován přímo Antonínu Bočkovi (MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583, f. 6.).

⁷¹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 1, 1v.

⁷² Tamtéž, čj. 3976/41, f. 3, 10.

⁷³ Tamtéž, f. 10.

uspokojen, svědčí jeho odpověď, v níž dokonce hovoří o chvályhodném počínání Antonína Bočka.⁷⁴

Budeme-li pokračovat v revizi Burianovy práce, Václav Burian přejímá vcelku logicky závěry výzkumu z Bočkovy cestovní zprávy za rok 1841 (Burian 1960, 1). V cestovní zprávě, zamýšlené vydat tiskem, Antonín Boček přibližuje závěry svého výzkumu.⁷⁵ Ovšem přibližuje je velice stručně a ve srovnání se zprávami předchozími o nálezech novoulických a majetínských překvapuje jeho stať svou stručností a ledabylostí. Navíc je nutné si uvědomit, jaké úsilí výzkumu předcházelo, jakým způsobem byl objev prezentován, kolik byrokracie kolem něj proběhlo a že byl dokonce dotován zemskými úřady. Co se tedy jsme schopni ze zprávy dozvědět? Údajně se mu z pohřebiště povedlo vyzvednout mnoho střepů prastarých nádob a několik celých zachovaných popelnic. Nadto měl příležitost prozkoumat jednu mohyly, jež se nacházela 2 stopy pod povrchem (59 cm⁷⁶), vysoká byla 1 stopa 6 palců (32 cm) a široká 2 stopy (59 cm). Na jejím dně se měly nacházet zbytky uren, načež Antonín Boček usuzoval z množství střepů. To, že se nezachovaly celé, mělo být způsobeno zřícením kamenné šikmé klenby následkem orby. Tak velký, těžce zařizovaný projekt tímto skončil. Resp. dosavadní stav poznání tím pokládá věc za ukončenou.

4.2.4 Hypotéza

I kdybychom neměli k dispozici další prameny, musí se nám jevit Bočkovu chování kolem doloplazského výzkumu neseriózně a podezřele. Začněme položením si otázek, které vyvstávají z předchozího pojednání a na které jsou nyní k dispozici sporné a nejasné odpovědi, anebo nejsme schopni formulovat odpovědi vůbec žádné. Takových otázek je mnoho a všechny zpochybňují Bočkovu jednání. Podezřele se již jeví, proč se po takovém zapálení pro věc neomluvil stavům dříve než o více než rok později? Proč podal jako příčinu prodlevy nepřítomnost v Brně? Stěží se dá omluvě uvěřit. Jak to bylo se schválenou peněžní zálohou? Byla mu vyplacena? Pakliže ano, kdy k vyplacení došlo? Opravdu jej výzkum jedné mohyly stál celých 80 zlatých konvenční měny? Nemohl si zálohu uchovat? Proč je v jeho cestovní zprávě výzkum v Doloplazech odbyt jedním odstavcem, když to podává jako opravdu významný objev? Navíc si uvědomme, že to byla jediná iniciativa jeho jako původce

⁷⁴ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 1.

⁷⁵ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 53.

⁷⁶ Pro převody tehdejších jednotek na současné byly v celé práci použity hodnoty uvedené v *Malém slovníku jednotek měření*. 1 stopa = 0,2959 m (Chvojka – Skála 1982, 221), 1 palec = 26,34 mm (Chvojka – Skála 1982, 178).

(k nálezům z Majetína a Nové Ulice byl jen shodou náhod přizván), takže bylo v jeho zájmu, aby byla práce odvedena kvalitně a poctivě. Vzhledem k tomu, že do zprávy napsal tak málo, měl vůbec o čem psát? Tím se dostáváme k otázce, zdali v Doloplazech vůbec kopal, resp. co tam dělal? Nejistota stíhá nejistotu. Údajně měl četné nálezy, tak proč nejsou nakresleny, když majetínské a novoulické jsou? Byly tedy vůbec nějaké?

Celé Bočkovy nepoctivé chování mi umožňuje vytvořit hypotézu. Podle mého názoru v Doloplazech Antonín Boček nekopal, neboť to, co dosud víme, budí podezření a spíše by nasvědčovalo absolutnímu krachu celého smělého projektu. Navíc si uvědomme, s kým máme tu čest. Antonín Boček byl zdatným falzátozem (Valášek 1995, 87), čili nečestné chování a lživě uvedené výsledky by nás v jeho případě příliš nepřekvapovaly.

4.2.5 Ztroskotání výzkumu

Nově objevené prameny se potvrdily být velice podstatné pro to, aby bylo možné alespoň částečně zodpovědět předchozí otázky a dorekonstruovat dění kolem doloplazského výzkumu. Ačkoliv nám i přese všechno budou nadále vyvstávat pochybnosti, nové prameny umožnily sice ne úplně zodpovědět, ale zato podstatně přiblížit odpovědi na nejasné otázky.

Jako směrodatná se ukázala být závěrečná zpráva, kterou Antonín Boček avizoval v průběžné zprávě z 25. září 1841. Závěrečná zpráva je datovaná k 20. listopadu 1841 a obsahuje závěry, které byly učiněny během jeho badatelské cesty v Olomouci.⁷⁷ Mezi nimi přirozeně nacházíme také výsledky archeologických výzkumů. Doloplazský výzkum byl opět uveden až jako poslední, přitom by se zdálo rozumné, kdyby o své iniciativě, kterou si dokázal u zemského výboru zařídit, referoval ze všeho nejdříve a nadšeně by prezentoval své výsledky. Ovšem zdá se, že má již nastíněná hypotéza nebyla daleko od pravdy.

Ponechejme nyní stranou, co Antonín Boček uvedl do své cestovní zprávy, a předpokládejme, že si ve svém chování zachoval alespoň takovou úroveň, aby v případě závěrečné zprávy (adresované přímo a jenom zemskému výboru) nelhal. Antonín Boček zde uvádí na pravou míru, co se v Doloplazech dělo, resp. nedělo. Bočkův projekt skutečně ztroskotál. „*Provedení řádných vykopávek nebylo protentokrát možné uskutečniti z důvodu nedostatku lidí, kteří byli nepřetržitě zaneprázdňeni výstavbou olomoucké pevnosti a také železnice,*“ uvádí ze všeho nejdříve.⁷⁸ Čili v Doloplazech skutečně archeologický výzkum neproběhl.

⁷⁷ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41.

⁷⁸ Tamtéž, f. 22v.

Antonín Boček ve svém sdělení pokračuje: „*Rovněž jsem si netroufl, dosáhnuvše skrz výzkum a ohledání pohanských pohřebišť u Olomouce a u Majetína bližší a přesnější znalosti o skutečné situaci těchto pohřebišť, prováděti rovnou další vykopávky, které by se lehce mohly státi příliš nákladnými.*“⁷⁹ Těžko říci, jak si tato slova vyložit. Mohli bychom je chápat tak, že vzhledem k tomu, že díky nečekaným nálezům u Olomouce a Majetína získal relativně podobné znalosti, ztratil výzkum v Doloplazech punc své ojedinělosti a přestal se mu jevit jako nutný. Skrývat se za nákladnost projektu je nesmysl, neboť měl k dispozici štědrú podporu ze strany zemského výboru, kterou mohl využít.

Vcelku diplomaticky své sdělení končí, že v Doloplazech učinil nařízení, aby v případě dalších nálezů, které jsou zde údajně časté, mu bylo podáno neodkladné oznámení.⁸⁰ Nato pokračuje ve věci zálohy. Otázka zálohy se nicméně jeví natolik složitá, že je potřeba ji vyložit v širších souvislostech.

4.2.6 Finanční záloha

Pro postihnutí celého problému je potřeba se znovu vrátit k již probíraným pramenům. Finanční záloha, kterou si Antonín Boček sám vypočítal na 80 zlatých konvenční měny, mu byla schválena již první žádostí o výzkum z roku 1839.⁸¹ Zároveň ve zprávě zemského výboru pro Antonína Bočka bylo uvedeno, aby mu byla záloha zemskou hlavní pokladnou vyplacena.⁸² Z toho jednoznačně nevyplývá, kdy a jak mu byla částka vyplacena, ale s ohledem na pozdější prameny jsem s to říci, že ji v této době ještě nezískal. Václav Burian tvrdí, že nelibost stavů byla vyvolána mj. nepoužitím částky během následujících měsíců (Burian 1960, 1). Sdělení je nezbytné upřesnit. Stavovští páni mohli být pochopitelně pobouřeni, že částka nebyla vyzvednuta a výzkum se neuskutečnil, ale nemohli být pobouřeni držením peněz. Antonín Boček je totiž neměl.

O tom, že penězi Antonín Boček skutečně nedisponoval, svědčí zpráva zemského výboru z 8. května 1841, v níž zemský výbor opětovně potvrzuje platnost zálohy.⁸³ Dodává, že je potřeba řádného vyúčtování a pořízení závěrečné zprávy. Nato navazuje zpráva z 22. května 1841, kde Antonín Boček žádá o povolení realizovat výzkum během badatelské cesty a smět použít také zálohu, v roce 1839 mu schválenou (nehovoří o nabyté záloze, je pouze

⁷⁹ MZA Brno, fond A 8, Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41, f. 22v.

⁸⁰ Tamtéž, f. 22v.

⁸¹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 13v.

⁸² MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583, f. 10.

⁸³ Tamtéž, f. 5.

schválena).⁸⁴ Je to pochopitelné, protože jeho badatelské cesty byly již dotovány⁸⁵ a toto byly de facto další peníze navíc. Zemský výbor mu zálohu potvrdil s obdobnými podmínkami, že je potřeba vše udržet v dobrém pořádku za předpokladu pečlivého vyúčtování.⁸⁶

Otázkou je, co se dělo poté. Již víme, že ani v roce 1841 se výzkum neuskutečnil, ale v závěrečné zprávě badatelské cesty v roce 1841 Antonín Boček hovoří, že přece jenom nějaké peníze upotřebit stačil. „*Uctivě žádám o svolení smět si ponechati zbytek mě v roce 1839 předem schválené zálohy ve výši 80 zlatých konvenční měny, kterýžto nyní čítá 68 zlatých konvenční měny, jakožto rezervní fond pro podobné nálezky, nebo je mi tento (zbytek – pozn. L. J.) povinno vrátit zpět?*“⁸⁷ Předně je tedy nutné vyzdvihnout, že Antonín Boček zjevně neměl v úmyslu zemský výbor o peníze připravit. Významný je také postřeh, že na něco již zálohu použil, a to konkrétně 12 zlatých. Z Bočkových slov není ani jasné, na co peníze použil a zdali je měl u sebe, nebo uschováním zbytku má na mysli jen potenciální situaci, která by po výběru částky mohla nastat. Již ale můžu říci, že druhá varianta se prokázala být správnou, což bude vysvětleno vzápětí.

Je velká škoda, že v dostupné odpovědi ze strany zemského výboru nemáme jedinou odpověď na tuto záležitost (celkově reakce na doloplazský výzkum chybí).⁸⁸ Je až zarážející, že ve výpovědi zemského výboru neexistuje žádná reakce na doloplazský výzkum.⁸⁹ Vzhledem k tomu, že prameny ve složce jsou značně zpřeházené, je možné, že příslušný dvojlist se z nějakých důvodů ze složky vytratil.

Dá se předpokládat, jak ukazují mladší prameny, že zemský výbor na Bočkův návrh přistoupil. V Bočkově korespondenci s úřady je totiž dochován dekret zemské hlavní pokladny, kterým byly Antonínu Bočkovi konečně peníze vyplaceny.⁹⁰ Dekret, datován ke dni 15. června 1842, reaguje na první schválení zálohy z roku 1839 a je jím Antonínu Bočkovi vyplacena suma v plné výši 80 zlatých konvenční měny. To ovšem znamená, že teprve nyní mohl Antonín Boček fyzicky disponovat s těmito penězi. Novou situaci, kdy

⁸⁴ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 12.

⁸⁵ Náklady na jeho cestu byly pravděpodobně vyčísleny na 2 000 zlatých (MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42, f. 8v.) Dokonce i zpětně 16. února 1843 po zemském výboru žádal větší peněžní podporu na své aktivity roku 1841 v archivech (Tamtéž, čj. 693/43, f. 4v.). Diety a cestovní náklady byly rovněž uhrazeny (Tamtéž, čj. 5462/43.).

⁸⁶ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583, f. 6.

⁸⁷ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41, f. 22v.

⁸⁸ Tamtéž, čj. 4927/41.

⁸⁹ Bohužel odpověď odeslaná zemským výborem Antonínu Bočkovi není dochovaná ani v jeho pozůstalosti.

⁹⁰ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583, f. 22.

Antonín Boček měl již peníze u sebe, reflektují také následující prameny. Ty již nepracují s jen schválenou zálohou, nýbrž obsahují i zálohu definovanou jako obdrženu.⁹¹

Proč byla záloha vyplacena s takovým zpožděním, by mohl přiblížit dopis Cyrila Nappa, preláta od zemského výboru, který adresoval Antonínu Bočkovi. Oba pánové si mezi sebou vyměňovali léta dopisy. V dopise ze 17. září 1841 se Cyril Napp dotýká také jisté zálohy,⁹² která sice není blíže specifikována, ale vzhledem k tomu, že vzápětí píše o pomocné pracovní síle a na samém konci dopisu také o závěrečné zprávě o doloplazském výzkumu, domnívám se, že ji můžeme ztotožnit se zálohou na pokrytí nákladů archeologického výzkumu v Doloplazech. Cyril Napp hovoří o tom, že nařízení o vydání bylo pozdrženo z důvodu úředních jednání, které způsobily prodlevu realizace zálohy. Zdali pozdržení trvalo tolik měsíců, to dopis nepotvrzuje. Snad se tak můžeme domnívat.

Je potřeba zodpovědět otázku, jak s penězi naložil. Nedá se předpokládat, že by zbylých 68 zlatých použil skutečně na výzkum v Doloplazech, neboť neevidujeme žádné zmínky o jakýchkoliv dalších archeologických akcích na tamější lokalitě. V části této kapitoly 4.7 budu hovořit o tom, že Bočkovými archeologickými výzkumy se zabývaly vídeňská dvorská kancelář a gubernium. Gubernium podnítilo moravský zemský výbor, aby se Bočkovými výzkumy znovu zabýval na svém zasedání. Toto zasedání proběhlo 30. září 1842 a jeho výsledkem byla rozsáhlá zpráva Antonínu Bočkovi, jež revidovala reakci na závěrečnou zprávu z 20. listopadu 1841. Zde již zmínku k doloplazské situaci nacházíme a píše se v ní, že Antonín Boček je povinen zemské hlavní pokladně zpětně odevzdat obdržných 80 zlatých.⁹³ Je patrný obrat v dosavadním chování zemského výboru, jenž evidentně přitvrdil. Navíc nepřistoupil ani na odečtených 12 zlatých, které si Antonín Boček naučtoval za kdoví co. Lze se hypoteticky domnívat, že nebyť zásahů dalších úřadů, pravděpodobně by tak razantně zemský výbor nezasáhl. Možná by pak Antonín Boček peníze držel nadále.

Ačkoliv je tedy doloženo, že Antonín Boček byl povinen smluvenou částku navrátit zpět, nemáme prameny doloženo, že by tak učinil. K dispozici nebyl jediný pramen, který by vrácení sumy potvrdil. Avšak domnívat se to bez pochyby můžeme, neboť v následujících letech se Antonín Boček nadále těšil podpoře ze strany zemského výboru ve svých

⁹¹ Např. MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42, f. 5v.

⁹² MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 342, f. 17, 17v.

⁹³ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42, f. 5v. Současně byla odeslána také zpráva zemské hlavní pokladně, která byla tímto s novou situací obeznámena (Tamtéž, f. 8.).

historických výzkumech. Ty byly opětovně dotovány, čili kdyby Antonín Boček při navrácení zálohy selhal, pravděpodobně by jej již zemský výbor nadále nepodporoval.

Konečně by bylo vhodné upozornit na to, o jak vysokou částku se ve své době jednalo. 80 zlatých bylo skutečně velké množství peněz. Srovnáme-li 80 zlatých s ročním platem např. učitele, tak ten si přišel na 100–200 zlatých stejně tak, jako i kvalifikovaný dělník v továrně. Poloviční výše takového ročního výdělku dosahovali domácí tkalci, tovaryši či zedníci. Neporovnatelně vyšší byly platy úředníků dosahující i tisíce zlatých (Lněničková 1999, 265). Data můžeme porovnat také s denní mzdou tovaryše v roce 1855, která činila pouhých 30–36 krejcarů, popř. s cenami potravin a zvířat. Tak např. jedna měřice pšenice v roce 1843 činila 3–4 zlaté, popř. jedna kráva v roce 1843 vyšla na 30–50 zlatých (Nohejhalová-Prátová 1964, nestránkováno). Kupní síla 1 zlatého byla ve 30. letech vypočítaná na 10 bochníků většího chleba či 4 kg hovězího masa (Lněničková 1999, 265).

4.2.7 Otázka existence lokality

Otázkou zůstává, jaké pohřebiště měl Antonín Boček na mysli. Problémem je, že na katastru Doloplaz nebyl dosud proveden archeologický výzkum, který by problematiku dostatečně přiblížil.

Zamítnout lze možnost, že by Antonín Boček zamýšlel provést výzkum na již v 19. století známých pohřebištích z doby bronzové v Tršicích (Červinka 1902, 220–221) či Přáslavicích (Červinka 1902, 220). Antonín Boček přímo hovoří o místě na panství Doloplazy, zmíněné vsi do něj však nepatřily. Proto se domnívám, že kdyby se mělo jednat o tato pohřebiště, pravděpodobně by Antonín Boček hovořil o jiném panství. Problém také vyvstává vzhledem k tomu, že Antonín Boček nezmiňuje žádné bronzové artefakty, proto bychom nemohli hovořit o lokalitě z doby bronzové.

Státní archeologický seznam neuvádí žádnou lokalitu na katastru Doloplaz, kterou bychom mohli s Bočkovým pohřebištěm spojit.⁹⁴ Jediná rozsáhlejší syntéza historie Doloplaz z roku 1983 rovněž archeologické nálezy neuvádí, ba dokonce hovoří o tom, že nejsou k dispozici žádné soustavnější prehistorické nálezy, a tak bylo území osídleno až dodatečně (Bartoš a kol. 1983, 7). Autory byli ovšem historikové (nikoliv archeologové), takže je možné, že jejich znalosti nemusely být dostatečné.

⁹⁴ Státní archeologický seznam ČR – veřejný přístup [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z URL: <<http://twist.up.npu.cz/ost/archeologie/ISAD/free/info.php?ID=25-11-22/13>>. V evidenci není dokonce žádná pravěká lokalita, pomineme-li tedy náhodný nález sekerky z eneolitu (Státní archeologický seznam ČR – veřejný přístup [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z URL: <<http://twist.up.npu.cz/ost/archeologie/ISAD/free/info.php?ID=25-11-17/1>>.).

Proti tomu zmiňuje Jindřich Wankel již v roce 1890 kostrové i žárové hroby společně s doklady prastaré železářské výroby v Doloplazech (Wankel 1890, 227). Je otázkou, zdali informaci o zmíněných hrobech nečerpal z Dudíkovy práce o Bočkových výzkumech (Dudík 1854). Tam se ovšem o kostrových hrobech nedozvídáme nic. Je tedy možné, že Jindřich Wankel ve své době věděl více než my dnes a skutečně se tak na katastru Doloplaz taková lokalita mohla nacházet, resp. nachází. To by pak zamítalo případné tvrzení, že si Antonín Boček lokalitu vymyslel.⁹⁵

Světlo do problematiky přinášejí nálezy z povrchových průzkumů Albína Doležela. Tento amatér z Přáslavic podnikal povrchové průzkumy na katastru Doloplaz a přilehlých obcí mezi lety 1979–2000 a jeho nálezy jsou nyní uloženy ve Vlastivědném muzeu v Olomouci, kam je v roce 2000 předal darem. Z katastru Doloplaz jsou k dispozici veskrze neolitické a eneolitické artefakty a některé z nich jsou datovány do doby bronzové. Jedná se především o celkem 11 keramických střepů z polní cesty na pomezí katastrů Svěsedlic, Doloplaz a Přáslavic a o zlomek deformovaného bronzového tyčinkovitého náramku z míst mezi Doloplazou a Přáslavicemi (datovaný buď do středodunajské mohylové kultury, anebo do komplexu lužických popelnicových polí).⁹⁶

Existence lokality je tedy nasnadě a dá se předpokládat. Bez provedení patřičného výzkumu ovšem nebude možné říci, která z možných alternativ je správná. V úvahu by se mohla brát možnost, že nemuselo jít o pohřebiště z doby bronzové, ale např. z eneolitu.

4.2.8 Nové závěry

Vzhledem ke všem zjištěným informacím je zjevné, že problematika výzkumu v Doloplazech byla mnohem složitější, než jsme se dosud domnívali. Bylo potvrzeno, že Antonín Boček zde skutečně výzkum nikdy neprovedl.

Později se výzkum určitě neuskutečnil, ačkoliv to Antonín Boček měl v úmyslu. Žádnou jinou zprávu totiž k eventuálnímu odloženému výzkumu nemáme a navíc přišel o

⁹⁵ Ve své hypotéze jsem šel totiž původně tak daleko, že by se jako alternativou mohla brát skutečnost, že Antonín Boček mohl v Doloplazech vskutku sám začít improvizovaně kopat, jak stavům avizoval, plný očekávání, bez ohledu na množství pracovní síly. Avšak krátký výzkum se mu mohl projevit jako negativní (střepy, jejichž nálezem výzkum odůvodňoval, nemusely být z popelnic). Se zřetelem k tomu, jak tamní naleziště několik let před zemským výborem vyzdvihoval, by byl takový závěr poměrně skandální. Proto se mohl rozhodnout, v rámci zachování si své pověsti, pro variantu výzkum raději zrušit s odvoláním na nedostatek pracovní síly, jeho nákladnost a také již nabyté informace o podobných pohřebištích v okolí. Možná, že by pak tento improvizovaný výzkum mohl stát oněch 12 zlatých, které si Antonín Boček naučtoval, ale již nespecifikoval, za co. Je-li správné tvrzení, že lokalita skutečně existovala, pak ovšem nedokážu říci, na co použil zmíněných 12 zlatých. Jisté ovšem je, že mu tyto peníze nebyly nikdy vyplaceny zemskými úřady.

⁹⁶ Sbíрка A. Doležela. Archiv nálezových zpráv, Vlastivědné muzeum v Olomouci.

přislíbenou finanční podporu. Vzhledem k tomu, že práce označil za příliš nákladné, nepředpokládám, že by se do Doloplaz ještě někdy vydal, aby zde kopal na vlastní náklady.

O výzkumu mohyly s kamennou klenbou a popelnicemi si myslím, že jde o výplod Bočkovy fantazie, jenž byl vytvořen syntézou nabytých znalostí díky objevů hrobů v Nové Ulici a Majetíně a informací z literatury. Navíc z Bočkova projevu je patrné, že si vytvořil zkreslenou představu o podobě pravěkého hrobu, který měl mít kamennou klenbu. Na to lze usuzovat z hodnocení novoulického hrobu, kde k jeho překvapení hrob kamennými klenbami ani ničím podobným nedisponoval.⁹⁷ Záměrnou lží tak pravděpodobně zamýšlel zastřít svůj neúspěch s cílem si zachovat své renomé. Navíc informaci nacházíme na jednom jediném místě, a to v jeho cestovní zprávě. Nikde jinde uvedená již není. Dokonce necítil potřebu ji ani sdělit donátorům, tedy zemskému výboru. Snad tedy protože byla smyšlená. Další indicie, které by nasvědčovaly tomu, že jde skutečně o lež, je absence jakékoliv obrazové dokumentace. Považme, že nálezy z Nové Ulice a Majetína jsou pečlivě obrazově zdokumentovány, a to šlo o nálezy, o které se Antonín Boček nijak nezasloužil (v případě Nové Ulice byla obrazově zdokumentována též nálezová situace). Kdežto doloplazské nálezy pouze nepřiliš podrobně popsal. Proto se domnívám, že kdyby z Doloplaz skutečně získal nějaké střepy (notabene celé nádoby, které nejsou k dispozici ani u jedné ze zmíněných dvou lokalit), určitě by neváhal je nechat nakreslit. To, že nám chybí vyobrazení nádob, zcela jasně potvrzuje, že je nemohl mít Antonín Boček u sebe. Pořídil by rozhodně i nákres hrobové situace v mohyle. Jakékoliv obrázky ovšem postrádáme. Nadto by lež potvrzoval fakt, že kdyby mohyly skutečně zkoumal, pravděpodobně by o ni zanechal mnohem rozsáhlejší pojednání. Nicméně o Doloplazech zanechal Antonín Boček zprávu v rozsahu jednoho odstavce. Ve srovnání se třemi stranami o Nové Ulici je to málo.

Potenciální možnost, že by v obou případech jak u popelnic, tak u mohyly šlo o Bočkovy dřívější nálezy a aktivity z 30. let, kterými odůvodňuje žádost z 19. října 1839, nelze přijmout. Cestovní zpráva je věnována aktivitám roku 1841, a pokud něco proběhlo dříve, Antonín Boček na to upozorňuje (např. u nálezů z Majetína Antonín Boček udává, že k nálezům došlo již v roce 1840). Vzhledem k tomu, že obdobné upozornění u Doloplaz není, muselo se tak vše odehrát během roku 1841. Že by informace o výzkumu mohyly byly zprostředkované, lze také bezpečně odmítnout, protože Antonín Boček píše, že on sám měl příležitost hrob zkoumat.⁹⁸

⁹⁷ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 52v.

⁹⁸ Tamtéž, f. 53.

S ohledem tedy na vše zmíněné se domnívám, že žádná mohyla zkoumána nebyla stejně tak, jako nebyly nalezeny žádné celé popelnice. V případě Antonína Bočka a vším, co o jeho historických výzkumech víme, nás to snad ani nepřekvapí.

4.3 Majetín

4.3.1 Základní souvislosti a poloha nálezů

V případě Majetína vyvstávají rovněž pochybnosti jako u Doloplaz. Ovšem oproti předchozí situaci jsou způsobeny tím, že již ve své době byly okolnosti kolem tamějších nálezů relativně špatně známé. Krátce se o nález zmiňuje Václav Burian (Burian 1960, 2, 3), ale vzhledem k některým chybějícím informacím by bylo vhodné jeho stat' opětovně doplnit a upřesnit.

Spolehlivě víme, že k objevení majetínské archeologické situace mělo dojít o rok dříve, než se Antonín Boček vydal do Olomouce na badatelskou cestu – tedy již v roce 1840.⁹⁹ Je proto jasné, že při nález Antonín Boček nijak neasistoval a všechny informace, které o nich zapsal, byly zprostředkované. To mohlo mít přirozeně vliv na správnost a přesnost získaných informací. V potaz se musí vzít rovněž roční odstup, s jakým byly poznatky zapisovány.

Jak se o majetínských nálezech Antonín Boček dozvěděl, to vysloveně ve svých zprávách nezmiňuje. Z nepřímých zmínek se mi jako nejpravděpodobnější jeví následující varianta. Antonín Boček říká, že nálezy zachránil tovačovský vrchní úředník Witek,¹⁰⁰ jenž je měl uchovat a následně předat doktorovi Schimkovi.¹⁰¹ Bohumil Schimko měl, jak píše Antonín Boček, starožitnostem rozumět¹⁰² a měl být tím, kdo jako poslední dochované nálezy předal Antonínu Bočkovi.¹⁰³ Na základě tohoto se tedy domnívám, že původce informací mohl být nejspíš jenom úředník Witek, jenž jako jediný měl možnost být osobně přítomen v místě nálezů a mohl si tak informace zapamatovat (možná i zaznamenat). Zdáli je Bohumil Schimko zprostředkoval, není známo. Je totiž taky možné, že aby informace Antonín Boček získal, mohl být nucen se s úředníkem Witkem spojit. Nicméně spíše předpokládám, že když

⁹⁹ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 52v.

¹⁰⁰ Jméno bylo transliterováno.

¹⁰¹ Jméno bylo transliterováno.

¹⁰² V konceptech cestovních zpráv Antonín Boček doplňuje, že měl být Bohumil Schimko ve věci starožitností také učený. Informace je ovšem škrtnuta, takže není jasné, zdali ji můžeme věřit či nikoliv (MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 584, f. 11v.).

¹⁰³ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 53.

Bohumil Schimko nálezy obdržel, patrně si jako odborník na slovo vzatý chtěl vyslechnout údaje o původu získaných nálezů.

Ačkoliv naprosto přesnou polohu nálezů neznáme, alespoň přibližně je možné ji určit na základě dochovaných zpráv. Archeologické nálezy měly být odhaleny během výstavby železniční tratě z Přerova do Olomouce poblíž vsi Majetín na tehdejším tovačovském panství. K vlastnímu odhalení mělo dojít v místech, odkud se těžila hlína na železniční násep (nikoliv v místech, kudy železnice vedla a stále vede).¹⁰⁴ Místo získávání potřebné hlíny už blíže specifikováno není, dá se ovšem předpokládat, že jistě nemohlo být od vlastní železnice příliš daleko. Nález bychom mohli dát do souvislosti s pohřebišťem lužické kultury (komplex lužických popelnicových polí, mladší doba bronzová), jehož část byla v Majetíně zkoumána Josefem Skutilem v roce 1958 mezi polohami Mezi lesy a Mezi příkopy (Procházková 2002b, 9–10) (Mapa 2).

4.3.2 Nálezová situace a archeologické nálezy

Antonín Boček ve své cestovní zprávě popisuje nálezovou situaci společně s archeologickými nálezy, které byly na místě objeveny. Informace jsou velice torzovité, ale nejsou úplně bezvýznamné. Především říká, že v Majetíně „*byla otevřena podivuhodná pohanská hrobka*“, která byla 2–3 stopy (59–89 cm) hluboko pod povrchem.¹⁰⁵ Není bez povšimnutí, že hloubku Antonín Boček považuje za nepodstatnou informaci. Možná i tento lakonický dovětek společně s nepřesným rozsahem hloubky svědčí o tom, co jsem nastínil výše – tedy o skutečnosti, že než informace k Antonínu Bočkovi doputovaly, byly již značně zkreslené a nejasné a možná jim nevěřil ani on sám. Také dodává, že již nebylo možné zjistit, jakou měl hrob orientaci.¹⁰⁶ Nelze mu tedy upřít, že považoval tyto informace za nosné (možná psal zprávy podle nějakého vzoru?) a to, že není dobré, že chybí, si zřejmě uvědomoval.

Co se nacházelo uvnitř hrobového celku, nelze zcela jasně říci, neboť zde narážíme na nejasnosti. Bezpečně víme, že dno hrobové jámy mělo být vysypáno pískem a říčním štěrkem.¹⁰⁷ Podle cestovní zprávy se na tomto podkladě mělo nacházet celkem devět popelnic s lidskými spálenými ostatky a hlínou, stojících v jedné řadě v nepatrných vzdálenostech od

¹⁰⁴ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 52v.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ Tamtéž, f. 53.

¹⁰⁷ Tamtéž, f. 52v.

sebe.¹⁰⁸ Zemskému výboru ovšem sděluje informaci odlišnou. V průběžné zprávě o stavu badatelské cesty z 25. září 1841 mu totiž oznamuje, že se v majetínském hrobě mělo nacházet popelnic šest.¹⁰⁹ Ačkoliv by bylo očekávatelné, že počty popelnic budou zahrnuty v Bočkově závěrečné zprávě za rok 1841, k mému překvapení je zde Antonín Boček na informace k majetínským nálezům skoupý a v konečném důsledku hovoří jen o jediné popelnici, kterou se podařilo zachránit (viz níže).¹¹⁰ Proto se odpověď zemského výboru, kde se udávaly bližší okolnosti nálezů, musela odkazovat na předchozí zprávu z 25. září 1841, a tak uvádí celkem šest popelnic.¹¹¹ Je možné, že přesný počet popelnic nevěděl ani sám Antonín Boček a musím se omezit na konstatování, že nelze rozhodnout, pro kterou variantu se přiklonit. Správná totiž nemusí být ani jedna.

Kuriózní je vlastní vyzvedávání nálezů během stavebních prací. Totiž dělníci, kteří výstavbu železnice prováděli, ihned po vyzvednutí popelnic všechny až na jednu rozbili. Antonín Boček jejich destruktivní činnost pokládá za projev jejich neznalosti, hamižnosti a také přesvědčení, že se uvnitř nádob musí nacházet poklad.¹¹² Dělníkům nelze nic vyčítat, nechali se unést pověrami o pokladech v zemi a zkrátka se těšili z potenciálního zlepšení své nuzné životní situace. Nás může těšit to, že jednu z objevených nádob se pro nás neznámým způsobem podařilo zachránit již jmenovanému úředníkovi Witkovi.¹¹³ Nebýt této jediné zachráněné památky, kdoví, zdali bychom o nálezu vůbec věděli. Dalo by se očekávat, že kdyby si pánové mezi sebou neměli co předat, pravděpodobně by informace o tomto zajímavém nálezu upadly v zapomnění.

Kdy se tato popelnice dostala do rukou Antonína Bočka, z dostupných pramenů bohužel není zřejmé. Nicméně předpokládám, že tak bylo učiněno v průběhu roku 1841. Jisté je, že mu ji musel někdo zkonzervovat¹¹⁴ a že od Antonína Bočka musela putovat na nějaký čas k olomouckému kreslíři a grafikovi Františku Domkovi, jenž pořizoval pro Bočka obrazovou dokumentaci archeologických nálezů a situací. Jedna z Domkových prací totiž znázorňuje právě tuto popelnici (Obr. 1).¹¹⁵ Antonín Boček udává její rozměry, které jsou: výška 1 stopa 4 palce (40 cm), výduť 1 stopa 8 palců (50 cm), průměr dna 4 palce (11 cm) a

¹⁰⁸ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 52v, 53.

¹⁰⁹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 3976/41, f. 10.

¹¹⁰ Tamtéž, čj. 4927/41, f. 22.

¹¹¹ Tamtéž, f. 27.

¹¹² MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 53.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 3976/41, f. 10.

¹¹⁵ Tamtéž, čj. 2139/41, f. 5.

průměr ústí, které se dochovalo jen částečně, přibližně 1 stopa 4 palce (40 cm).¹¹⁶ Zdali byly uvnitř popelnice nějaké další nálezy, to Antonín Boček přiznává, že bohužel neví.¹¹⁷ Na základě vyobrazení nádoby Václav Burian definoval nález jako hrob lužické kultury (komplex lužických popelnicových polí) z mladší doby bronzové (Burian 1960, 2), což lze přijmout a uznat za stále platné.

Není ovšem zřejmé, kam popelnice putovala poté, co byla nakreslena. Antonín Boček napsal, že ji předal do Brna, ale kam přesně, to již nspecifikoval.¹¹⁸ Do Františkova muzea uložena nebyla, resp. v hlavním inventáři muzea žádná zmínka o majetínské popelnici není.¹¹⁹ Je možné, že ji snad zaslal zemskému výboru, čemuž by nasvědčovala slova uvedená v popisu k Domkovým obrázkům, které byly výboru zaslány. Co se v popisu výše zmíněného obrázku píše? „*Vyobrazení velké urny z hrobu z Majetína, která je zároveň v originále předložena.*“¹²⁰ Zdali to tedy můžeme chápat tak, že popelnici obdržel zemský výbor, to je otázka, na kterou nedokážu dostatečně odpovědět. Je to možné, vyloučit se to nedá. Navíc uvědomíme-li si, že zemskému výboru byly předány také pořízené obrázky a mince (o kterých ještě bude řeč). Každopádně v roce 1842 byla popelnice zřejmě znovu (nebo ještě pořád?) v rukách Antonína Bočka. O tom svědčí zpráva zemského výboru z 30. září 1842, kdy jako dočasné řešení zemský výbor nařizuje Antonínu Bočkovi popelnici uschovat.¹²¹ Posléze ji již prameny nezmiňují.

4.4 Nová Ulice u Olomouce

4.4.1 Základní souvislosti a poloha nálezu

Již bylo řečeno, že Antonín Boček považoval archeologické výzkumy za jediné činnosti, kterými byl ochoten narušit svůj program archivního výzkumu. Tím jediným výzkumem, který jeho badatelskou činnost „korunoval“, jak sám říká, byl právě výzkum v Nové Ulici u Olomouce.¹²² Rozhodl jsem se zvolit stejný postup jako u předchozích lokalit, tzn. pojednat o výzkumu v celé šíři a Burianovu stať (Burian 1960, 2) tím doplnit a zpřesnit.

¹¹⁶ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 53.

¹¹⁷ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 53.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ MZA Brno, fond G 82 Hospodářská společnost Brno, kniha č. 142, *Hlavní inventář sbírek Františkova muzea 1836–1875*.

¹²⁰ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 2.

¹²¹ Tamtéž, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42, f. 6.

¹²² Tamtéž, kart. 472, sign. G 37, čj. 3976/41, f. 3v.

Poměry kolem archeologického nálezu v Nové Ulici u Olomouce jsou mnohem jasnější a tamější nálezové okolnosti jsme s to relativně dobře postřehnout a zmapovat. Je to dáno především tím, že při vyzvedávání nálezů byl Antonín Boček osobně přítomen. „*Během svého nynějšího pobytu v Olomouci jsem měl příležitost být při otevření nejpamětihodnější, právě u Olomouce objevené pohanské hrobky,*“ oznamuje nález na počátku své cestovní zprávy.¹²³ Z autopsie zamýšlel vše popsat, a to, dle jeho slov, formou „zdlouhavého objasnění“ a také obrázky.¹²⁴

K odhalení hrobu mělo dojít v prostoru novoulické vojenské cihelny pod Tabulovým vrchem.¹²⁵ Vojenská cihelna se nacházela mezi Novou Ulicí a Slavonínem v místech dnešní ulice I. P. Pavlova (Mapa 3). Poloha hrobu tak přiléhá k známé bohaté polykulturní archeologické lokalitě Olomouc-Slavonín, Horní lán (Bém – Kouřil – Peška 2001, 39–65).

K nálezu došlo náhodou, a to v průběhu běžných prací, kdy se těžebním hlíny začala podlamovat další vrstva. Tato uvolněná vrstva se patrně utrhla a odkryla nový profil, kde se vyrýsovala hrobová jáma („*čtyřboký řez vyplněný černým humusem*“). Hliněná masa s sebou strhla část kostí a popelnic, které mezi přítomnými vyvolaly dojem, že narazili na hrob. K hrobové jámě patrně patřil také mohylový násyp („*obřadní, dosahující přibližně 7 vypočítaných stop (207 cm – pozn. L. J.) do výšky pahorek*“), který byl ještě před sesuvem uvolněné vrstvy hlíny odstraněn.¹²⁶

Toto vše se Antonín Boček dozvěděl díky uvědomělému panu inženýrovi a hejtmanovi svobodnému pánovi von Steinovi,¹²⁷ jenž v místě nálezu ukončil jakékoliv práce, nechal místo střežit, aby nebylo nic poškozeno, a nález oznámil představenému plukovníkovi panu Zittovi.¹²⁸ Pravděpodobně od jednoho z nich se Antonín Boček musel o nález dozvědět a musel být k vyzvedávání pozván, protože říká, že: „*při této příležitosti jsem měl to potěšení*

¹²³ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 19v.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Antonín Boček hovoří nad Tabulovým vrchem, ale pravděpodobně se jedná o jeho mýlku (MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 51.).

¹²⁶ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 51.

¹²⁷ Velitel cihelny kapitánporučík baron Stein (Viktořík 2011, 37).

¹²⁸ Emanuel Zitta byl od roku 1831 fortifikačním ředitelen v Olomouci (Viktořík 2011, 23).

uskutečniti s již jmenovanými pány¹²⁹ nejbezpečnější otevření tohoto hrobu a postaral jsem se o jeho vyobrazení a také o vyobrazení uvnitř nalezených podivuhodných starožitností.“¹³⁰

Zbývá zodpovědět otázku, kdy k vyzvedávání nálezů došlo. Václav Burian tvrdí, že vše proběhlo v červnu roku 1841 (Burian 1960, 2), ale já jsem žádnou takovou informaci mezi prameny nenašel. Nikde se mi nepodařilo dohledat zmínku, v níž by Antonín Boček specifikoval časové určení. Vzhledem k tomu, že Václav Burian necituje prameny, nejsme s to se dozvědět, odkud tuto informaci přejímá.¹³¹ Každopádně je jisté, že dříve než v červnu k vyzvednutí nemohlo dojít, neboť, jak víme, teprve 10. června 1841 na badatelskou cestu nastoupil.¹³² V průběžné zprávě z 25. září 1841 již zemskému výboru referuje o přínosu výzkumu v Nové Ulici,¹³³ čili je zřejmé, že někdy v tomto mezidobí muselo k výzkumu dojít. Osobně si myslím, že kdyby nález skutečně pocházel z června, oznámil by to zemskému výboru mnohem dříve než na konci září. To je ovšem jen moje domněnka.

4.4.2 Archeologická situace

Hrob byl orientován v ose západ – východ. Vlastní hrobová jáma byla hluboká 5 stop (148 cm) stejně tak, jako i 5 stop činila šířka kratší stěny dna. Delší stranu nebylo možné zjistit, neboť část hrobu byla zničena sesuvem hlíny. Pozoruhodná je Bočkova snaha hledat analogii u jiných pohřebišť, na základě čehož dochází k závěru, že i tento hrob musel mít půdorys ve tvaru rovnoběžníku.¹³⁴ V souladu s Domkovým vyobrazením odhaleného hrobu (pohled shora) se jeví, že zbylá nezřícená zkoumaná část měla tvar čtverce o délce 5 stop (148 cm) (Obr. 3).¹³⁵

Jáma byla neckovitého tvaru, takže se směrem vzhůru rozšiřovala tak, že při svém vrchním okraji dosahovala šířka kratší stěny 7 stop (207 cm).¹³⁶ Soudě dle obrázku, který

¹²⁹ Podle konceptu cestovní zprávy měl být přítomen spolu s nimi ještě vrchní cihlář pan Minlas. Informace byla ale v konceptu vyškrtuta. (MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 584, f. 11.).

¹³⁰ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 51v.

¹³¹ Václav Burian pouze na úvod pojednání o novoulickém nálezu hovoří o vlastním textu Bočkovy zprávy. Nicméně v cestovní zprávě, kterou má pravděpodobně na mysli, se skutečně žádná informace o červnu nenachází.

¹³² MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 2582/42, f. 10.

¹³³ Tamtéž, kart. 472, sign. G 37, čj. 3976/41, f. 3v.

¹³⁴ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 51v.

¹³⁵ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 7.

¹³⁶ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 51v.

pořídil František Domek, bylo dno ploché (Obr. 2).¹³⁷ Nad hrobovou jámou čněl mohylový násyp, jehož údaje o výšce se v dochovaných zprávách liší. V cestovní zprávě jsou Antonínem Bočkem uvedeny hned dva rozměry, a to již zmíněných 7 stop (207 cm),¹³⁸ vedle níž na následující straně figuruje ve stejné věci 6 stop (178 cm).¹³⁹ K těmto dvěma rozměrům přichází ještě třetí, který uvádí František Domek na svém vyobrazení průřezu hrobu (Obr. 2), kde je výška vypočítána na 5 stop (148 cm).¹⁴⁰ Aby byl zmatek úplný, uvádí Antonín Boček celkovou vzdálenost vrcholu mohyly ode dna hrobové jámy – změřil ji na více než 11 stop (325 cm).¹⁴¹

4.4.3 Archeologické nálezy

Uvnitř hrobu se nacházelo množství nálezů. V souladu s Domkovým vyobrazením hrobu je zřejmé (Obr. 2, 3), že uprostřed hrobu se nacházela změť kostí společně snad s lebkou (?).¹⁴² Antonín Boček situaci komentuje, že se jednalo jak o ženské, tak i mužské spálené kosterní pozůstatky společně s popelem. Mezi kostmi se měly objevit také kosti zvířat stejného stavu. Vedle kostí se v hrobě nacházely nádoby. Jak po levé, tak po pravé straně kostí „šikmo“ stála (pravděpodobně ležela?) vždy jedna nádoba a jedna měla být „nad nimi“ (?). Kromě těchto tří nádob byla nalezena ještě jedna, zcela rozbitá, přímo nad kosterními pozůstatky.¹⁴³ Z této nádoby bylo Františkem Domkem vyobrazeno její ucho (Obr. 4).¹⁴⁴

Z obrázků není vůbec zřejmé, která nádoba (až na ty po stranách) je která. Ta, co se má nacházet nad kostmi, má být podle Bočkových slov naznačena pouze bodem.¹⁴⁵ Tím, že ovšem v cestovní zprávě není uvedeno, jaký obrázek Antonín Boček zrovna komentuje, tak kdoví, který bod měl na kterém obrázku zrovna na mysli. Na obou vyobrazeních (jak průřezu hrobu, tak pohledu shora) je kromě nádob po levé a pravé straně znázorněna ještě jedna nádoba. Na obrázku průřezu se nachází jedna nádoba přímo nad ostatky (Obr. 2),¹⁴⁶ na

¹³⁷ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 6.

¹³⁸ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 51.

¹³⁹ Tamtéž, f. 51v.

¹⁴⁰ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 6.

¹⁴¹ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 51v.

¹⁴² MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 7.

¹⁴³ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 52.

¹⁴⁴ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 8.

¹⁴⁵ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 52.

¹⁴⁶ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 6.

obrázku pohledu shora pohledu stojí další vprostřed třetí strany (Obr. 3).¹⁴⁷ Není vyloučeno, že se jedná o zmíněné dvě nádoby, které jsem nedokázal určit, ovšem na druhou stranu je také možné, že se jedná o jednu a tutéž nádobu, která byla pohozena v hrobovém zásypu a proto se jevila být výše. Pak bychom museli hledat onen Bočkův bod, který je v obrázcích zcela nepostihnutelný – možná jím měl na mysli vyobrazení jakéhosi předmětu na obrázku pohledu shora, kde vedle nádoby vprostřed třetí strany leží ještě něco neidentifikovatelného (Obr. 3).¹⁴⁸

To ovšem nic nemění na tom, že zachována (resp. z nalezených střepů dorekonstruována) byla jen jedna nádoba ze všech, a to ta, která se měla nacházet na pravé straně od kostí. Dle Antonína Bočka se mělo jednat o džbán, vysoký 15 palců (40 cm). Průměr jeho dna měl činit 3 palce (8 cm) a průměr ústí měřil 4,5 palců (12 cm).¹⁴⁹ Není objasněno, kam byla nádoba po zrekonstruování uložena a zdali vůbec tak, jak ji zobrazil František Domek (Obr. 4),¹⁵⁰ skutečně vypadala. František Domek totiž v dopise Antonínu Bočkovi říká, že tvar nádoby je pouhou jeho domněnkou a nevylučuje, že mohla být nádoba větší.¹⁵¹ Kdoví tedy, jestli František Domek neobdržel jen střepy, které slepeny nikdy nebyly a které skončily neznámo kde.

Mimo tyto nálezy se v hrobě nacházely kamenné nástroje. Antonín Boček nálezy interpretoval jako sekyrku a dva nože. Z dnešního pohledu se v případě štípané industrie nejedná o nože, ale o úštěpy-čepele (podle vyobrazení).¹⁵² Sekyrka byla vyrobena ze suroviny, kterou Antonín Boček specifikoval jako *Grünstein*, tedy doslova zelený kámen. Zabýval jsem se otázkou, co termín znamená. Podle Meyersova výkladového slovníku je to někdejší termín pro diabasy (Göschel 1973, 716), termíny s Grün– jsou zastaralé výrazy. Významnější je informace o tom, že v 19. století se zaměňovaly výrazy *Grünstein* a *Schiefer*, tj. břidlice (Zimmermann 1831, 185). Při pohledu na obrázek Františka Domka (Obr. 6) totiž nálezy skutečně připomínají zelenou břidlici. Snad tedy můžeme věřit, že „zelený kámen“, jak říká Antonín Boček, mohl být zelenou břidlicí. Sekyrka měla mít odlomené ostří a neměla mít na sobě žádné stopy po vrtání otvoru (pravděpodobně tak chtěl Antonín Boček vyloučit interpretaci nálezu jako sekeromlatu). Pozoruhodné je úsilí Antonína Bočka sekyrku interpretovat. Říká, že jestliže by nebyla přijata teorie, že sekyrka byla upevněna řemenem

¹⁴⁷ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 7.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 52.

¹⁵⁰ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 8.

¹⁵¹ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 84, f. 2.

¹⁵² MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 10.

nebo střechem k dřevěné rukojeti, je možné, že by se mohlo jednat o drtidlo. Z toho je zřejmé, že pátral po analogiích v literatuře, na základě čehož se snažil zhodnotit věci, které měl. Soudě dle vyobrazení se opravdu jedná o sekyrku. Surovinou pro štípanou industrii měl být rohovec.¹⁵³ Vzhledem k tomu, že kamenné nálezy byly Františkem Domkem zobrazeny ve skutečné velikosti (Obr. 6) a Antonín Boček jejich rozměry neudává, vyobrazení jsem přeměřil. Ovšem jedná se jen o orientační hodnoty, které nelze brát za směrodatné (přece jenom nejedná se o technické kresby). Sekyrka byla vysoká 147 mm, její ostří široké 100 mm a její tloušťka činila 27 mm. U ústěpů, resp. čepelek bych uvedl jen jejich celkové výšky: 40 mm (na obrázku nahoře) a 52 mm (dole zobrazený).¹⁵⁴

Nadto se podařilo odkrýt kovový náramek. Jedná se o spirálovitý náramek,¹⁵⁵ objevený na jedné z kosti předloktí ženské ruky.¹⁵⁶ Náramek měl být vyrobený z mědi, měl být hrubě opracovaný a pokrytý silnou vrstvou patiny. Na jednom místě byla měď oprýskaná tak, že byla odhalena silně červená část náramku.¹⁵⁷ Antonín Boček červeň interpretuje v popisu k obrázkům jako stopy po ohni. Tamtéž také hovoří o tom, že náramek byl opracován otloukáváním kamenným nástrojem.¹⁵⁸ Vzhledem k tomu, že kost s náramkem byla zobrazena v přirozené velikosti, změřil jsem průměr náramku (největší průměr 80 mm) a šířku drátu náramku (náramek celkem 4 zatočen), která činila 5 mm (Obr. 5).¹⁵⁹

Ačkoliv tím Antonín Boček končí seznam všech nálezů, je potřeba u nich ještě na chvíli setrvat, protože v průběžné zprávě z 25. září 1841 narážíme na lišící se informace. Zde Antonín Boček zemskému výboru sděluje ve stručnosti výčet nálezů, které učinil právě v tomto hrobě. „*Při tomto výzkumu se našlo 5 popelnic, ženské kosterní pozůstatky s náramkem z hrubého měděného drátu, který byl vytvarován do spirály a má patinu na nejvyšším stupni; dále zlomky rohovce a oblázků, jakožto nesporné zbytky z rozbitých zbraní, pod nimiž byl násilně odlomený hrot bojovnického meče, rovněž z oblázku.*“¹⁶⁰ Je zde několik rozporů s tím, co podává ve své cestovní zprávě. Prvním problémem jsou keramické nádoby,

¹⁵³ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 52, 52v.

¹⁵⁴ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 10.

¹⁵⁵ Antonín Boček hovoří buďto o sponě (*die Spange*), nebo o náramku na způsob spony (*die Armspange*). Z vyobrazení (Obr. 5) vyplývá, že se jedná o spirálovitý náramek nebo nápažník.

¹⁵⁶ Antonín Boček hovoří o nalezené kosti jako o ženské paži (MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 52.). Václav Burian hovoří poprvé o ramenní, podruhé o nadloketní kosti, což je obojí zjevný nesmysl (Burian 1960, 2).

¹⁵⁷ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 52.

¹⁵⁸ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 2v.

¹⁵⁹ Tamtéž, f. 9.

¹⁶⁰ Tamtéž, čj. 3976/41, f. 3v.

neboť v tomto výčtu jich je o jednu víc. Zároveň hovoří jen o ženských kosterních pozůstatcích, což by rovněž měnilo situaci ohledně pohřbených. Kamenné nástroje jsou interpretovány zcela odlišně.

Je otázkou, jak tyto informace vnímat. Co se týká kamenných artefaktů, lze se domnívat, že vzhledem k tomu, že se jedná o průběžnou zprávu, mohl své interpretace na základě dodatečného prostudování literatury změnit. Tomu by i nahrával fakt, že v popisu k obrázkům o sekyrce říká, že se jedná o kyj/palici na způsob meče (*schwertariger Keule*), a o štípané industrii, že jsou obětními noži.¹⁶¹ V cestovní zprávě už se jedná „jen“ o sekyrku a nože. Nicméně to nic neřeší ohledně počtu nádob/popelnic¹⁶² a pohlavního určení kostí. Zní to až neuvěřitelně, pokudikáté už narážíme na nesrovnalosti.

4.4.4 Bočkovy závěry

Antonín Boček se pokusil hrob zhodnotit. Považuje jej za nejstarší v zemi¹⁶³ a za opravdu vzácnou památku,¹⁶⁴ kterou datuje dvěma způsoby. V průběžné zprávě z 25. září 1841 datuje hrob na základě kamenných nástrojů do období Markomanů.¹⁶⁵ Svě tvrzení nato v cestovní zprávě zobecnil, kdy již nehovoří o Markomanech, ale o předkeltské a před slovanské době. Domnívá se tak na základě absence bronzových a železných nástrojů a také na základě přítomnosti kostí a hrubě opracovaných kamenných nástrojů (které dle něj přináležejí do staršího pravěku).¹⁶⁶

Zajímavá je jeho teorie, kterou formuloval v popisu k obrázkům na základě silně červeně zbarveného místa na výše zmíněném náramku. Již jsem řekl, že to považuje za stopu po ohni. Antonín Boček šel ovšem dál a oheň přibližuje. Myslí si, že žena, které náramek příslušel, byla ženou spolu s ní pohřbeného náčelníka a byla tak, jak je zvykem u nejstarších národů, zároveň obětována, a proto upálena.¹⁶⁷

¹⁶¹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 2v.

¹⁶² Při práci s prameny narážíme na dvojí terminologii Antonína Bočka – o nádobách hovoří jednou jako o popelnicích, podruhé o nádobách. Zaměnění nádoby za popelnicí asi není nutné brát u Antonína Bočka za vážné, protože 19. století rozdíl mezi nimi nerozlišovalo (Sklenář 2001, 31).

¹⁶³ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 51.

¹⁶⁴ Tamtéž, f. 51v.

¹⁶⁵ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 3976/41, f. 3v.

¹⁶⁶ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 52v.

¹⁶⁷ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 2v.

Své pojednání o tomto nálezu Antonín Boček končí tím, že se domnívá, že v okolí se obdobných mohyl nachází více. To si myslí na základě existence dalších kopcovitých tvarů v okolí. Jejich případnými zkoumánými doufá v lepší objasnění dosavadních poznatků.¹⁶⁸

4.4.5 Kulturní zařazení

Shrneme-li tedy všechny znalosti, které o novoulickém nálezů máme, mohl by být hrob přiřazen ke kultuře se šňůrovou keramikou (pozdní eneolit), jak už jej jednou definoval Jaroslav Peška (Peška 2009, 42). Tomu by nasvědčovaly také sousední nálezy šňůrových hrobů z prostoru Slavonína-Horního lánu (Peška 2009, 44).

Následující fakta víceméně potvrzují kulturní zařazení. Nádoba, kterou nakreslil František Domek (Obr. 4), se totiž velice podobá amforám kultury se šňůrovou keramikou (viz Buchvaldek 1986, 85). Obdélníkovité či lichoběžníkovité sekery vyrobené ze zelených břidlic jsou rovněž signifikantní pro tuto kulturu (Peška 2013, 131). Co se týká pohřebního ritu kultury se šňůrovou keramikou, tak ačkoliv se setkáváme spíše s kosterním pohřebním ritem, v omezené míře se vyskytují také kremace (Peška 2013, 119–122). Vyloučeny nejsou ani pohřby více jedinců (Peška 2013, 122). Převažující je hrobová orientace západ – východ (Peška 2013, 119) a objevují se též mohylové násypy nad hroby (Peška 2013, 113). Co se týká keramiky zastoupené v hrobech, obvykle se počet nádob pohybuje mezi dvěma až čtyřmi (Peška 2013, 128). Mezi milodary nacházíme také zvířecí kosti (Peška 2013, 149).

Na základě obecných znalostí o kultuře se šňůrovou keramikou tak snad můžeme konstatovat, že této kultuře má Bočkův nález nejbližší. Problémem zůstává náramek, který nám příliš do této koncepce nezapadá. Tvar náramku je totiž nezvyklý – sporné je, zdali tak, jak jej zobrazil František Domek, skutečně vypadal. Nejistá je kov, ze kterého byl náramek vyroben. Antonín Boček hovoří o mědi, Václav Burian o bronzu (Burian 1960, 2).¹⁶⁹ Měď by ale do poměrů kultury se šňůrovou keramikou pochopitelně zapadala více. Jaroslav Peška však v souvislosti s ozdobami nalézajícími se v hrobech říká, že ruce byly zdobeny měděné náramky (Peška 2013, 137), což by teorii potvrdilo bez ohledu na to, jak je náramek Domkem zobrazen (navíc vezmeme-li v úvahu, že přinejmenším o popelnici z Nové Ulice víme, že byla zobrazena na základě Domkových domněnek).

¹⁶⁸ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 52v.

¹⁶⁹ Všechny tyto pochybnosti umožňují hovořit také o druhé alternativě datování tohoto hrobu. Mohlo by jít skutečně o bronzový náramek a celý hrob bychom tak mohli řadit ke středodunajské mohylové kultuře střední doby bronzové. Tu evidujeme na lokalitě Olomouc-Slavonín, Horní lán také (Bém – Kouřil – Peška 2001, 55).

4.5 Dokumentace

4.5.1 Písemná dokumentace

Krátce jsem se snažil postihnout charakter písemné dokumentace v kapitole 3 o literatuře a pramenech, nicméně problematika je natolik zajímavá, že si zasluhuje, abych se k ní vrátil a podíval se na ni podrobněji. Pozornost bude věnována především zprávám o výzkumech v Nové Ulici a v Majetíně.

Novoulická zpráva je skutečně neobvyklá a zasluhuje si největší pozornost. Antonín Boček zde prokázal, že ačkoliv se archeologickým výzkumům nevěnoval (toto byla navíc jeho první zkušenost), je schopen se úkolu zhostit takovým způsobem, aby po něm zůstaly použitelné údaje. Byť má text svá slabá místa (na která jsme třeba již narazili výše), popis nálezové situace a nálezů je takřka vědecký. Vlastní odhalenou situaci se snaží postihnout na svou dobu vyčerpávajícím způsobem. U artefaktů se snaží postihnout téměř veškeré zjiitelné rozměry. Popisuje jejich vzhled, a to velice pečlivě. Uvažme, jak byl v ohledání artefaktů pozorný. Hledá poškození, barevné odlišnosti apod. Byl si vědom, že nestačí artefakty zachovat jenom v podobě strohého slovního popisu, ale je potřeba pořídit obrazovou dokumentaci. Váhu, jakou tomuto úkolu přikládat, podkřívá skutečnost, že úkol svěřil profesionálnímu malíři a grafikovi. Bez povšimnutí nezůstávají ani interpretace, o které se usilovně snaží. Hledá možné paralely a analogie. To nasvědčuje tomu, že si musel prostudovat jisté spektrum literatury, aby k těmto znalostem došel. Nálezy se snaží dokonce zadatovat. Už Václav Burian upozorňoval na fakt, že mu nemůžeme upřít ani znalost periodizačního systému Christiana Thomsena, jenž jej publikoval teprve několik let dříve (Burian 1960, 2).

Zkrátka za nálezovou zprávu z výzkumu v Nové Ulici si zasluhuje Antonín Boček ocenění. Zpráva je neporovnatelná s tou, kterou nám Antonín Boček odkázal o výzkumu v Doloplazech. Přitom obojí byly výzkumy, při kterých byl přítomen, ba co víc – doloplazskou mohly by si měl podle svých slov sám odkrývat. Jak vše probíhalo a proč je zpráva taková, to už není nutné dál rozvádět, neboť vše podstatné již bylo řečeno.

U chvályhodných slov bychom v podstatě mohli zůstat i v případě hodnocení zprávy o výzkumu v Majetíně. Nebyl u výzkumu osobně přítomen a zprostředkovaných informací bylo pravděpodobně tak málo, že nic lepšího zřejmě napsat ani nemohl. Je potřeba si také uvědomit, že on sám si byl chybějících důležitých informací vědom, neskrýval to a naopak na tyto skutečnosti upozorňoval. Z toho usuzuji, že lze předpokládat, že vycházel z jakéhosi vzoru, tedy již publikované zprávy o jiném nález. Nemyslím si, že by jinak jako historik a

archivář, jenž první zkušenosti s archeologickými objevy teprve získává, hned věděl, že by měl např. uvést, jakou měl hrob orientaci.

4.5.2 Obrazová dokumentace

Pořízení vyobrazení světil Antonín Boček do rukou olomouckého kreslíře a grafika Františka Domka. Znamé jsou jeho obrazy k dílu Aloise Vojtěcha Šembery, pohledy na Olomouc a (nejen) olomoucké památky, především pak litografie *Hostýn od Bystřice a Holomouc od severovýchodu* (Prokop – Prokop 2000, 170).

Je pravděpodobné, že Antonín Boček Františka Domka oslovil ještě během svého pobytu v Olomouci, otázka obrázků byla však řešena až v posledním měsíci jeho badatelské cesty. Z 6. listopadu 1841 máme zachován dopis Františka Domka, kde Antonínu Bočkovi sděluje cenu za provedení litografií, jež vypočítal na 10 zlatých konvenční měny. Dále také hovoří o ceně tisku 500 ks výsledných vyobrazení, na základě čehož se Václav Burian domníval, že zamýšlená Bočkova publikace měla vyjít právě v takovém nákladu (Burian 1960, 2). Jeví se to jako možná varianta. V tomtéž dopisu František Domek Antonínu Bočkovi slibuje, že mu co nevidět zašle kopie kreseb.¹⁷⁰

Z neznámého důvodu začal zprostředkovávat kontakt mezi Františkem Domkem a Antonínem Bočkem Alois Vojtěch Šembera, o čemž nás Alois Vojtěch Šembera zpravuje v jednom ze svých dopisů Antonínu Bočkovi, jenž je datován k 10. listopadu 1841. Situace by se nejevila podivně za předpokladu, že by v té době už nebyl Antonín Boček v Olomouci přítomný. Ze zmiňovaného dopisu se dozvídáme, že Alois Vojtěch Šembera vzkazy nevyřizoval jen Františku Domkovi, ale také jistému panu Slavíkovi. Jím měl být olomoucký tiskař František Slavík (Fišer 2002, 40), což mě vede k myšlence, zdali právě on nemohl být tím, u kterého se výsledné litografie tiskly. Alois Vojtěch Šembera ve svém sdělení pokračuje. Ponechme stranou, že Františka Domka prozatím nezastihl a že ani František Slavík zastižen nebyl, neboť odjel z Olomouce pryč. Alois Vojtěch Šembera totiž říká, že měl možnost s Františkem Domkem mluvit již před týdnem, kdy mu kreslíř řekl, že má kresby už vyrýsované a že by je rád pro Antonína Bočka zobrazil v barvě.¹⁷¹

Nicméně práce se začaly zadržovat, a to takovým způsobem, že Antonín Boček do Vánoc obrázky zcela jistě nezískal.¹⁷² Druhý (a zároveň poslední) dopis, který máme ze strany

¹⁷⁰ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 83, f. 4.

¹⁷¹ Tamtéž, kart. 2, inv. č. 494, f. 35.

¹⁷² Neměl je zjevně k dispozici, ani když odesílal zemskému výboru závěrečnou zprávu o badatelské cestě (20. listopadu 1841). V ní sice v souvislosti s nálezem v Nové Ulici hovoří, že předkládá kresbu hrobu a vyobrazení,

Františka Domka zachován a je datován k 24. prosinci 1841, uvádí, proč se tak stalo. Údajně měl celý proces pozdržet pan hejtman Stein, jenž nedodal požadované kresby hrobu (tedy vlastní hrobové situace v Nové Ulici). František Domek si byl ostudné prodlevy vědom, a proto se do cihelny vydal společně se svým přítelem Ulrichem a kresby provedl na základě tam získaného výkladu. Možná zde bude spočívat řešení sporné situace kolem zobrazeného umístění nádob stejně tak, jako se vyobrazením lebky, která v popisu Antonína Bočka chybí, a uvedením odlišné výšky mohylového násypu. Už totiž nezjistíme, jaké informace mu byly v cihelně poskytnuty, abychom je mohli korigovat. Vzhledem k tomu, že v dopise již hovoří o tom, jak vyobrazení vypadají, předpokládám, že již byla vyhotovena.¹⁷³

Provedeno bylo šest vyobrazení, z nichž jedno se týká Majetína, zbývající však jen Nové Ulice (Obr. 1–6). Díla byla Antonínem Bočkem odeslána zemskému výboru, v jehož spisech jsou uchovány.¹⁷⁴ Jak vyobrazení vypadají? Jedná se o archy o rozměrech 276–278×213–217 mm. S největší pravděpodobností se jedná o litografie, neboť František Domek v dochované korespondenci hovoří o provedení křídou na kámen.¹⁷⁵ Všechny obrázky byly využity v předchozím výkladu stejně tak, jako jejich popis pořízený Antonínem Bočkem, proto se k nim již vracet nebudu.

Zbývá zodpovědět otázku, kolik Antonína Bočka zakázka stála. Byť jsem již na základě korespondence sdělil, že si František Domek předběžně cenu vyčíslil na 10 zlatých a tisk na 18–20 zlatých, zřejmě to byly vskutku jen prvotní odhady. Pozdější zprávy totiž hovoří jinak. Úřední zpráva zemského výboru z 30. září 1842 (18. zasedání), korigující prvotní reakci na Bočkovu závěrečnou zprávu, totiž připočítává k částce za Bočkovy sesbírané mince „jen“ 6 zlatých konvenční měny, které měl Antonín Boček vydat za vyobrazení pravěkých hrobů.¹⁷⁶ Z této ceny lze usuzovat (vzhledem k tomu, že bylo vyhotoveno šest vyobrazení), že každý obrázek stál 1 zlatý. Částku mu měla vyplatit zemská hlavní pokladna, již bylo zemským výborem učiněno oznámení.¹⁷⁷ I na základě toho se domnívám, že nakonec nedošlo k ohromnému výtisku 500 ks obrázků. Proč, to zjištěno nebylo. Snad tedy proto, že publikování zprávy pro veřejnost neustále odkládal.

Obrázky bychom měli vnímat jako vítané přiblížení popisovaných nálezů a situací, které nám vytvářejí o něco lepší představu. Spíše bych se na ně díval jako na umělecká

ale muselo se jednat o jiná znázornění, která se nám nedochovala (MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41, f. 22.).

¹⁷³ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 84, f. 2.

¹⁷⁴ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 5–10.

¹⁷⁵ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 83, f. 4.

¹⁷⁶ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42, f. 5v.

¹⁷⁷ Tamtéž, f. 8.

ztvárnění, protože je nemůžeme brát jako přesnou technickou kresbu. O tom nám svědčí také přeměření např. čepelek rohovců (nožů) – čelní pohledy a profily se ve své velikosti rozcházejí, takže je zřejmé, že si František Domek s přesností příliš hlavu nelámал. Vyobrazení hrobové situace, na základě informací předaných ústně s půlročním zpožděním, vypovídá samo o sobě, že se mu věřit příliš nedá. Znovu je ale nutné vyzdvihnout Antonína Bočka za jeho snahu, neboť díky tomu se nám zachovalo alespoň něco, co je možné s jistou mírou kritiky využít.

Už Václav Burian si povšiml, že některé z obrázků nesou poznámky psané tužkou, které zde byly připsány dodatečně (Burian 1960, 3). Při jejich bližším ohledání zjistíme, že se jedná o poznámky ohledně jejich publikování. Beda Dudík je totiž všechny (kromě vyobrazení majetínské popelnice) použil v citované stati (Dudík 1854, Taf. I). Poznámky nesou jen dva obrázky, a to obrázek průřezu novoulického hrobu („*u Olomouce*“) ¹⁷⁸ (Obr. 2) a obrázek svrchního pohledu stejného hrobu („*u Olomouce. Čtyři zbývající vyobrazení jsou uloženy v redakci k vytištění.*“) ¹⁷⁹ (Obr. 3).

4.6 Další nálezy

4.6.1 Loštice

Od již zmíněného Bohumila Schimka měl Antonín Boček získat dva vykopané bronzové předměty. Připomeňme, že Bohumil Schimko byl onen olomoucký znalec starožitností, prostřednictvím něhož Antonín Boček nabyl majetínskou popelnici. Blíže neznáme, kdy Antonín Boček od něj získal loštické nálezy, ale předání se muselo uskutečnit jistě v roce 1841, neboť do tohoto roku je akvizice zařazena v Bočkově cestovní zprávě. ¹⁸⁰

Antonín Boček zanechal dvě zprávy o popisu artefaktů, které se bohužel ve svém výkladu různí. V cestovní zprávě se hovoří o bronzových artefaktech polokruhovitěho tvaru („*die Form eines halbes Ringes*“), ¹⁸¹ na základě čehož se Václav Burian domníval, že se mohlo jednat o bronzové hřivny (Burian 1960, 3). Však v závěrečné zprávě, zaslané zemskému výboru, Antonín Boček zmiňuje dva římské kruhy („*zwei Römische Ringe*“ ¹⁸² ¹⁸³).

¹⁷⁸ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 6.

¹⁷⁹ Tamtéž, f. 7.

¹⁸⁰ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 53v.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² *Der Ring* v němčině může ovšem znamenat také prsten, ve složeném slově i jiné kruhovitě šperky.

¹⁸³ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41, f. 22v.

Dost odlišné popisy artefaktů vedou ke konstatování, že nevíme, o co se jednalo. Nepochybně nelze artefakty definovat ani jako hřivny, ani jako jistou formu šperku.

Artefakty bychom si ovšem mohli spojit s nálezem, který zmiňuje Josef Skutil. On v souvislosti s dobou bronzovou na Lošticku tvrdí, že se v polovině 19. století vyzvedl sklad bronzových polokruhů (Skutil 1956, 118). Nikoho ovšem necituje a ani nedodává žádné bližší informace. Zdali tedy můžeme Bočkovy nálezy ztotožnit s těmito, nelze s jistotou říci. Druhou možnou variantou je zmínka o dvou náramcích únětické kultury ze starší doby bronzové. Zmínka pochází z dějinné syntézy Loštic z roku 1983 a říká, že nález má být více než 100 let starý (Spurný (red.) 1983, 18). Zdá se, že by mohlo jít o správnější stopu, protože Bočkův nález by časově odpovídal a odpovídá také dvěma kusy. Prozatím se to jeví jako nejpravděpodobnější varianta, ale stále je také reálná první Burianova teze, že se opravdu jednalo o bronzové hřivny (Burian 1960, 3). Osídlení v době bronzové máme v Lošticích doloženo např. výzkumem Jindřicha Wankla, jenž narazil na vrstvu komplexu lužických popelnicových polí (Březina 1962, 226).

Ve své době si s artefakty nevěděl rady ani Antonín Boček, protože píše, že vzhledem k nedostatku patřičné literatury není schopen o artefaktech poreferovat rozsáhleji. Jediné, co Antonín Boček dodává, je, že byly pokryty vrstvou patiny, čímž dokládá jejich stáří.¹⁸⁴ Co ovšem slíbil, tak byly jejich vyobrazení, které při nějaké budoucí příležitosti plánoval opatřit.¹⁸⁵ Nicméně nikdy se tak asi nestalo, poněvadž žádné dochované obrázky nejsou k dispozici.

Vzhledem k nedostatku informací nelze říci v podstatě nic bližšího. Nevíme, jak artefakty Bohumil Schimko získal, odkud přesně pocházely a ani nevíme to, kam je Antonín Boček uložil. Je zvláštní, že se o nálezech nezmiňuje Jan Havelka, rodák z Loštic, v ani jednom ze svých článků v Časopisu Muzejního spolku olomuckého, resp. Časopisu Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci (Havelka 1884; Havelka 1886a–c).

4.6.2 Senice na Hané

Nadto Antonín Boček získal dva renesanční skleněné poháry (v některých pramenech zvané korbely), pocházející od faráře Kellnera ze Senice na Hané. Opět se neví, kdy mu byly artefakty předány – musíme si znovu vystačit s časovým vymezením jeho badatelské cesty

¹⁸⁴ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41, f. 23.

¹⁸⁵ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 53v.

roku 1841. Oba měly být opatřeny vypálenými miniaturními malbami a měly pocházet z roku 1595.¹⁸⁶

Sdělení, že je Antonín Boček obdržel pro Národní muzeum,¹⁸⁷ nasvědčuje tomu, že mu byly předány jenom proto, aby zařídil jejich předání muzeu. Nebylo to ale Národní muzeum v Praze, které je získalo, nýbrž brněnské Františkovo muzeum. O tom, že muzeu byly skutečně předány, svědčí záznam v inventáři muzea, pocházející z 20. července 1843.¹⁸⁸ Důvod, proč byly poháry muzeu předány s dvouletým zpožděním, bohužel neznáme a není uveden ani v dopisu Antonína Bočka, adresovaném muzeu a pojednávající o předání, který je uložen v kartonu se spisy o darech a přírůstcích muzea.¹⁸⁹ V dopise mj. prosí také o svolení, aby mohl panu faráři vyřídit díky za odevzdaný dar. Návrh se setkává s pochopením ze strany muzea a nadto je Antonínu Bočkovi zároveň sděleno, že oba poháry jsou již vystaveny ve vitríně v hlavním muzejním sále.¹⁹⁰

Pro nás je významná skutečnost, že senické poháry byly pravděpodobně jedinými předměty, o nichž pojednává tato práce a které byly předány brněnskému muzeu. Zkoumán byl hlavní inventář muzea společně s již zmíněnými spisy o darech a přírůstcích, ovšem žádná další informace o předání jiných archeologických nálezů z rukou Antonína Bočka nalezena nebyla.

S největší pravděpodobností ale nešlo v případě senických pohárů o archeologické nálezy, protože jako takové v žádném dostupném pramenu nejsou definovány. Antonín Boček ale zmínku o nich zařazuje do pojednání o archeologických výzkumech a jiných starožitnostech, které během roku 1841 nabyl. Proto byly do práce zahrnuty.

4.6.3 Holešov

Zcela novými jsou informace o Bočkově archeologickém nálezů z Holešova. Ačkoliv byl nález rovněž učiněn v roce 1841, Antonín Boček ji ve své cestovní zprávě neuvedl. Právě proto také unikla pozornosti Václavu Burianovi (Burian 1960).

¹⁸⁶ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 53v.

¹⁸⁷ Tamtéž. O daru pro muzeum Antonín Boček rovněž hovoří ve své závěrečné zprávě (MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41, f. 25.).

¹⁸⁸ MZA Brno, fond G 82 Hospodářská společnost Brno, kniha č. 142, *Hlavní inventář sbírek Františkova musea 1836–1875*, nestránkováno. Jedná se o záznam pod číslem 142 v oddílu roku 1843.

¹⁸⁹ Tamtéž, kart. 241, sign. V/1, f. 626.

¹⁹⁰ Tamtéž, f. 627. Zprávu se stejným obsahem evidujeme také v Bočkově pozůstalosti (MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 3, inv. č. 583, f. 36, 37.).

Antonín Boček během svého výzkumu shromažďoval také mince. Zemskému výboru dával vědět stav svého sbírání průběžnými seznamy mincí, které se mu podařilo získat. Právě mincí byl také archeologický nález z Holešova.

Když podává zemskému výboru závěrečnou zprávu o badatelské cestě v roce 1841, připojuje k ní také seznam 60 mincí, které v tomtéž roce nashromáždil.¹⁹¹ Na prvním místě je zmíněna mince holešovská. Když seznam komentuje, považuje holešovskou minci za velice pamětihodnou. Mince byla pravděpodobně malá (hovoří o mincičce) a byla zlatá. Nalezena měla být u Holešova. Kde přesně, to již nedodává. Zadal ji do doby velkomoravské říše.¹⁹² Následující mince již jako archeologické nálezy definovány nejsou.

V příloženém strukturovaném seznamu mincí holešovskou minci datuje na století, a to do 7. nebo 8. století. Hovoří o ní jako o moravsko-slezské, ale není jasné, co jej k tomuto tvrzení vedlo – snad tedy jen zeměpisná poloha. Za pozornost stojí sumy, kterými jsou jednotlivé mince oceněny. Holešovská mince měla mít cenu 6 zlatých, což je ve srovnání se všemi ostatními mincemi nejvyšší položka (ostatní vyšší ceny se pohybují okolo 1–2 zlatých, zbývající jen v desítkách krejcarů).¹⁹³ Není jisté, zdali za tyto sumy mince kupoval, či si je na takové peníze ocenil. Dohromady veškeré mince činily 53 zlatých 39 krejcarů.¹⁹⁴

Inocenc Ladislav Červinka ve své *Moravě za pravěku* jistě holešovské mince zmiňuje. Jejím nálezcem měl být i mj. Boček, ale nedozvídáme se, zdali Antonín nebo František. Pokud bychom minci Antonína Bočka ztotožnili s těmi, o kterých se zmiňuje Inocenc Ladislav Červinka, a pokud budeme věřit, že měl ve své době lepší informace, pak tato mince měla být laténskou, nalezenou u Všeminy (Červinka 1902, 272). Naprosto totožnou informaci podává také Pavel Kvasnička ve *Vlastivědě moravské* (Kvasnička 1929, 24). Pravděpodobně tedy čerpal z Červinkova díla.

Spolehlivě víme, pro koho byly mince určeny a kde byly nakonec uloženy. Mince byly předány zemskému výboru, který za ně nařídil zemské hlavní pokladně vyplatit Antonínu Bočkovi zmíněnou sumu (zároveň s 6 zlatými, kterými uhradil Domkovy obrázky). Zemský výbor je vyhradil pro historickou stavovskou sbírku.¹⁹⁵ Na 18. zasedání zemského výboru 30. září roku 1842 byla věc mincí projednávána a Antonínu Bočkovi bylo oznámeno, že mince

¹⁹¹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41, f. 23.

¹⁹² Tamtéž, f. 25.

¹⁹³ Tamtéž, f. 23.

¹⁹⁴ Tamtéž, f. 27v.

¹⁹⁵ Tamtéž, f. 27v.

budou provizorně uloženy ve vhodné mincovní schránce ve stavovském depozitáři.¹⁹⁶ Současně to bylo stavovskému depozitáři oznámeno.¹⁹⁷

4.6.4 Tovačov

Poslední potenciální lokalitou, odkud mohl mít Antonín Boček archeologické nálezy, by mohl být Tovačov. Tvrzení zde uvádím, ačkoliv jemu sám příliš nevěřím. V jednom jediném dopisu ze strany zemského výboru se hovoří o starožitnostech nalezených „u Majetína, Tovačova.“¹⁹⁸ Tím výčet míst končí. Třebaže by Tovačov mohl být chápán jako samostatná lokalita, spíše se domnívám, že jde jen o určení panství, kde se Majetín nacházel, byť ne zcela srozumitelnou formou.

4.7 Úřady k Bočkově práci

Ačkoliv se zdá věc ohledně archeologických výzkumů již skončená rokem 1841, není tomu tak, protože Bočkovou archeologickou činností se začala zabývat vídeňská dvorská kancelář společně s brněnskými zemskými úřady. Víme o tom díky dochované úřední korespondenci Antonína Bočka, odkud, jak se ukázalo, jsme s to se dozvědět, že jak Brno, tak Vídeň nepovažovaly práce Antonína Bočka za ukončené a upomínaly jej.

4.7.1 Vídeňská dvorská kancelář

V případě vídeňských upomínek jsou naše znalosti bohužel jen jednostranné, neboť nalezena byla jen Antonínu Bočkovi určená část vzájemného dopisování. Dodám, že vídeňské zprávy byly zprostředkované a Antonínu Bočkovi byly sdělovány prostřednictvím zemského výboru, jenž komunikoval s vídeňskou dvorskou kanceláří skrz gubernium.¹⁹⁹

První dochovanou zprávu datujeme k 21. dubnu 1842 a dozvídáme se z ní, že vídeňská dvorská kancelář si žádá přesné důkazy (nejen) o „*mincích a starožitnostech*“ v Majetíně a Nové Ulici (ve skutečnosti ale ani na jedné z těchto lokalit žádná mince nebyla nalezena).²⁰⁰ Vezmeme-li v potaz informace, které Antonín Boček předtím zemskému výboru sděloval, jde skutečně o kusé a nekompletní údaje (ve srovnání s podanými informacemi v cestovní zprávě). O Doloplazech se dvorská kancelář nezmiňuje, takže nejspíš se spokojila s vysvětlením, které Antonín Boček podává ve své závěrečné zprávě.

¹⁹⁶ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42, f. 6.

¹⁹⁷ Tamtéž, f. 10v.

¹⁹⁸ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583,

¹⁹⁹ O tom svědčí dochovaný protokol gubernia, na základě kterého zemský výbor jedná (MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42, f. 9v, 10, 14–15.).

²⁰⁰ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583, f. 13.

Zdá se, že dvorské kanceláři bylo vyhověno až v druhé polovině roku 1842. 30. září 1842 probíhalo 18. zasedání zemského výboru, kde byla projednávána (nejenom) záležitost kolem vídeňského zásahu do Bočkových záležitostí. Soudě dle dochovaného protokolu z gubernia to bylo právě gubernium, které podnítilo zemský výbor, aby se záležitostmi zabýval na zasedání.²⁰¹

Je dochován záznam z tohoto jednání, který se odkazuje i na již zmíněné upomínky adresované Antonínu Bočkovi.²⁰² Jemu také zemský výbor odeslal vyrozumění, které je dochováno v Bočkově pozůstalosti a je datováno do 13. října 1842. Dozvídáme se z něj o tom, že dvorské kanceláři byly odeslány důkazy o Bočkově činnosti. Pro nás jsou velice zajímavá následující sdělení. Vídeňská dvorská kancelář ocenila, „že zemský výbor s pečlivostí a odbornou znalostí práce archiváře ve sbírání listin kontroloval a snažil se zadržovati marné hromadění nepříliš užitečných materiálů a rovněž „zbytečné výdaje.“²⁰³ Zdali jsou zbytečnými výdaji myšleny náklady na plánovaný doloplazský výzkum, to zde není konkrétně řečeno, ovšem lze se to zcela jistě domnívat. Pak bychom mohli ve slovech spatřovat nenápadný útok na Bočkovo chování, kdy mu bylo poprvé relativně otevřeně řečeno, jak se věci měly.

Vyřešena byla otázka, co bylo vídeňské dvorské kanceláři odesláno a kým. Zemský výbor zpravuje Antonína Bočka, že dvorské kanceláři byly předloženy seznamy listin a závěrečná zpráva.²⁰⁴ Obojí od Antonína Bočka obdržel v průběhu předchozího roku. Požadované materiály byly zemským výborem předány guberniu, které bylo pověřeno jejich předáním dvorské kanceláři.²⁰⁵

4.7.2 Moravský zemský výbor

Moravský zemský výbor znepokojovala jiná skutečnost kolem Bočkových archeologických výzkumů, a to konkrétně absence shrnující zprávy pro veřejnost. Požadavek vydání zprávy, byť pravděpodobně závěrečné (nikoliv pro veřejnost), shledáváme již s povolením výzkumu v Doloplazech v roce 1841.²⁰⁶ K vytvoření zprávy nabádá také Cyril Napp 17. září 1841 v dopise Antonínu Bočkovi, aby vytvořil zvláštní zprávu o

²⁰¹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42, f. 14.

²⁰² MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42.

²⁰³ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583, f. 29.

²⁰⁴ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42, f. 6.

²⁰⁵ Tamtéž, f. 9v, 10.

²⁰⁶ Tamtéž, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 1v.

archeologických nálezech.²⁰⁷ Závěrečná zpráva o výzkumech nakonec sepsána byla,²⁰⁸ nikoliv však zpráva pro veřejnost.

Zemský výbor vydání zprávy pro veřejnost nepodává jako svou původní myšlenku, nýbrž hovoří o tom, že tuto zprávu přislíbil sám Antonín Boček, a přitom se opírá o Bočkovu průběžnou zprávu z 25. září 1841.²⁰⁹ Podíváme-li se, co je jejím obsahem, zjistíme, že z Bočkových slov jednoznačně nevyplývá, že měl na mysli právě takovou zprávu. Říká, že jakmile budou získány bližší znalosti o archeologických nálezech, oznámí o nich ihned podrobné pojednání.²¹⁰ Že by mělo být určeno pro veřejnost, jak s informací pracuje zemský výbor, řečeno není.

Je ovšem pravdou, že v závěrečné zprávě k badatelské cestě pak samotný Antonín Boček proklamuje, že detailnější stať pro veřejnost o Nové Ulici podá, jenže se zpožděním, protože musí své práce na ní pozastavit do doby, dokud nebude mít k dispozici veškerou potřebnou literaturu. Připomeňme, že tato zpráva vznikla 20. listopadu 1841.²¹¹ Od té doby se ale dlouhou dobu nic nedělo.

Další zprávu, která se této věci týká, máme k dispozici ze 7. června 1842. Jde v podstatě o jakési připomenutí vyhotovení zprávy ze strany zemského výboru. Hovoří se zde o překážkách, které stojí v cestě jejího vytvoření, a očekává se, že po jejich odstranění již nebude nic bránit historicko-kritickému popisu archeologických nálezů z Nové Ulice a tentokrát už také z Majetína.²¹²

Vzhledem k tomu, že nadále žádná zpráva nevznikla, byl k projednávání věci zemský výbor vyzván guberniem. Gubernium v protokolu, jenž se týkal vídeňských požadavků, upozorňuje na to, že dosud nebylo uskutečněno žádné úřední projednávání ve věci archeologických výzkumů, na což má zemský výbor právo. Byť je dokument značně poškozen a tím se stal i nečitelným, hovoří se zde také o tom, že by práce na závěrečné zprávě byly projednáním urychleny.²¹³ K projednání došlo na 18. zasedání zemského výboru 30. září 1842.

Ovšem ani do října roku 1842 zpráva stále nebyla sepsána. Když zemský výbor oznamuje Antonínu Bočkovi, že vídeňské záležitosti byly již zdárně na tomto zasedání

²⁰⁷ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 342, f. 18.

²⁰⁸ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41, f. 20–25.

²⁰⁹ Tamtéž, f. 27.

²¹⁰ Tamtéž, čj. 3976/41, f. 10.

²¹¹ Tamtéž, čj. 4927/41, f. 22.

²¹² MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583, f. 20.

²¹³ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42, f. 14v, 15.

vyřešeny,²¹⁴ dodává, že mu bylo přikázáno, aby do konce minulého měsíce zprávu vytvořil společně se seznamem, kde by byly veškeré mince a archeologické nálezy uvedeny.²¹⁵ Ačkoliv očividně zemský výbor přitvrdil, k vydání zprávy nedošlo. Znovu byl Antonín Boček upomenut následující měsíc, 9. listopadu 1842.²¹⁶

Poslední upomínka, kterou v pramenech evidujeme, pochází z 20. května 1843. Odvolává se na Bočkova slova z 16. ledna 1842,²¹⁷ kdy měl zemskému výboru sdělit, že na zprávě již pracuje. Vzhledem k tomu, že Antonín Boček jako nepřekonatelnou překážku uvádí nemožnost využít olomouckou univerzitní knihovnu, vydal zemský výbor dekret (12. října 1842), který umožnil práci v knihovně. Úspěch má poté okamžitě oznámit.²¹⁸ Lze vidět, že zemský výbor měl skutečně zájem věc zdárně vyřešit.

Zpráva ale vydána nebyla ani do září 1844. Cyril Napp v dopisu z 23. září 1844 domlouvá Antonínu Bočkovi, aby vydal své cestovní zprávy. Argumentuje také např. tím, že poté bude mít snazší situaci v pokračování svého historického výzkumu a že podle jeho názoru nepotřebuje pro vydání svých výsledků pomoc literatury, jež měla být největší překážkou. Za příklad mu dává cestovní zprávu Františka Palackého z roku 1837.²¹⁹

Jak to nakonec celá rozepře dopadla, to se z pramenů již nedozvídáme. Velice pravděpodobné je, že stať pro veřejnost nebyla nikdy napsána. Těžko budeme hledat odpověď, proč veřejnosti nepodal stejné pojednání, jaké si zapsal do své cestovní zprávy, jak to navrhoval Cyril Napp. Neskutečná prodleva, kdy ani takovou dobu po uskutečnění archeologických prací nebyla Bočkem zpráva napsána, je zdůvodňována nedostatkem literatury. Je to ale nepochopitelné ve vztahu k cestovní zprávě, pro kterou zřejmě dostatek literatury měl. Zkrátka byla odhalena další skutečnost, jež vrhá stín na Bočkovo archeologické bádání.

4.8 Období po badatelské cestě roku 1841

Co se týká archeologické činnosti po roce 1841, tak snad s výjimkou dozvuku výzkumů z roku 1841 prameny mlčí. Antonínu Bočkovi zbývalo pár let života, během kterých

²¹⁴ Tím, že byly vídeňské upomínky uspokojeny, do záležitosti pravděpodobně přestalo zasahovat gubernium.

²¹⁵ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583, f. 29.

²¹⁶ Tamtéž, f. 33.

²¹⁷ Zpráva nebyla mezi zkoumanými prameny nalezena.

²¹⁸ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583, f. 18.

²¹⁹ Tamtéž, kart. 1, inv. č. 344, f. 19, 19v.

nadále podnikal badatelské cesty po archivech. I z nich si vedl cestovní zprávy, ale až do roku 1845, kdy máme k dispozici poslední, v ní není žádná zmínka o archeologickém výzkumu.²²⁰

Jedinou zmínku, kterou bychom snad mohli ztotožnit s archeologickým nálezem, je mince, již Antonín Boček získal během badatelské cesty v druhém pololetí roku 1843. Charakterizuje ji jako malou zlatou minci, datovanou do 7.–8. století. Lze tedy vidět nápadnou shodu s charakteristikou holešovské mince. Holešovská mince archeologickým nálezem byla, tak ačkoliv to nemůžeme na základě dostupných pramenů říci o této minci (není jasné, odkud pochází – víme jen, že byla moravská), můžeme to jen předpokládat.²²¹ Mince byla cenově ohodnocena zhruba stejně jako holešovská – na 5 zlatých 20 krejcarů²²² – a byla společně s 40 ostatními mincemi získanými roku 1843 zaslána zemskému výboru.²²³

Snad tedy můžu konstatovat, že archeologie tvořila v Bočkově životě jen krátkou etapu na počátku 40. let. Z dostupných pramenů jednoznačně nevyplývá nic, co by naznačovalo Bočkův aktivní pozdější zájem. Tedy s ohledem na potenciální možnost nálezů mince roku 1843 přinejmenším ne takový, jaký projevil v roce 1841.

4.9 Bočkovy „archeologické“ kontakty

Posledním tématem, kterým se chci v této kapitole zabývat, jsou osobnosti, s nimiž si Antonín Boček dopisoval a které se ve svém životě archeologii věnovaly. Ačkoliv se na pár výjimek v jejich dopisech neseťkáváme s archeologickými zprávami, jsou to pro nás cenné informace, kam až sahaly Bočkovy kontakty. Jak už jsem zmiňoval v kapitole 2 v souvislosti s prameny, nevíme, jaké dopisy se nedochovaly nebo zdali si mezi sebou nemohli jakékoliv informace sdělit ústně při osobním setkání.

Pozornosti by neměl ujít Bočkův bratr František Boček a jeho korespondence.²²⁴ Byl to on, který stál za olomouckým nálezem denárů Vratislava II. a kněžny Eufemie, o kterých se zmiňuje v jednom z dopisů adresovaných Antonínu Bočkovi z 27. října 1836.²²⁵ V dalších dopisech se dále baví o jiných mincích, v některých dopisech figuruje také doktor Bohumil Schimko. Dále zmíním poslední dochovaný dopis z 26. srpna 1841, kde František Boček

²²⁰ MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*.

²²¹ MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 1268/44, f. 9.

²²² Tamtéž, čj. 2438/44, f. 69.

²²³ Tamtéž, čj. 1268/44, f. 6.

²²⁴ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 16–30.

²²⁵ Tamtéž, inv. č. 16, f. 4.

oznamuje bratrovi, že viděl u jistého pána z Popic zlatou slovanskou malou minci, kterou měl dotyčný najít ve vinici v Popicích na jižní Moravě.²²⁶

Byť Josef Vladislav Fischer nebyl archeologem v pravém slova smyslu, domnívám se, že je vhodné, aby byl zde zmíněn. Ve svém díle o dějinách Olomouce totiž s archeologickými nálezy pracuje, jak bylo pojednáno v první kapitole, a s dějinami olomoucké archeologie je jeho jméno pevně spojeno. Z jeho strany je dochován jediný dopis z 6. května 1833, kde se hovoří o Bočkově diplomatáři.²²⁷

Albin Heinrich byl prvním archeologem v české části Slezska, kde prováděl výzkumy na Opavsku, Krnovsku a také Těšínsku. V Těšíně byl kustodem gymnaziálního muzea, načež své působiště přesunul do Brna, konkrétně do Františkova muzea (Sklenář 2005, 212). V Bočkově pozůstalosti jsou dochovány čtyři dopisy z období 1833–1839, které pojednávají o historické práci, nikoliv však archeologické.²²⁸

K dispozici je také korespondence Antonína Bočka s Bohumilem Schimkem, znalcem starožitností z Olomouce. Ačkoliv by bylo velice přínosné, kdyby se v dochovaných čtyřech dopisech (1835–1842) Bohumil Schimko zmiňoval také o nálezech, jehož prostřednictvím přišly do rukou Antonínu Bočkovi, bohužel takové informace v dopisech nejsou. Veskrze si v nich dopisují ohledně mincí.²²⁹

Upřímné přátelství pojilo Antonína Bočka s Aloisem Vojtěchem Šemberou. I díky tomu je dochována bohatá korespondence mezi oběma muži. Již v první kapitole byla řeč o nález, na které se narazilo během bourání svatoblažského kostela a o kterých poměrně podrobně referuje Antonínu Bočkovi v jednom ze svých dopisů.²³⁰ Totiž během doby, co Alois Vojtěch Šembera působil v Olomouci na pozici profesora české řeči na stavovské akademii (Sklenář 2005, 558), byl k odhalování nálezů pozván. Dále je významný dopis, který zpravuje o kontaktu Antonína Bočka s Františkem Domkem a Františkem Slavíkem, o němž již bylo pojednáno v podkapitole 4.5.2.²³¹

Je velice zajímavé, že v Bočkově korespondenci je dochován také dopis Jana Erazima Vocla. Jedná se o nejvýznamnějšího archeologa 19. století, jak jej popisuje Karel Sklenář. Archeologii se věnoval na půdě Národního muzea, položil základy české archeologické literatury a zasloužil se o vznik profesury archeologie v Praze (Sklenář 2005, 625). Z jeho

²²⁶ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 27, f. 15.

²²⁷ Tamtéž, inv. č. 100.

²²⁸ Tamtéž, inv. č. 132–135.

²²⁹ MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 398–401.

²³⁰ Tamtéž, inv. č. 487.

²³¹ Tamtéž, inv. č. 494.

strany je dochován dopis z 25. dubna 1839, ve kterém prosí Antonína Bočka o přímluvu při získání místa archiváře v Kroměříži.²³²

Poslední, koho zmíním, je Pavel Weineck. Tento muž odeslal rovněž Antonínu Bočkovi jeden dopis, resp. jen jeden je dochován, a to z 22. srpna 1844. V něm referuje Antonínu Bočkovi o nález dvou mincí, objevených ve vsi Rybný v roce 1840. Ty mu byly společně s dopisem zaslány. Kromě nich měly být nalezeny ještě české groše, o kterých ovšem pochybuje, že by vzbudily u Antonína Bočka zájem.²³³

²³² MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 516.

²³³ Tamtéž, inv. č. 550, f. 2.

Závěr

Předkládaná bakalářská diplomová práce se zabývala dějinami archeologického bádání v Olomouci. V práci jsem se věnoval osobnostem, které se archeologií zabývaly výhradně na území Olomouce, a to v časovém rozsahu od samých počátků badatelského zájmu až po rok 1883. Hlavní důraz byl kladen na osobnost Antonína Bočka, ale v první řadě byl shrnut dosavadní stav poznání o dějinách bádání.

V rámci shrnutí dějin archeologického bádání v 1. kapitole jsem využil statě Pavlíny Kalábkové (Kalábková 2009), kterou jsem zrevidoval. Pro období, které bylo středem zájmu, byla její stať rozšířena o detailnější informace. Zároveň byly některé její teze upřesněny, některé byly zcela vyvráceny. Zpochybněny byly především zmínky o olomouckých archeologických nálezích v dílech moravských humanistů. Studie byla obohacena o moje nové postřehy, kterými byly zejména numismatické nálezy.

Hlavním tématem, jímž jsem se v bakalářské diplomové práci zabýval, bylo archeologické bádání Antonína Bočka. Antonín Boček byl známým moravským historikem a archivářem, kterému byla svěřena povinnost sepsat syntézu o dějinách Moravy. Úkolu se chopil se ctí a začal podnikat své badatelské cesty do moravských archivů. Jeho činnost byla bohatě subvencována zemskými úřady, které jej v historickém bádání podporovaly. Antonín Boček se tak mohl těšit příjemné podpoře nejen ze strany úředníků, ale také veřejnosti, která jeho počínání sledovala s nadšením. Svou první badatelskou cestu směřoval roku 1841 do Olomouce, během níž se z vlastního zájmu, ale také díky náhodě věnoval archeologickým výzkumům. Považoval je za jediné činnosti, kvůli kterým byl ochoten své historické bádání narušit.

Ačkoliv to původně nebylo zcela mým záměrem, nakonec jsem se zabýval Antonínem Bočkem jako jedinou osobností, avšak komplexně. Snažil jsem se vytvořit jeho profil jako archeologa, takže v konečném důsledku práce přesahovala rámec Olomouce. Stejně tak ani časově jsem se neomezoval žádnými mezníky, neboť jsem chtěl zjistit, kdy měla archeologie v Bočkově výzkumu své místo.

Potvrdilo se, že dosavadní stav poznání o archeologické činnosti Antonína Bočka je značně torzovitý. Kolem jeho počínání vyvstávalo množství sporných otázek, na které jsme bohužel nebyli schopni odpovědět. Proto byl během výzkumu kladen opravdu velký důraz na heuristiku tak, aby se podařilo dohledat chybějící prameny. Ve své práci jsem výhradně vycházel z pramenů uložených v brněnském MZA a jak se ukázalo, podařilo se získat prameny, které jsme dosud postrádali.

Vlastní iniciativou Antonína Bočka byl již od roku 1839 plánovaný výzkum v Doloplazech. Dosud jsme pouze věděli o Bočkových dvou žádostech o výzkum (z let 1839 a 1841) a nechvalných výsledcích obsažených v cestovní zprávě. Ukázalo se, že problematika je mnohem komplikovanější a nebyla tak přímočará (první žádost, odložení výzkumu, druhá žádost, realizace), jak jsme se domnívali. Snažil jsem se zodpovědět na všechny nejasnosti, které kolem Bočkova snažení vyvstávaly, na základě čehož jsem schopen říci, že Antonín Boček nikdy žádný výzkum v Doloplazech neuskutečnil (ačkoliv sliboval, že se uskuteční v týdnu po 25. září 1841). Tak těžce zařízovaný výzkum, štědře dotovaný 80 zlatými ze strany zemských úřadů, poměrně lehce skončil fiaskem. Antonín Boček jako důvody udává, že neměl k dispozici pomocnou pracovní sílu, že by případný výzkum byl nákladný a snad také díky získaným znalostem z paralelního výzkumu v Nové Ulici a o rok dříve odhaleného nálezu v Majetíně výzkum v Doloplazech nebyl již nutný. S předem schválenými penězi mohl zřejmě nadále počítat, což se vzhledem k nedostatku pramenů domnívám jen nepřímě. Zemský výbor totiž ubezpečil, že v Doloplazech udal příkaz, aby v případě dalšího neočekávaného nálezu mu byla věc tamními ihned oznámena. Peníze mu byly vyplaceny až v červnu roku 1842, jelikož nejspíš byly pozdrženy úředními jednáními. Jisté je, že s nimi Antonín Boček již nijak nenaložil – žádný další výzkum realizován nebyl a v zářijovém zasedání roku 1842 zemského výboru bylo navíc rozhodnuto (na základě intervence moravského gubernia), aby obdržené peníze vrátil v plné výši (nebylo přistoupeno na odečtených 12 zlatých, které si Antonín Boček naučtoval za neznámou věc). Zdali tak učinil, to můžeme znovu jen předpokládat. Kdyby je nevrátil, pravděpodobně by zemský výbor nedotoval jeho výzkumy v následujících letech. Bočkova slova v cestovní zprávě o nalezených popelnicích a výzkumu jedné mohyly si vykládám, že jde o podvrh. S ohledem na to, jak jeho činnost sledovala veřejnost, bylo by poměrně skandální, kdyby do ní uvedl, že kýžený výzkum nepřinesl očekávané výsledky. Resp. v případě tam uvedených popelnic bychom snad mohli brát v úvahu, že mohlo jít o dříve zprostředkované informace. Mohly však žádnou nezkoumal.

Co se týče majetínského nálezu, tak zde nebyl Antonín Boček osobně přítomný. Záležitost jím byla popsána až ex post, neboť odhalení tamního nálezu se uskutečnilo už v roce 1840. Došlo k němu náhodou během budování železnice z Přerova do Olomouce, kdy se dělníkům při těžbě hlíny na železniční násep podařilo narazit na 6–9 popelnic (počet není přesně znám stejně jako bližší lokalizace místa těžby hlíny), stojících vedle sebe v jedné řadě, jež neuvědomělí dělníci rozbili. Tedy až na jednu, kterou se podařilo zachránit tovačovskému úředníkovi Witkovi. Ten ji předal Bohumilu Schimkovi, znalci starožitnosti, z jehož rukou

byla předána Antonínu Bočkovi. Antonín Boček ji nechal nakreslit olomouckým grafikem a malířem Františkem Domkem, jehož obrázek nás opravňuje nález přiřadit do lužické kultury komplexu lužických popelnicových polí (mladší doba bronzová). Předpokládám, že se jednalo o součást pohřebiště téže kultury, jehož část byla odkryta v roce 1958 Josefem Skutilem. Neví se, kam byla popelnice uložena. Jisté je, že ještě v září 1842 ji měl Antonín Boček u sebe, což mělo být provizorium. Dále ale prameny o popelnici mlčí. Je potřeba brát v úvahu, že informace majetínských okolností jsou značně torzovité a nepřesné, čehož si byl vědom i sám Antonín Boček. To bylo způsobeno tím, že veškeré zprávy získal dodatečně, o rok později a navíc prostřednictvím vícero lidí.

Mnohem zajímavější jsou dostupné zprávy o nálezů mohyly ve vojenské cihelně v Nové Ulici (poloha cihelny přiléhá k významné archeologické lokalitě Olomouc-Slavonín, Horní lán). Hrob byl odhalen náhodně, a to sesuvem masivu hlíny v průběhu léta roku 1841. Uvědomělí přítomní přizvali zemského archiváře a historiografa k vyzvedávání nálezů, a ten vše pečlivě zaznamenal. Na základě tohoto máme k dispozici vskutku podrobnou nálezovou zprávu. Sám Antonín Boček si byl vědom důležitosti tamního nálezů, neboť o něm referuje jako o vrcholu své, do Olomouce směřované badatelské cesty. K obsáhlému textovému popisu máme k dispozici také pět obrazových znázornění jak nálezové situace, tak také nálezů samotných. Vlastní hrobová jáma byla hluboká 148 cm, měla ploché dno a výška násypu nad ní se v pramenech pohybovala mezi 148–207 cm. Hrob byl orientován v ose západ – východ. V zachované (nesesunuté) části hrobu se podařilo narazit na kosterní pozůstatky (pravděpodobně se mezi kostmi nacházely jak mužské, tak i ženské – byť prameny připouštějí i variantu jen ženských kostí), zvířecí kosti, popel, čtyři nádoby, sekyrka, dva úštěpy-čepele a kovový náramek (Antonín Boček udává měděný, je možné ale připustit variantu bronzového náramku). Antonín Boček hrob datuje do doby Markomanů, popř. do doby předkeltské a předslovanské, ovšem dnes jsme schopni říci, že na základě těchto zjištěných skutečností se nejspíš jedná o hrob přináležející ke kultuře se šňůrovou keramikou (pozdní eneolit). Dataci zpochybňuje pouze tam nalezený náramek, kvůli kterému nemůžeme vyřknout závěry s jistotou. Vzhled náramku totiž připouští datovat hrob do střední doby bronzové do kultury středodunajské mohylové. Zajímavá je Bočkova tendence vše interpretovat, jako např. červené místo na nalezeném náramku. Z něho vyvozuje, že je v hrobě pohřben náčelník se svou ženou, která byla po jeho smrti obětována upálením (odtud červená barva od plamenů) a spolu s ním zde pohřbena. Znovu i zde vyvstává několik pochybností, jako např. ta, že se neví, kam byly nálezy uloženy.

Již jsem se několikrát dotkl hodnocení dokumentace. Je pravdou, že v případě Nové Ulice Antonín Boček zanechal opravdu rozsáhlou nálezovou zprávu a nechal vyhotovit celkem šest (společně s obrázkem majetínské popelnice) vyobrazení Františkem Domkem. Jedná se o litografie, které nakonec stály 6 zlatých a byly Antonínu Bočkovi uhrazeny zemskou hlavní pokladnou. Nelze se na ně ovšem spolehnout. Nálezová situace novoulického hrobu byla Františku Domkovi popsána neznámo kým a zpětně s několikaměsíčním odstupem – snad proto na obrázcích narážíme na četné nejasnosti. Otázkou je, zdali můžeme věřit obrázkům artefaktů, neboť např. popelnice z Nové Ulice měla být nakreslena jen na základě domněnek Františka Domka. Vráťím-li se ke zhodnocení textové zprávy, tak o majetínské situaci bychom mohli zůstat ve chvályhodných intencích. Ačkoliv nebyl Antonín Boček osobně při odhalování přítomen, popisuje nález obstojně, byť s jistou dávkou nejistoty. To ovšem nelze říci o zprávě o doloplazském výzkumu. Již víme, že žádný výzkum realizován nebyl. Skoupost, stručnost a odbytost pojednání jenom dokládá, že Antonín Boček patrně neměl o čem psát. V potaz je potřeba vzít, že Doloplazy byly jedinou Bočkovou iniciativou, ale k novoulickému nálezu, o němž tak precizně referuje, byl jen přizván. Rozum velí, že svůj úspěch, který si musel těžce zařizovat, by měl popsat mnohem podrobněji.

Kromě těchto tří archeologických akcí získal Antonín Boček dva bronzové polokruhové artefakty z Loštic. Měl je dostat od již zmíněného Bohumila Schimka, ale to je v podstatě jediné, co jsme z pramenů schopni vyčíst. Antonín Boček říká, že vzhledem k nedostatku literatury není s to říci nic bližšího. I zde ovšem narážíme na nejasnost, a to když v jednom prameni hovoří Antonín Boček o nálezech jako o římských kruzích. Nabízí se přinejmenším dvojí interpretace nálezu: buď se může jednat o bronzové hřivny (jistý sklad bronzových polokruhů se měl, dle pozdějších zpráv, v Lošticích kolem poloviny 19. století objevit), anebo se jedná o dva únětické náramky, rovněž objevené okolo poloviny 19. století. Ani v tomto případě nevíme, kde nálezy skončily.

Dalším, byť nearcheologickým nálezem jsou dva renesanční skleněné poháry z roku 1595, které získal Antonín Boček od faráře Kellnera ze Senice na Hané. Byly mu předány s cílem, aby byly uloženy ve Františkově muzeu v Brně. Jistě víme, že tam opravdu doputovaly, ale až v červenci roku 1843. Proč tak pozdě, na to prameny neodpovídají. Každopádně významný je postřeh, že na základě zkoumaných pramenů v souvislosti se senickými poháry lze říci, že do brněnského muzea nebyly předány žádné Bočkovy archeologické nálezy.

Novou informací se ukázal být archeologický nález z Holešova. Jedná se minci, kterou Antonín Boček získal neznámým způsobem. Mince byla malá a zlatá a Antonín Boček ji

datoval do 7.–8. století (hovořil o ní jako o slovanské, velkomoravské). Budeme-li věřit pozdější zprávě Inocence Ladislava Červinky, tak z Holešova měly skutečně pocházet zlaté mince (mezi nimi je uveden jistý Boček jako původce), které ale Inocenc Ladislav Červinka považuje za laténské nálezy ze Všeminy. Mince byla oceněna na 6 zlatých, které byly Antonínu Bočkově společně s ostatními sesbíranými mincemi (již se nejedná o archeologické nálezy) vyplaceny zemskou hlavní pokladnou. Nato byly uloženy ve stavovské sbírce zemského výboru.

Potenciální lokalitou se jevil také Tovačov. Snad ale můžu ihned zavrhnout tuto informaci, neboť vyplývala pouze z jediného pramene. Nepřesné sdělení v tomto prameni by existenci lokality umožňovalo, ale myslím si, že se jedná jen o ne zcela srozumitelné určení panství, na kterém se nacházela ves Majetín.

Novou zjištěnou skutečností byla intervence vídeňské dvorské kanceláře a moravského gubernia ve věci Bočkových archeologických výzkumů. Od dubna 1842 si vídeňská dvorská kancelář žádala prostřednictvím moravského gubernia rozsáhlejší zprávu o Bočkových závěrech o výzkumu v Nové Ulici a nálezech z Majetína. Relativně brzy byla uspokojena zasláním seznamu probádaných listin a Bočkovy závěrečné zprávy adresované zemskému výboru. Také zemský výbor nepovažoval věc archeologických nálezů za ukončenou, ale od roku 1842 zdůrazňoval požadavek vydání zprávy pro veřejnost, jejíž součástí měly také být archeologické nálezy Antonína Bočka. Ačkoliv zemský výbor naléhal a stupňoval své jednání, cestovní a ani žádná jiná zpráva pro veřejnost nakonec nebyla vydána. Snad mohu s ohledem na množství Bočkových pramenných falz a nyní i zjištěné lži o doloplazském výzkumu jízlivě dodat, že bych na Bočkově místě s vydáním také otálel.

Jedním z cílů práce byla také snaha zodpovědět otázku, jestli se skutečně Antonín Boček věnoval archeologii jen v krátkém období na přelomu 30. a 40. let 19. století. Ačkoliv pro zodpovězení nebyly využity veškeré prameny, které by mohly k odpovědi přispět, můžu na základě probádaných pramenů říci, že před badatelskou cestou roku 1841 (pomineme-li přípravu doloplazského výzkumu), tak ani po ní se Antonín Boček nijak aktivně archeologicky neangažoval (snad až na zmínku o nelokalizované minci, již získal v roce 1843 – nepřímo se domnívám, že by mohlo jít o archeologický nález). Je bezesporu možné, že se o archeologii nadále zajímal a třeba i s nadšením o ní získával informace, ale sám již aktivně žádný výzkum nepodnikl.

Zajímavé bylo procházet Bočkovu dochovanou korespondenci, jež je vskutku nesmírně bohatá. Nacházíme zde také jména, která se během svého života archeologií zabývala – zmiňme např. Jana Erazima Vocla nebo Albína Heinricha. Ačkoliv např. jejich

dopisy jsou na archeologické zmínky negativní, svědčí nám o tom, s kým vším se Antonín Boček znal. Navíc v potaz je nutné vzít, že dopisy se nemusely dochovat všechny a vyloučit se nedá ani osobní kontakt (a potenciální sdělení archeologických informací ústně). Naopak v dopisech Františka Bočka, Aloise Vojtěcha Šembery nebo Pavla Weinecka již zmínky o archeologických nálezech nacházíme (v případě Šemberových dopisů se dokonce jedná o olomoucké nálezy).

I po mém výzkumu bohužel zůstávají některé nezodpovězené otázky. Předně je potřeba sdělit, že nejistota panuje okolo lokality v Doloplazech. Dosud se přesně neví, kterou lokalitu měl Antonín Boček na mysli. Dostupná literatura totiž až na informaci Jindřicha Wankla (na kterou se ale nemůžeme zcela spolehnout) nezmiňuje žádné archeologické nálezy. Jediné nosné informace jsou o doloplazských neolitických a eneolitických nálezech a nálezech z doby bronzové, které pocházejí z povrchových průzkumů. Bez patřičného archeologického výzkumu ale nebude možné říci, o kterou lokalitu a z jaké doby šlo. U mnohých Bočkových nálezů nevíme, co se s nimi dělo po vyzvednutí. Evidujeme také další pochybnosti z průběhů archeologických prací Antonína Bočka, na které se nám již odpovědi pravděpodobně nedostane.

Nejenom pro jejich zodpovězení některé prameny postrádáme. Stávalo se, že v nalezených pramenech chyběly některé části, nebo nám zcela chybí některé odpovědi Antonína Bočka na úřední vyrozumění apod. Nadto, vzhledem k množství zkoumaného materiálu a také časové tísní, již nebylo možné některé fondy do této práce zahrnout. Předně je nezbytné sdělit, že nebyly zkoumány archiválie uložené v Moravském zemském muzeu (dále jen MZM). Přinejmenším vím o tzv. Trappově katalogu, kde by se mohly informace nacházet.²³⁴ Nicméně vzhledem k tomu, že jsem na základě svého výzkumu došel k závěru, že do Františkova muzea Bočkovy archeologické nálezy nebyly předány, pravděpodobně v MZM se nenacházejí žádné další informace mimo těch, které se týkají senických renesančních pohárů. Tím, že byl výzkum zaměřen jen na MZA, přirozeně z okruhu zkoumaných pramenů vypadly např. druhé strany korespondencí apod. Poznatky jsou tak o těchto problémech jen jednostranné. Rezignováno bylo na prameny univerzitní knihovny v Olomouci, neboť jejich fond není zpracován.²³⁵ K těmto pramenům bude tedy potřeba se v budoucnu ještě vrátit, resp.

²³⁴ Laskavá informace Mgr. Miloše Hlavy, Ph.D. Moritz Wilhelm Trapp byl jedním z kustodů Františkova muzea ve 2. polovině 19. století (Sklenář 2005, 592).

²³⁵ Prameny jsou uloženy v rámci fondu Vědecké knihovny Olomouc v Zemském archivu v Opavě, pobočce Olomouc.

některé si ještě i vyhledat (pokud vůbec existují). Nevylučuji, že badatelem, na kterého prameny čekají, budu já.

Ukázalo se tedy, že je důležité znovu otevírat již kdysi uzavřená témata. Jen zdánlivě se jeví, že víme vše, co se vědět dá. Na příkladu Doloplaz je naprosto zjevné, že stále ještě nepoznané prameny mohou naprosto změnit dosavadní stav poznání. Proto bych se chtěl k tématu dějin olomouckého archeologického bádání v budoucnu navrátit a znovu se jím zabývat.

Summary

This work focused on history of the archaeological research in Olomouc till 1883. The main emphasis was put on the archaeological research and finds of Antonín Boček, especially in sites Doloplazy, Majetín and Nová Ulice.

First of all I dealt with the current knowledge of history of the archaeological research. I revised mistakes, specified some problems and enriched the knowledge with my perceptions (e.g. finds of coins). Mainly I refuted that Moravian humanists wrote about the archaeological finds in Olomouc.

The key topic included Antonín Boček's archaeological research. He was the Moravian historian and archivist who had to write the synthesis of the Moravian history. That is why he started to visit various Moravian archives where he tried to find useful sources. During his journey to the archives in Olomouc in 1841 he dealt with archaeological research in Doloplazy, Majetín and Nová Ulice. He gained finds from Loštice, Senice na Hané and Holešov too.

There was thought the archaeological research in Doloplazy had taken place in 1841 (after his requests from 1839 and 1841) according to his report of the journey. Antonín Boček got quite a lot of money for this work. However, I reached the conclusion that the archaeological research had never started. The reasons were lack of workers, expensiveness and also acquired knowledge from parallel research in Nová Ulice and Majetín. Moreover, I think the mentioned report is fraud. He had to give gained money back and we still do not now where the site is located.

The archaeological finds from Majetín were older – the workers dig 6 (or 9) urns during the building of the railway from Přerov to Olomouc in 1840 near to the village of Majetín. They broke them all apart from one piece which was saved thanks to the clerk Witek from Tovačov. Witek handed it over to the antiquary Bohumil Schimko and he gave the urn to Antonín Boček. The urn has been lost. According to the picture of urn I suppose it belonged to the Lausitz Culture (late Bronze Age).

The burial mound was found in military brickfield in Nová Ulice during the summer of 1841. Antonín Boček was invited to the excavation of this found and he wrote a comprehensive treatise. There were remains of man and woman, bones of animals, ash, for vessels, copper bracelet, stone axe and two bladelet-flakes. The grave had the orientation west – east. I reached the conclusion this grave comes from late Eneolithic, particularly from Corded Ware Culture.

I have to say Antonín Boček's documentation reaches high quality, especially written reports (besides the report of Doloplazy research – but now we know he had nothing to write about). He ordered from František Domek pictures of grave in Nová Ulice and finds from there. The urn from Majetín was drawn too. That is why we have now six pictures.

Furthermore Antonín Boček gained two bronze items of semicircle form from Loštice. We do not know its purpose. It could be ingot, bracelet or something else. The priest from Senice na Hané gave two renaissance goblets to Antonín Boček. Although it is not archaeological found, Antonín Boček mentioned it in his report of archaeological research. He handed it over to Franzmuseum. Finally, Antonín Boček had one small gold coin from Holešov which was also archaeological found. He spoke about its Slavic origin from the 7th–8th century. Inocenc Ladislav Červinka mentioned some gold coins from Holešov (La Tène Period) in his book and maybe one of them can be Antonín Boček's found.

The offices in Brno and Vienna started to deal with Antonín Boček's research in 1842–1844. The Viennese office wanted to have comprehensive report of the archaeological finds – it was accomplished till the end of 1842. The Moravian committee of the Estates wanted to print report for public. Antonín Boček had never published anything.

Antonín Boček dealt with archaeology really for a short period of time 1839–1841. We have only a mention of one small gold coin from 1843. This coin can be archaeological found but it is not certain.

Zdroje

Prameny

Tištěné prameny do roku 1808

Apianus, Petrus – Amantius, Barphtolomeus: Inscriptiones sacrosanctae vetustatis non illae quidem Romanae, sed totius fere orbis summo studio ac maximis impensis Terra Marique conquistae feliciter incipiunt. Ingolstadium 1534.

Dubravius, Joannes: Historia regni Boiemiae, de rebus memoria dignis, in illa gestis, ab initio Boiemorum, qui ex Illyria venientes, eandem Boiemiam, in medio propemodum superioris Germaniae sitam, occupaverunt Libri XXXIII, ex fide tandem narrationemque historica scripti, absolutique, et in lucem iamprimum aediti, sat videlicet citô, si sat bene. Prostanna 1552.

Paprocký z Hlogol a Paprocké Woly, Bartoloměj: Zrcadlo slavného Markrabství moravského, v kterémž jeden každý stav, dávnost, vzácnost i povinnost svou uhledá. Olomucium 1593.

Pessina de Czechorod, Thomas Joannes: Mars Moravicus. Sive bella horrida et cruenta, seditiones, tumultus, praelia, turbae et ex iis enatae crebrae et funestae rerum mutationes, dirae calamitates, incedia, clades, agrorum depopulationes, erbium vastitates, aedium sacrarum et prophanarum ruinae, arcium et oppidorum eversionses. Pagorum cineres, populorum excidia, allia id genus mala, quae Moravia hactenus passa suit. Praga 1677.

Stredowsky, Joannes Georgius: Sacra Moraviae historia. Sive vita SS. Cyrilli et Methodii etc. Solisbaci 1710.

Strzedowsky, Joannes Georgius: Mercurius Moraviae memorabilium. Sive supplex caduceator saluum ingredi proditurae de iniuriosa abiectioe in lucem Moravogloriae apud populares officiose postulans. Olomucium 1705.

Ulmann, Maria Karel: Alt-Mähren, das ist Geographisch-chronologisch-historische Beschreibung zwener nach einander gewesten Königreichen I. Der Markomanen II. Der Slawen Slawinern oder Heneten; worinnen zugleich die Geschichte derer Königen und Herzogen, Die Sitten und Gewohnheiten dieser Völkeren, aus den Kirchen– als Welt-geschichten gezogene, vornehmere Thaten römischer Päbsten, Kaisern, und mit

alt-Mähren gränzenden Völkeren, auch andere merkwürdige geist- und weltliche Begebenheiten, Ordens-Stiftungen, und Irrlehren enthalten. Erster Theil. Olmütz 1762.

Archivní prameny

Cestovní zpráva 1841

MZA Brno, fond G 10 Sběrka rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 19v, 51–53.

Zemská registratura

Seznam sesbíraných pramenů do roku 1841

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 2265/42.

První a druhá žádost o výzkum v Doloplazech, obrazová dokumentace

MZA Brno, fond A8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41.

Program badatelské cesty 1841

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 1456/42.

Oznámení nástupu na badatelskou cestu a oznámení o jejím ukončení

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 2582/42.

Průběžná zpráva 25. září 1841

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 3976/41.

Závěrečná zpráva 20. listopadu 1841

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41.

Chronologicky uspořádaný seznam nabytých historických materiálů za rok 1841

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 2267/42.

Cestovní náklady, diety, proplacení aktivit

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 693/43.

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 5462/43.

Revize zemského výboru odpovědi na cestovní zprávu z 30. září 1842

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 3683/42.

Mince z roku 1843

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 2438/44.

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 473, sign. G 37, čj. 1268/44.

Pozůstalost Antonína Bočka

Koncepty cestovních zpráv

MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 584.

Korespondence Františka Bočka

MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 16–30.

Korespondence Františka Domka

MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 83–84.

Korespondence Josefa Vladislava Fischera

MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 100.

Korespondence Albína Heinricha

MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 132–135.

Korespondence Cyrila Nappa

MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 1, inv. č. 334–342.

Korespondence Bohumila Schimka

MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 398–401.

Korespondence Aloise Vojtěcha Šembery

MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 479–504

Korespondence Jana Erazima Vocla

MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 516.

Korespondence Pavla Weinecka

MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 550.

Korespondence s úřady 1828–1838

MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 2, inv. č. 582.

Korespondence s úřady 1838–1846

MZA Brno, fond G 34 Boček Antonín, kart. 3, inv. č. 583.

Františkovo muzeum

Hlavní inventář Františkova muzea

MZA Brno, fond G 82 Hospodářská společnost Brno, kniha č. 142, *Hlavní inventář sbírek Františkova muzea 1836–1875*.

Dary a přírůstky Františkova muzea

MZA Brno, fond G 82 Hospodářská společnost Brno, kart. 241, sign. V/1.

Stavovská akademie

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 16, sign. A 2/4.

Literatura

Bartoš, J. a kol. 1983: 750 let od založení obce Doloplazy. Olomouc.

- Beneš, J. 1962: Stopa zajímavého nálezu z Olomouce?, Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci 100, 18–21.
- Bém, M. – Kouřil, P. – Peška, J. 2001: V závětrí Tabulového vrchu. In: M. Bém (red.), Archeologické zrcadlení. Archaeological Reflections. Olomouc, 39–69.
- Biefel, K. 1884: Romanische Fenster der ehemaligen mährischen Herzogenburg in Olmütz mit einem Anhang über ausgegrabene Graphitthon-Topfscherben. Olmütz.
- Bláha, O. 2002: Vývoj názorů na etymologický výklad toponyma Olomouc, Střední Morava 15, 4–19.
- Boček, F. 1848: Beiträge zu Mährens Münzen aus dem Mittelalter, Mittheilungen der k. k. Mähr.-Schles. Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde in Brünn 39, 308–312.
- Boczek, A. 1836: Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae. Olomucium.
- Brandl, V. 1863: Kniha pro každého Moravana. Brno.
- Březina, J. 1962: Zábřežsko v období feudalismu do roku 1848. Ostrava.
- Buchvaldek, M. 1986: Kultura se šňůrovou keramikou ve střední Evropě I. Skupiny mezi Harcem a Bílými Karpatami. Praehistorica XII. Praha.
- Burian, V. 1960: Bočkovy zprávy o prehistorických nálezech na Olomoucku, Zprávy Krajského vlastivědného střediska v Olomouci 81, 1–3.
- Burian, V. 1961: Šemberova zpráva o nálezech ve zbořeništi blažejského kostela v Olomouci, Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci 94, 12–14.
- Červinka, I. L. 1902: Vlastivěda moravská I. Země a lid II. Morava za pravěku. Brno.
- Čizmář, M. 2005: Keltské oppidum Staré Hradisko. Archeologické památky střední Moravy 4. Olomouc.
- Dohnal, V. 2001: Olomoucký hrad v raném středověku. 10. až první polovina 13. století. Olomouc.
- Dohnal, V. 2006: Tři nejstarší olomoucké kostely. Olomoucký hrad v raném středověku III. Archeologické památky střední Moravy 10. Olomouc.
- Dohnal, V. 2008: Olomoucká archeologie a její proměny. Olomouc.
- Dopita, J. 1985: Nálezy mincí na Olomoucku (I), Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci 238, 1–19.
- Dopita, J. 1986: Nálezy mincí na Olomoucku (II), Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci 240, 1–24.

- Dudík, B. 1854: Über die alten heidnischen Begräbnissplätze in Mähren, Sitzungsberichte der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Classe, 12, 467–492.
- Engelbrecht, W. 2003: 150 Years of Netherlandism in the Czech Republic. In: M. Kapustki – A. Kozieł – P. Oszczanowski (eds.), *Niderlandyzm na Śląsku i w krajach ościennych*. Wrocław, 390–397.
- Filip, J. 1948: *Pravěké Československo. Úvod do studia dějin pravěku*. Praha.
- Fischer, J. W. 1808: *Geschichte der königl. Hauptstadt und Gränzfestung Olmütz im Markgrafthume Mähren. Erster Band, welcher die politische Geschichte bis zum Jahre 1618 enthält*. Olmütz.
- Fišer, Z. 1997: Falzátor a jeho přítel, K 150. výročí úmrtí Antonína Bočka, *Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci* 274, 1–17.
- Fišer, Z. 2002: *Korespondence Aloise Vojtěcha Šembery 2. Listy moravským přátelům*. Vysoké Mýto.
- Havelka, J. 1884: *Lochy v Lošticích*, *Časopis Muzejního spolku olomuckého* 4, 171.
- Havelka, J. 1886a: *Čelnější památky moravské z doby kovové*, *Časopis Vlasten. spolku muzejního v Olomouci* 9, 1–11.
- Havelka, J. 1886b: *Čelnější památky moravské z doby kovové II.*, *Časopis Vlasten. spolku muzejního v Olomouci* 10, 81–84.
- Havelka, J. 1886c: *Čelnější památky moravské z doby kovové (Pokračování.)*, *Časopis Vlasten. spolku muzejního v Olomouci* 11, 107–115.
- Hlobil, I. 1992: *Výtvarné umění*. In: I. Hlobil – E. Petrů, *Humanismus a raná renesance na Moravě*. Praha, 99–211.
- Hrabová, L. 2001: *Jan Dubravius 1486–1553*. In: I. Barteček (ed.), *Historiografie Moravy a Slezska. Svazek 1*. Olomouc, 21–32.
- Hýbl, F. (red.) 2008: *Mapa Jana Ámose Komenského. Comenius' map od Moravia*. Přerov.
- Chlumecky, P. 1856: *Die Regesten der Archive im Markgrafthume Mähren, und Anton Boczek's Berichte über die Forschungen in diesem Lande I*. Brünn.
- Chvojka, M. – Skála, J. 1982: *Malý slovník jednotek měření*. Praha.
- Jeitteles, L. H. 1871a: *Die vorgeschichtlichen Alterthümer der Stadt Olmütz und ihrer Umgebung*, *Mittheilungen der anthropologischen Gesellschaft in Wien* 9, 217–223.
- Jeitteles, L. H. 1871b: *Die vorgeschichtlichen Alterthümer der Stadt Olmütz und ihrer Umgebung (Schluss.)*, *Mittheilungen der anthropologischen Gesellschaft in Wien* 10, 238–255.

- Kalábková, P. 2009: Dějiny archeologického bádání. In: J. Schulz (red.), Dějiny Olomouce 1. Olomouc, 19–29.
- Kepartová, J. 2009: Habent sua fata tituli, II, Avriga, Zprávy Jednoty klasických filologů 51, 63–83.
- Kepartová, J. 2010a: Dědictví Bernarda Paula Molla. Mýtus o římské provincii na Moravě, Dějiny a současnost 3, 14–17.
- Kepartová, J. 2010b: Habent sua fata tituli, III, Avriga, Zprávy Jednoty klasických filologů 52, 59–73.
- Kračmer, M. 1887: Dějiny metropolitního chrámu sv. Václava v Olomouci. Olomouc.
- Kvasnička, P. 1929: Vlastivěda Moravská. II. místopis. Holešovský okres. Brno.
- Lněničková, J. 1999: České země v době předbřeznové 1792–1848. Praha.
- Měchurová, Z. 1992: Archeologické nálezy z Moravy ve sbírkách prehistorického oddělení Přírodovědeckého muzea ve Vídni. Archäologische Funde aus Mähren in den Sammlungen der prähistorischen Abteilung des Naturhistorischen Museums in Wien. Praha.
- Göschel, H. (ed.) 1973: Meyers neues Lexikon. Band 5. Fluss–Gsell. Leipzig.
- Michna, P. 1987: Olomoucká archeologie minulého století, Historická Olomouc a její současné problémy 6, 143–151.
- Nohejhalová, E. 1928: Denár kněžny Eufemie, Numismatický časopis československý 4, 1–6.
- Nohejhalová-Prátová, E. 1964: Krátký přehled českého mincovnictví a tabulky cen a mezd. Opava.
- Peška, J. 2009: Mladší a pozdní eneolit, starší a střední doba bronzová. In: J. Schulz (red.), Dějiny Olomouce 1. Olomouc, 41–56.
- Peška, J. 2013: Morava na konci eneolitu. Olomouc.
- Pokorná, M. 2014: Vznik moderních vědeckých (neuniverzitních) institucí. In: J. Čechurová – J. Randák a kol., Základní problémy studia moderních a soudobých dějin. Praha, 118–142.
- Procházková, P. 2002a: Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci. Bibliografický rejstřík archeologie. Bibliografisches Register der Archäologie. Zprávy České archeologické společnosti, Supplément 47, Praha.
- Procházková, P. 2002b: Na počátku dějin. In: J. Bartoš a kol., Majetín. Historie a současnost. Majetín, 9–12.
- Prokop, T. – Prokop, H. T. 2000: Nový slovník československých výtvarných umělců 1. Praha.

- Segenschmidt, F. 1871: Die Domkirche und der Kreuzgang mit den Überresten der alten Herzogsburg zu Olmütz, Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale 16, 142–148.
- Sklenář, K. 2001: Slovník nejstarší české archeologické terminologie do roku 1870. Wörterbuch der ältesten tschechischen archäologischen Terminologie bis 1870. Zprávy České archeologické společnosti, Supplément 46, Praha.
- Sklenář, K. 2005: Bibliografický slovník českých, moravských a slezských archeologů. Praha.
- Skutil, J. 1934: J. Dobrovský, zakladatel čsl. prehistorie, Slavia, Časopis pro slovanskou filologii 1, 92–104.
- Skutil, J. 1955: Přiznání k olomoucké tradici, Zprávy SLUKO 59, 7–8.
- Skutil, J. 1956: Z pravěku Lošticka, Zprávy KVM Olomouc 65, 113–119.
- Skutil, J. 1957: Olomoucké základy Dobrovského práce slovansko-archeologické, Zprávy KVM 71, 57–58.
- Skutil, J. 1962: Ještě jednou k epigrafickým antickým falsům z Olomouce, Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci 103, 12–13.
- Skutil, J. 1992: Jan Dubravius. Biskup, státník, ekonom a literát. Kroměříž.
- Spurný, F. (red.) 1983: Loštice od minulosti k dnešku. Loštice 1983.
- Šembera, A. V. 1840: Olmütz, Moravia, Ein Blatt zur Unterhaltung, zur Kunde des Vaterlandes, des gesellschaftlichen und industriellen Fortschrittes 67, 272.
- Šembera, A. V. 1841: Die Skt. Blasiuskirche in Olmütz, Moravia, Ein Blatt zur Unterhaltung, zur Kunde des Vaterlandes, des gesellschaftlichen und industriellen Fortschrittes 12, 46–47.
- Šembera, A. V. 1848: Galerie znamenitých Moravanů, Posel Moravský 12, aneb Domáci, měšťanský a rolnický kalendář pro Čechy, Moravu a Slezsko, na rok přestupný 1848, nestránkováno.
- Šembera, A. V. 1861: Paměti a znamenitosti města Olomouce. Vídeň.
- Tichák, M. 2003: Čtení o Vlastivědné společnosti muzejní v Olomouci 1883–2003. Olomouc.
- Tichák, M. 2009: Lexikon olomouckých ulic. Olomouc.
- Tichák, M. 2014: Také muzea mají své dějiny. In: M. Folta (ed.), Olomoucké návraty ke kořenům. Sborník příspěvků u příležitosti Dnů evropského dědictví. Olomouc, 17–22.
- Urbánková, L. – Wurmová, M. 1954: Literární pozůstalost Antonína Bočka 1802–1847. Korespondence z let 1814–1847. Inventář. Brno.
- Valášek, H. 1995: Antonín Boček – několik črt ze života. In: I. Štarha (red.), 155 let archivnictví v českých zemích. Sborník příspěvků z konference uspořádané u

příležitosti 155. výročí založení Moravského zemského archivu v Brně ve dnech 31. května–1. června 1994. Brno, 85–95.

Viktořík, M. 2011: Táborová pevnost Olomouc. Modernizace olomoucké pevnosti v 19. století. České Budějovice.

Wankel, J. 1890: Archäologische Wanderungen in der Umgebung von Olmütz, Mittheilungen der k. k. Central-Cosmission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale 16, 225–231.

Wolny, G. 1839: Die Markgrafschaft Mähren V. Olmützer Kreis. Brünn.

Zimmermann, J. 1831: Briefwechsel. Mittheilungen an den Geheimen Rath v. Leonhard gerichtet, Jahrbuch für Mineralogie, Geognosie, Geologie und Petrefaktenkunde 2, 183–187.

Nálezové zprávy

Sbírka A. Doležela. Archiv nálezových zpráv, Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Internetové zdroje

Archiv počasí, klima České republiky [online]. In-počasí [cit. 2015-04-28]. Dostupné z URL: <http://www.in-pocasi.cz/archiv/archiv.php?historie=18-11-1839&stanice_kraj=0&klima_kraj=0>.

Archiv počasí, klima České republiky [online]. In-počasí [cit. 2015-04-28]. Dostupné z URL: <http://www.in-pocasi.cz/archiv/archiv.php?historie=24-11-1839&stanice_kraj=0&klima_kraj=0>.

Státní archeologický seznam ČR – veřejný přístup [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z URL: <<http://twist.up.npu.cz/ost/archeologie/ISAD/free/info.php?ID=25-11-22/13>>.

Státní archeologický seznam ČR – veřejný přístup [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z URL: <<http://twist.up.npu.cz/ost/archeologie/ISAD/free/info.php?ID=25-11-17/1>>.

Z 19. století [online]. Mapy.cz [cit. 2015-04-26]. Dostupné na WWW: <<http://mapy.cz/19stoleti?x=17.4267197&y=49.5633018&z=13&l=0>>.

Z 19. století [online]. Mapy.cz [cit. 2015-04-26]. Dostupné na WWW: <<http://mapy.cz/19stoleti?x=17.3260403&y=49.4995175&z=14&l=0>>

Z 19. století [online]. Mapy.cz [cit. 2015-04-26]. Dostupné na WWW: <<http://mapy.cz/19stoleti?x=17.2511101&y=49.5836729&z=14&l=0>>.

Přílohy

Seznam příloh

Textové přílohy	89
Průběžná zpráva (25. září 1841)	89
Závěrečná zpráva (20. listopadu 1841).....	91
Cestovní zpráva (rok 1841).....	94
Obrazové přílohy	99
Obr. 1. Popelnice z Majetína.	99
Obr. 2. Průřez mohylou v Nové Ulici.....	100
Obr. 3. Pohled shora na mohylu v Nové Ulici.....	101
Obr. 4. Keramické nálezy z mohyly v Nové Ulici.....	102
Obr. 5. Kost ženské ruky s náramkem z mohyly v Nové Ulici.	103
Obr. 6. Kamenné nástroje z mohyly v Nové Ulici.....	104
Mapové přílohy.....	105
Mapa 1. Doloplazy a okolí.....	105
Mapa 2. Majetín.....	106
Mapa 3. Nová Ulice a cihelna.....	107

Textové přílohy

Průběžná zpráva (25. září 1841)

f. 3

1. Hochlöblicher Landes-Ausfchuß!
2. Anstatt mich über den fortgesetzten Erfolg meiner Forschung in
3. weitläufigere wissenschaftliche Erörterungen, so wie in eine nähe-
4. re Angabe der verwendeten Zeit einzulassen, schließe sich abermal
5. ein Verzeichniß des im dritten Monate meiner Reise gesam[m]elten
6. historischen Materials ehrfurchtsvollst bei, und wage bloß zube-
7. merken, daß die bezeichneten 99 Numern durchaus neuer Fund
8. und abermal durchgehends auf die Geschichte des Landes um mittel-
9. bar Bezug nehmende Dokumente sind.
10. Insbesondere wage ich es auf die Urkunden und Briefe aus den
11. unruhigen und kriegerischen Epochen während der Jahre 1420–36; dann
12. 1466–9. ferner 1509–10, und endlich 1619–1625 zu beaufmerkamen, und
13. getraue ich, so fern mich meine Kenntniß der bisher gedruckten Ge-
14. schichtswerke nicht täufchet, zu behaupten, daß durch dieselben – in der
15. Zusammenstellung mit den früher angegebenen – größtentheils wichtige
16. bis her unbekannte Begebenheiten aus Licht gefördert, oder die bereits
17. angegebenen aber schwankenden Daten unfreer Geschichte berichtigt und
18. erhärtet werden.

f. 3v

1. Bei dem Umfande, daß die Quellen der Olmützer Archive nicht verfiengen,
2. sondern nach der im J[ahre] 1839. vorgenommenen Revidirung des so wichtigen
3. Domarchives wider mein Verhoffen jetzt ganz neue zum Vorschein kom-
4. men, hatte ich es für meine Pflicht, meine Forschung dafelbst durch keine
5. anderweitige Diskurfion zu unterbrechen, sondern die reichen Quellen
6. vollends zu erschöpfen; zumal ich noch im Verlaufe dieser Tage abermal
7. über sechszig historisch interessanter Dokumente gefunden u[nd] zum Abschrei-
8. ben vorbereitet habe.
9. Nur eine einzige Unterbrechung meiner archivariſchen Arbeiten
10. kann ich nicht umhin gehorſamt anzuzeigen, da dieselbe mit zu meinen
11. Forschungen gehört, u[nd] so zu ſagen, dieselben krönt. Es war dieß die Er-
12. öffnung und Ausgrabung eines der ältesten heidnischen Grabmales oder
13. eines so genannten Hünenhugels, oberhalb der Vorstadt **Neugafse**
14. **bei Olmütz**. Bei der Ausgrabung deselbe fanden sich fünf Aschen-
15. urnen, weibliche Knochenüberreste mit Armspangen vom rohen Kupfer-
16. drat, welche spiralförmig gewurden und im höchsten Grade patinirt sind;
17. ferner Bruchstücke von Horn- und Kiesstein, unbestritten Über-
18. reste von zertrümmerten Waffen, worunter die gewaltsam abge-
19. brochene Spitze eines Schlachtschwertes, gleichfalls vom Kiesstein –

20. unbefritten die größte Denkwürdigkeit ist, und zugleich auf des
21. höchsten Alterthum, nämlich auf die Zeit vor den Markomanen
22. noch schließen läßt.

f. 10

1. Interessanter aber wird dieser Fund dadurch, daß nebst den von mir schon
2. früher entdeckten heidnischen Grabmählern bei **Doloplas** – auch im Verlaufe
3. dieses Jahres bei **Majetein** (tobitschauer Her[r]schaft) sechs Urnen aus–
4. gegraben wurden, wovon ich die besten conservirt bereits aquirirt
5. habe. – Diese drei Fundorte sind in einem Halbkreise um Olmütz
6. gelegen, und geben den historischen Beweis, daß diese uralte
7. Hauptstadt Mährens bereits in dem grauesten Alterthume ein
8. bedeutender und bewohnter Platz gewesen sein muß.
9. Die Gegenstände des Olmützer Fundes, u[nd] die Majeteiner
10. Urne habe ich zeichnen lassen, und sobald ich über die Gräber bei
11. **Doloplas**, wo ich die Grabung noch diese Woche beginne, – nähere
12. Details gesammelt habe, werde ich ungesäumt über diese dank–
13. würdigen Alterthümer einen ausführlichen Bericht erstatten.
14. Mit tiefer Devotion zeichnet sich der Hohen Herren Stande
15. Olmütz am 25. September 1841. unterthänigster Diener
16. Anton Boczek m[anu] p[roprie]
17. Archivar

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 3976/41, f. 3, 3v, 10.

Závěrečná zpráva (20. listopadu 1841)

f. 20

1. Hochlöblicher Landesauschufs!
2. Indem ich als Schlußbericht der dießjährigen Forschung in
3. den Archiven der Stadt Olmütz beiliegend das Verzeichniß
4. von 202 Nummer historischer Urkunden, als die Ausbeute
5. des letzten Monates Oktober (und zwar vom 22. Septem-
6. ber bis incl[usive] 28. Okt[ober]) ehrfurchtsvollst einreiche, und unter
7. einem Das gefammte im Verlaufe dieses Sommers er-
8. forschte und copirte geschichtliche Material zur Hohen Ein-
9. ficht unterbreite, wage ich es einige Bemerkungen demfel-
10. ben gehorfamft beizufchließen, und zwar:
11. 1. ...

f. 22

1. ...
2. 8. Daß ich unter einem die Zweige der vaterländifchen
3. Gefchichte, als da find die Alterthums – die Münzkunde, Kunst-
4. Literär – Kultur und Sittengefchichte u[nd] a. m. nicht außer Acht ge-
5. laffen, mögen neben den in meinen Berichten angeführten Daten
6. auch noch nachfolgende Punkte den Beweis liefern.
7. a. Über die Eröffnung des uralten Hünehügels nächft
8. der **Neugaffe bei Olmütz**, und die darin vorgefundenen Alter-
9. thümer habe ich in meinem vorletzten Berichte die nähere An-
10. deutungen mitgetheilt; jetzt aber lege ich die Zeichnung des
11. Grabes und die Abbildungen vor. Einen detaillirten, und felbft
12. für die Öffentlichkeit geeigneten Auffatz über dieses Denkmal
13. muß ich auf fo lange verfchieben, bis ich alle dießfalls erfor-
14. derlichen literarifchen Behelfe beifammen habe.
15. b. Aus den bei **Majetein** (H[err]l[chaf]t Tobitfchau) während des
16. Baues der Eisenbahn eröffneten heidnifchen Grabhügeln bringe ich
17. eine Afchenurnen nebst einigen angebran[n]ten Knochenftücken mit,
18. welche ich der Gefälligkeit des Tobitfchauer Oberamtmanns H[errn]
19. Wjtek verdanke.

f. 22v

1. c. Bei **Doloplas**, wohin ich mich von Olmütz aus begab, und
2. die Fundftelle näher unterfuchte u[nd] durchwühlen ließ, fand ich zwar au-
3. ßer Urnenscherben keine fonftigen Alterthümer; gewann jedoch
4. eine nähere Kenntniß über die Lage und Form der dortigen Grab-
5. hügel. Eine förmliche Nachgrabung wurde mir wegen Mangel an Leuten,
6. welche durchgehends beim Bau der Feltung Olmütz u[nd] der Eisenbahn
7. befchäftigt u[nd] auswärts waren, für dießmal unmöglich gemacht; und

8. dazu wollte ich, da ich durch Untersuchung u[nd] Beschauung der heidnischen
9. Begräbnißplätze bei Olmütz und bei Majetein über die eigentliche
10. Lage derselben nähere u[nd] verlässlichere Kenntniß erlangte, eine Nach-
11. grabung aufs gerade Wohl nicht wagen, die leicht zu kostspielig aus-
12. fallen konnte; sondern ich habe bloß alldort die Verfügung getroffen,
13. daß mir bei dem nächsten Funde (wie sie dort häufig vorkommen
14. sollen) unverzüglich die Anzeige gemacht werde. Ich wage da-
15. her die gehorsamste Aufträge, ob ich den Überrest von dem mir
16. im J[ahre] 1839 bewilligten Vorschuß von 80fr CM. nunmehr noch in 68fr
17. CM. bestehend, etwa als Reservefond zu diesem v[on] einem ähnlichen
18. Funde zurückbehalten dürfte, oder ob ich derselben restituieren
19. solle? –
20. d. Zugleich acquirirte ich zwei Römische Ringe, welche
21. in der Gegend von **Lofchitz** vorgefunden wurden. Über ihre

f. 23

1. eigentliche Bestimmung getraue ich mich nicht auszusprechen, und muß
2. dieß in diesem Fache erfahrenere Männern überlassen. – Über ihr
3. hohes Alter ist der schöne grün Patinaüberzug der Sprechendste
4. Beweis.
5. e. Von mährischen Münzen sam[m]elte ich: ein höchst denkwürdiges
6. Goldmünzchen aus der Zeit des großmährischen Reiches, welches bei **Hole-**
7. **fchau** aufgefunden wurde; eine Denkmünze auf die Einweihung de Ol-
8. mützer Domkirche im J[ahre] 1731.; Denare von den Herzogen Udalrich †1037,
9. Břetislav † 1055 und Swatopluk † 1108; Brakteaten vom Otakar II.
10. † 1278 und Wenzel II. † 1305. Groschen von Wenzel II., Johann, Karl
11. IV., Wenzel dem Faulen, Georg von Poděbrad, Mathias Corvinus,
12. Wladislaw II und Ferdinan I.; – Denare von den meisten böhm[ischen] mähr[ischen]
13. Regenten; ferner drei Münzen der mährischen Stände von den
14. J[ahre] 1620 und 1621. aus der Olmützer Münzfätt von den Münzmeistern
15. B. Z. (Balthasar Zierner) und C. C. (Chrihtof Cantor);
16. ein feltenes Guldenstück vom Ferdinand II. v[om] J[ahre] 1621. – ebenfalls aus der
17. Olmützer Münzfätte von dem Münzmeister B. Z. (Balthasar Zier-
18. ner; einen feltenen Thaler vom Kardinal Dietrichstein – u[nd] a. m.
19. interessante mährische Münzchen, darunter vorzüglich die Denare der
20. Städte, Olmütz, Brünn, Iglau u[nd] Znaym aus dem 14. u[nd] 15. J[ahr]h[un]d[er]t zu
21. finden.

f. 25v

1. f. Von dem hochw[ürdigen] Pfarrer in **Groß-Senitz** erhielt ich zwei
2. fehenswürdige gläseren Humpen mit eingebrannten interessanten
3. Malereien von dem J[ahre] 1595. – als eine zunächst für das Museum
4. bestimmte Gabe.

5. g. Für die Literär- und Kunstgeschichte machte ich aus den Ol-
6. mützer Stadtbüchern vom J[ahre] 1424–1750. zweckdienliche Excerpte; kann
7. dabei auf nähere Andeutungen über den berühmtesten Kupferstecher
8. Mährens, Wenceslaus de Olomucz (1480–1505.). dessen Kupferstiche jetzt und
9. immer ungemein gezahlt werden; ferner entdeckte ich unter andere
10. gefchichtlich interessanten Porträten auch jenes des um die mährische
11. Geschichte hochverdienten Olmützer Notars Wenceslaus de Iglavia 1424–37.
12. dem wie die wichtigsten Daten über die Huffiten in Mähren danken – in
13. dem von ihm angelegten großen Stadtbuche von Olmütz; eben so entdeckte
14. ich das Porträt des ausgezeichneten Olmützer Fürsten, Otto des Schö-
15. nen, des Stifters des Olmützer Bisthums und des Klosters Hradisch
16. bei Olmütz, u[nd] auch jenes seiner frommen Gemalin Euphemia auf dem
17. h[eiligen] Berge nächst Olmütz.
18. Aus diesen Augaben wollen die hohen Herren Stande die
19. Überzeugung gewinnen, daß ich von dem besten Willen befeelt
20. sey, das in mich gesetzte hohe Vertrauen bei dieser wichtigen
21. Unternehmung immer mehr und mehr zu verdienen.
22. Brünn am 20. November 1841.
23. Anton Boczek m[anu proprie]
24. Archivar

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 4927/41, f. 20, 22–23, 25v.

Cestovní zpráva (rok 1841)

f. 51

1. **Heidnische Grabmäler um Olmütz bey der**
2. **Vorstadt Neugasse, bei Majetein und bei Doloplas.**
3. **(Olmütz. Neugasse)** Während meinen dieß jährigen An-
4. wesenheit in Olmütz ward oberhalb der Vorstadt Neu-
5. gasse in der militärischen Ziegelstätte über dem so-
6. genannten Tagelberge die älteste bisher im Lande
7. bekannte heidnische Grabstätte entdeckt. Es geschah dieß
8. durch das zur besseren Gewinnung des Lehms veran-
9. laßte Untergraben einer größeren Lehmschichte, bei
10. deren Ablöfung sich am obersten Rande der vortre-
11. tenden Lehmwand ein viereckiger Einschnitt zeigte, wel-
12. cher mit schwarzer Dammerde (humus) gefüllt war,
13. wobei mehrere herabgerollte Knochen- und Urnenüber[-]
14. reste alsogleich eine uralte Grabstätte vermuthen
15. ließen. Da bereits früher an derselben Stelle –
16. wegen Reinhaltung des Lehms – ein förmlicher bis zur
17. Höhe von beiläufig 7‘ aufgeführter Hügel von Dam[m]er-
18. de abgetragen wurden mußte, hat der in der Alter-
19. thums Kunde vollkommen unterrichtete, und für die
20. Förderung der Wissenschaft ungemein eingenommen-
21. ne Ingenieur – Hauptmann H[err] Freiherr von Stein dieß
22. in voraus für einen heidnischen Grabhügel erklärt,

f. 51v

1. und sofort die vorfichtigsten Maßregeln getroffen denn (?)
2. alfbald, als sich das – oben bezeichnete Grab gezeigt, wur-
3. de mit der weiteren Arbeit an dieser Stelle eingehal-
4. ten, der Platz vor unberufener und oftmal zerstören-
5. der Neugierde bewacht, und der Vorstand H[errn] Oberstlieu-
6. tenant Zitta hievon in Kenntniß gesetzt. Bei diesem
7. Anlaße hatte ich das Vergnügen, nebst den bereits be-
8. nannten Herren die vorfichtigste Eröffnung dieses
9. Grabmales vorzunehmen, und habe auf die Abbildung
10. deselben und der darin vorgefundenen merkwürdi-
11. gen Alterthümer veranlaßt.
12. Diefse Abbildungen zeigen nun:
13. 1. (Auf der beigelegten Tafel²³⁶) Die Durchchnitt-
14. Ansicht des Olmützer Grabhügels, wie sie sich nach Ablö-

²³⁶ Vynecháno volné místo na nedoplněné číslo vyobrazení.

15. f.ung der vertikalen Lehmschichte (Wand) mit den
 16. darin befindlichen Knochenresten und Gefäßen
 17. darstellte. Das eigentliche Grab a. b. c. d. hatte
 18. eine Tiefe von 5' ebenso breit war die Grundflä-
 19. che der Grube. Ob die Länge der letzteren mit der
 20. Breite gleich gewesen sei oder nicht, läßt sich nicht
 21. leicht bestimmen, da nicht entschieden werden kann
 22. wie viel vom Grabe mit jener obenbemerkten
 23. Lehmwand eingestürzt sei. Doch spricht die Wahr-
 24. scheinlichkeit, so wie die Erfahrung an ähnlichen
 25. Gräbern, für ein Parallelogram.
 26. Die Seiten- und - Rückwand der Grube divergi-
 27. ren von unten nach oben beiläufig um einen
 28. Schuh jede, daher der Rand (der obere Um-
 29. kreis) des Grabes eine Breite von 7' Schuhen
 30. erreicht; in gleichen Maße wuchs das Längen-
 31. verhältniß.
 32. Die Richtung des Grabes ist eine west-östliche
 33. die ganze Grube war mit schwarzer Dammerde
 34. (humus) gefüllt, welche noch überdieß bis zur Hö-
 35. he von mehr als 6' zu einen Hügel aufgeführt

f. 52

1. war, daher die gefammte Tiefe des Grabes, von dem
 2. Gipfel des Hügels bis zur Grundfläche jenes gemef-
 3. sen, mehr als 11' beträgt.
 4. Die Ansicht desselben Grabes in der Vogelperspek-
 5. tire (Grundriß) wie es sich nach Hinwegräumung
 6. des Hügels zeigte.
 7. Nebst den männlichen und weiblichen zum Theile
 8. verbrannten Gerippen und deren Asche, fanden
 9. sich auch Thierknochen (in eben diesem Zustande)
 10. so wie mehrere Thongefäße in diesem Grabe vor,
 11. und zwar zur Rechten und Linken Seite der Ge-
 12. rippe in schiefer Richtung und eines oberhalb der-
 13. selben. Von allen konnte nur jenes Gefäß in et-
 14. was restituirt werden, welches zur rechten Seite
 15. der Gerippe lag. Es ist auf der Tafel ²³⁷ n. ²³⁸ dar-
 16. gestellt.
 17. Die Höhe dieses im verkleinerten Maßstabe ge-
 18. zeichneren Kruges beträgt 15'' seine Basis mißt
 19. 3'' die Mündung 4 ½'' der Durchmesser der Bauchung

²³⁷ Vynecháno volné místo na nedoplněné číslo vyobrazení.

²³⁸ Vynecháno volné místo na nedoplněné číslo vyobrazení.

20.hat 12⁴⁰. Der Henkel daneben n. ²³⁹ gehörte zu ei-
 21.ner andere Urne, welche gänzlich zertrümmert
 22.ober dem bemerkten Knochenhaufen lag, daher
 23.nur durch Punkte auf der Zeichnung angegeben ist.
 24.Neben diesen Gegenständen befand sich auch ein Beil und
 25.zwei Steinmesser, (Taf[eln] ²⁴⁰ n. ²⁴¹) in natürlicher Größe
 26.nach der breiten und schmalen Seite (en face und im
 27.Profil) dargestellt, das Beil ist aus Grünstein, erscheint am stär-
 28.keren Ende zertrüm[m]ert, und zeigt durchaus keine Spur
 29.einer Bearbeitung (Bohrung). Wenn man daher nicht
 30.annimmt, es sei dieses Steinbeil durch Riemen oder
 31.Därme (Saiten) an einem tauglichen Holzstiel be-
 32.festigt gewesen, so muß man dieses Instrument für
 33.eine so genannten „Mahlstein“ (zu häuslichen Zwecken
 34.dienlich) erklären. Bekanntlich sind derlei nach obiger
 35.Weise konstruirten Beile nichts Seltenes in alten Hindu-

f. 52v

1. gräbern, deßgleichen die Mahlsteine.
2. Die Taf[eln] ²⁴² n. ²⁴³ darneben erscheinenden Schneidewerk-
3. zeuge aus Hornstein sind gleichfalls nach den beiden (beim
4. Beile) bemerkten Ansichten in natürlicher Größe ge-
5. zeichnet.
6. Endlich fand sich auch auf einen Überreste eines weibli-
7. chen Oberarmes ein kupferner Spiralring von der ro-
8. helten Arbeit, und mit der ausgebildetesten Patina
9. (n. ²⁴⁴). Das Kupfer selbst zeigte sich an einer Stelle
10. wo die Patina zufällig absprang, von einer erhöhten
11. Röthe.
12. Obgleich man dieses Grab bei dem gänzlichen Abgang
13. aller Stein- oder Felsumfriedung nicht zu der eigent-
14. lichen Hünengräbern zählen kann, muß es dennoch
15. für ein höchstseltenes Monument der grauesten
16. vorceltischen und vorflavischen Zeit erklärt werden
17. wozu ins besondern dem völlige „Mangel“ von Bronz
18. und Eisengeräthen, so wie andererseits die verbran-
19. en Knochen und die rohen der ältesten Zeit ange-
20. hörigen Steinwerkzeuge berechtigen.

²³⁹ Vynecháno volné místo na nedoplněné číslo vyobrazení.

²⁴⁰ Vynecháno volné místo na nedoplněné číslo vyobrazení.

²⁴¹ Vynecháno volné místo na nedoplněné číslo vyobrazení.

²⁴² Vynecháno volné místo na nedoplněné číslo vyobrazení.

²⁴³ Vynecháno volné místo na nedoplněné číslo vyobrazení.

²⁴⁴ Vynecháno volné místo na nedoplněné číslo vyobrazení.

21. Die hügelartige Beschaffenheit der weiteren Umge-
 22. bung dieses Grabmales läßt auf mehrere schließen
 23. deren Eröffnung wohl leicht bessere Aufschlüsse ge-
 24. ben würde.

25. (**Majetein**) Im J[ahre] 1840. wurde während dem Baue des
 26. nach Olmütz aus laufenden Flügels der Nordbahn in der
 27. Nähe des Dorfes Majetein (H[err]l[chaf]t Tobitschau) ein merkwür-
 28. diges heidnisches Grabmal eröffnet. Es befand sich auf ei-
 29. ner ziemlich ebenen Fläche, von welcher man das
 30. Erdreich zur Aufschüttung des Bahndammes gewann,
 31. und zwar in einer unbedeutenden Tiefe von 2–3‘.

32. Man fand darin neun Aschengefäße von einer un-
 33. gewöhnlichen Größe, welche sämtlich in einer Reihe
 34. und in geringer Entfernung von einander – auf ei-
 35. ner Unterlage von Sand und Flußschotter aufgestellt,

f. 53

1. selbst aber mit Asche, Überresten von verbrannten Men-
 2. schenknochen und Dammerde gefüllt waren. – Rohe Un-
 3. wissenheit, und Habgier der Finder, die in denselben ir-
 4. gend einen Geldschatz gefunden zu haben wähnten, war
 5. die Ursache, daß alle diese Gefäße zertrümmert wur-
 6. den, bis auf eines, welches der Tobitschauer Oberamtmann
 7. H[err] Witek, glücklich gerettet und dem vielseitig gebilde-
 8. ten Alterthums Kenner H[err] D[okt]or Schimko in Olmütz über-
 9. fendet hat, von welchem letzteren ich es erhielt und nach
 10. Brünn überbrachte.

11. Ob noch andere Gegenstände, als jene bereits angegebe-
 12. nen, in dieser Urne vorgefunden waren, oder wie die
 13. Richtung des Grabes beschaffen war, konnte nicht ermittelt
 14. werden. – Auf der Tafel ²⁴⁵ n. ²⁴⁶ folgt die Abbildung die-
 15. ses gewiß interessanten Gefäßes, dessen Höhe 1‘ 4‘‘, der
 16. größte Durchmesser 1‘ 8‘‘, jener der Basis aber 4‘‘ be-
 17. trägt. Die Mündung desselben, – gegenwärtig nur Fragment –
 18. mochte beiläufig 1‘ 4‘‘ in der Weite gehabt haben, daher mit
 19. der Höhe in demselben Verhältniß gewesen seyn.

20. (**Doloplas.**) Auf den Ackere des Dorfes Doloplas bei Olmütz
 21. so wie im Orte selbst werden sehr häufig Überreste von ver-
 22. schiedentartigen Gefäßen zuweilen auch ganz erhaltene A-
 23. schenkrüge aus der heidnischen Vorzeit ausgegraben. Ich
 24. hatte bloß Gelegenheit die Beschaffenheit einer einzigen

²⁴⁵ Vynecháno volné místo na nedoplněné číslo vyobrazení.

²⁴⁶ Vynecháno volné místo na nedoplněné číslo vyobrazení.

25. Grabstätte auf dem gegen Westen gelegenen Feldern
 26. dieses Dorfes zu untersuchen. Sie war nur 2' unter der
 27. Oberfläche hatte eine ²⁴⁷ Wölbung von schräggelegten
 28. Steinen; ihre Höhe betrug beiläufig 1' 6'' die Breite 2''²⁴⁸
 29. und die Länge zwischen 3 bis 4'. In dieser Grabstätte
 30. waren auf einer bedeutenden Unterlage von Fluß-
 31. fand mehrere Thongefäße aufgestellt, wie man nach der
 32. vorgefundenen Menge von Scherben zu schließen berech-
 33. tigt ist. Daß sich hier kein Gefäß ganz erhalten hat, war
 34. die Ursache, daß das Gewölbe des Grabes bei Anlaß der
 35. Beackerung des Feldes eingestürzt war und die Gefäße
 36. zertrümmert hat.

f. 53v

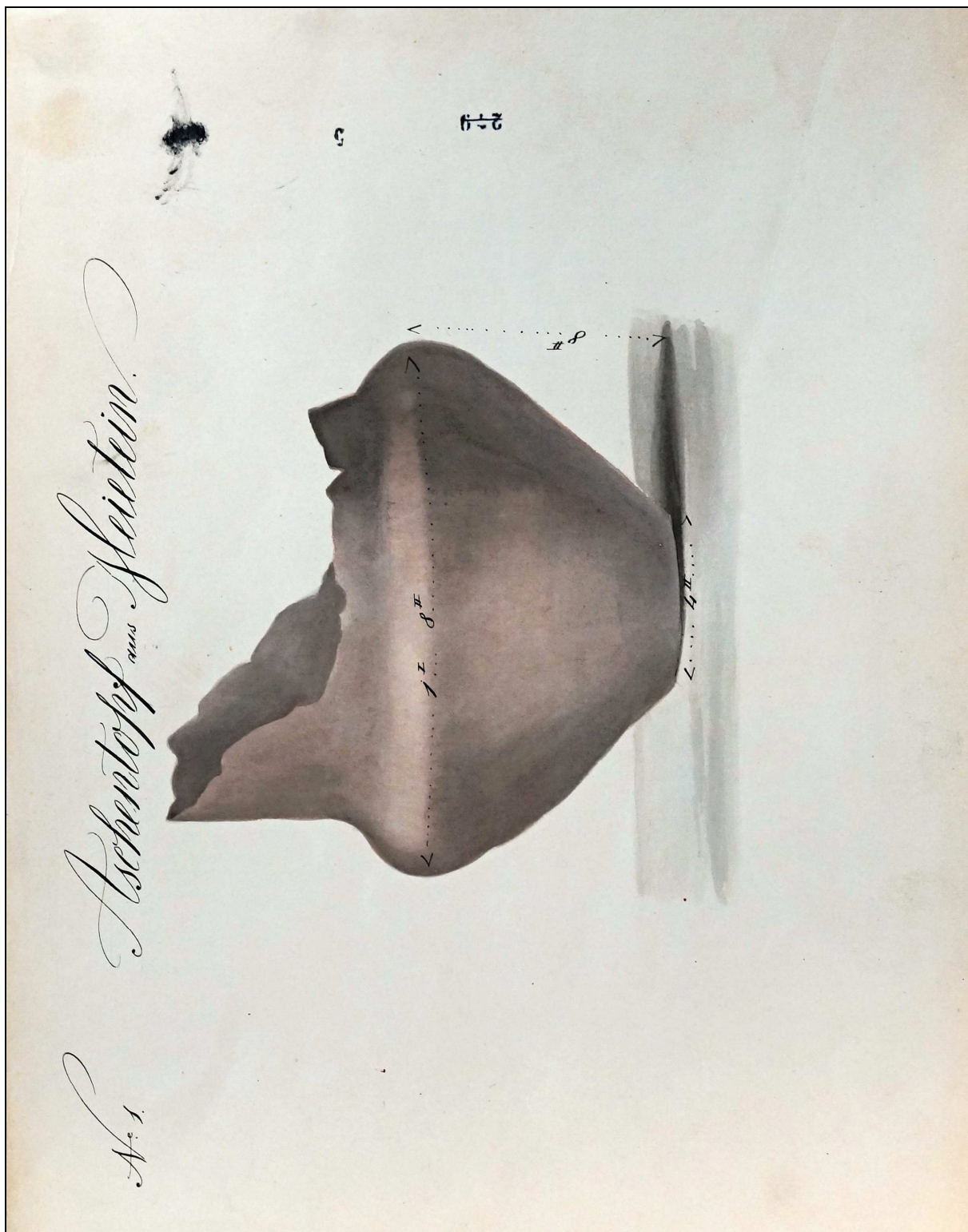
1. Aus der Lage dieser uralten bedeutenden Begräbnis-
 2. plätze um Olmütz, indem sie die Stadt in einem ziem-
 3. lich engen Halbkreise umschließen, läßt sich die richti-
 4. ge Folgerung machen, daß der Punkt, auf dem diese
 5. jetzige alte Hauptstadt Mährens steht, schon in der
 6. ältesten, vorchristlichen Zeit nicht nur bewohnt, sondern
 7. selbst schon damals von wichtiger Bedeutung gewesen
 8. seyn muß.
 9. + andere Von anderen Alterthümern erhielt ich vom Herrn D[okt]or Schim-
 10. ko zwei bei **Lofchitz** ausgegrabene Bronzegenstände, wel-
 11. che die Form eines halben Ringes haben; ihre Bestim[m]ung
 12. kann ich – aus Mangel literarischer Behelfe nicht er-
 13. mittele. – Die Abbildung denselben wird bei einer ge-
 14. legenheitlichen Besprechung ähnlicher Gegenstände mit-
 15. getheilt.
 16. Ferner erhielt ich von dem Pfarrer zu **Großfenitz**
 17. Herrn Kellner für das Nationalmuseum zwei schöne
 18. antike Glas Pokale vom J[ahre] 1595. mit eingebrannten
 19. feinen Miniaturbildern.
 20. Schließlich bemerke ich, daß ich die Benützung der
 21. Handschriften auf der k[aiserlichen]k[öniglichen] Universitätsbibliothek zu
 22. Olmütz wegen Unzuköm[m]lichkeit eines geeigneten Lo-
 23. kales nicht benutzen konnte, noch mehr aber aus Hin-
 24. dernissen, die ihrem Urheber eben kein freundliches
 25. Andenken im Vaterlande gründen werden.

MZA Brno, fond G 10 Sbíрка rukopisů MZA, kniha č. 701, *Antonín Boček: Bádání o dějinách Moravy z let 1841–1845*, f. 19v, 51–53.

²⁴⁷ Vynecháno volné místo na nedoplněné číslo vyobrazení.

²⁴⁸ Antonín Boček uvádí palce, ale pravděpodobně měl na mysli stopy.

Obrazové přílohy

Obr. 1. Popelnice z Majetína.

Autor: František Domek.

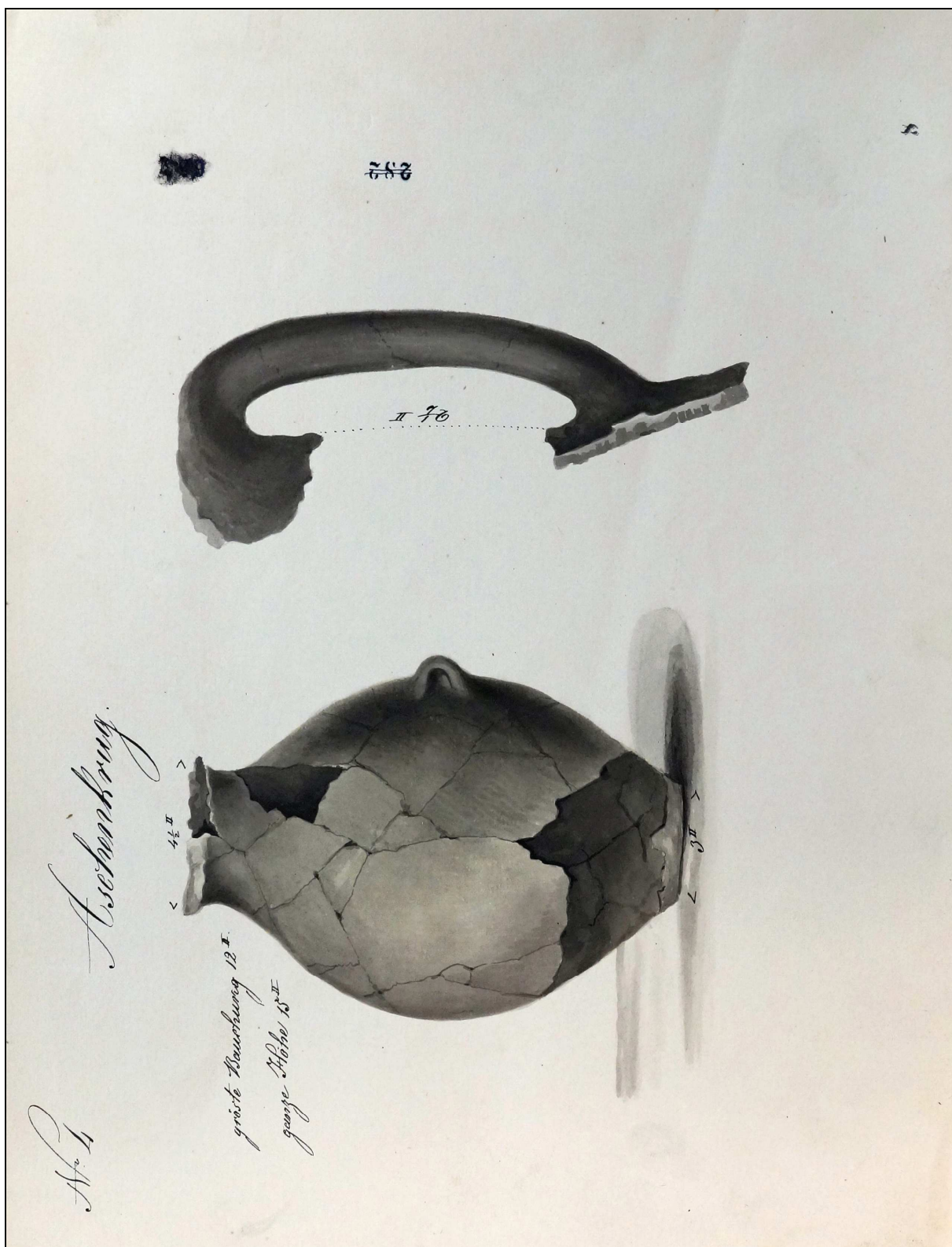
MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 5.

Obr. 2. Průřez mohylou v Nové Ulici.

Autor: František Domek.

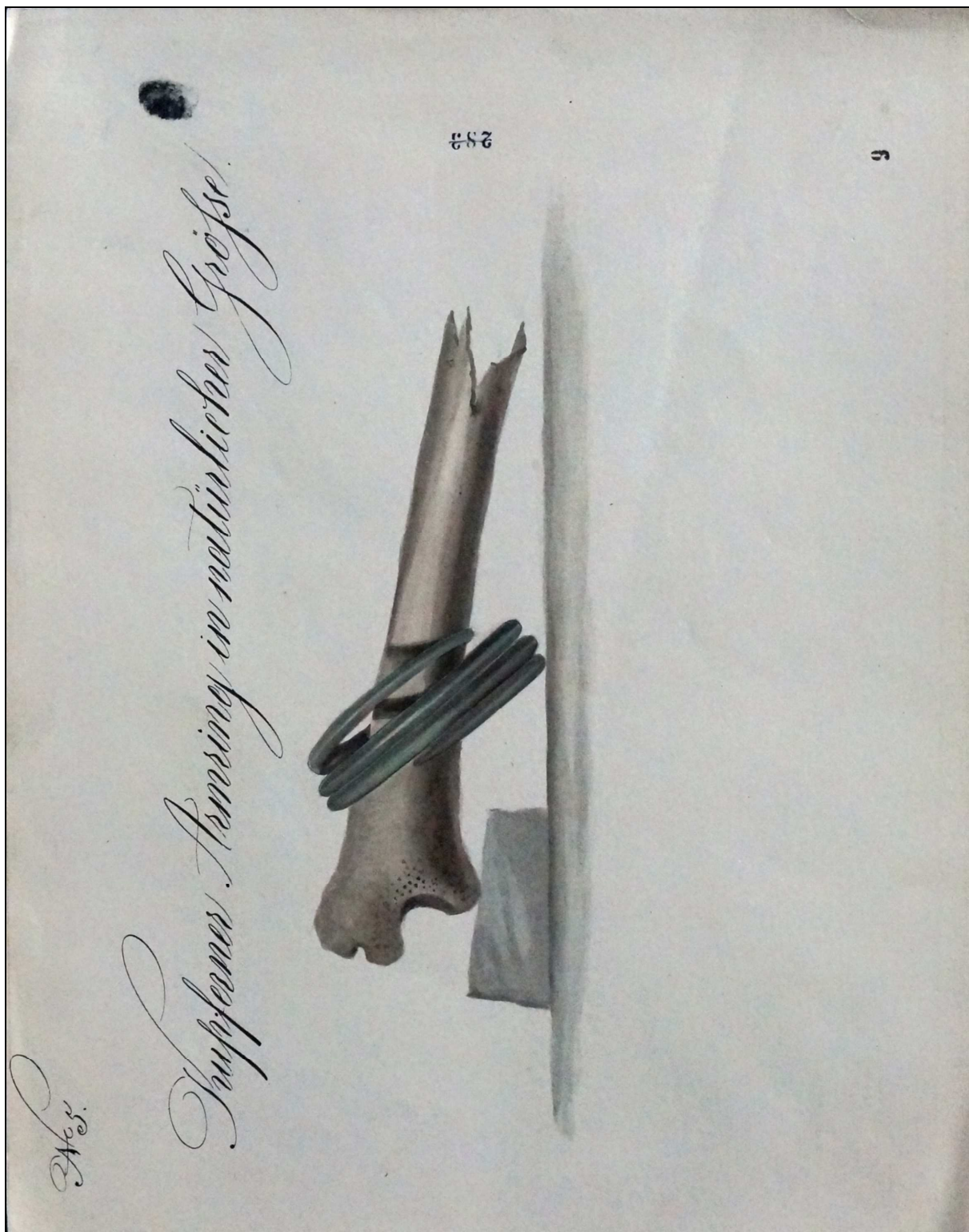
MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 6.

Obr. 4. Keramické nálezy z mohyly v Nové Ulici.

Rekonstruovaná popelnice stála na pravé straně od kosterních pozůstatků, ucho pocházelo z nádoby ležící nad kosterními pozůstatky. Autor: František Domek.

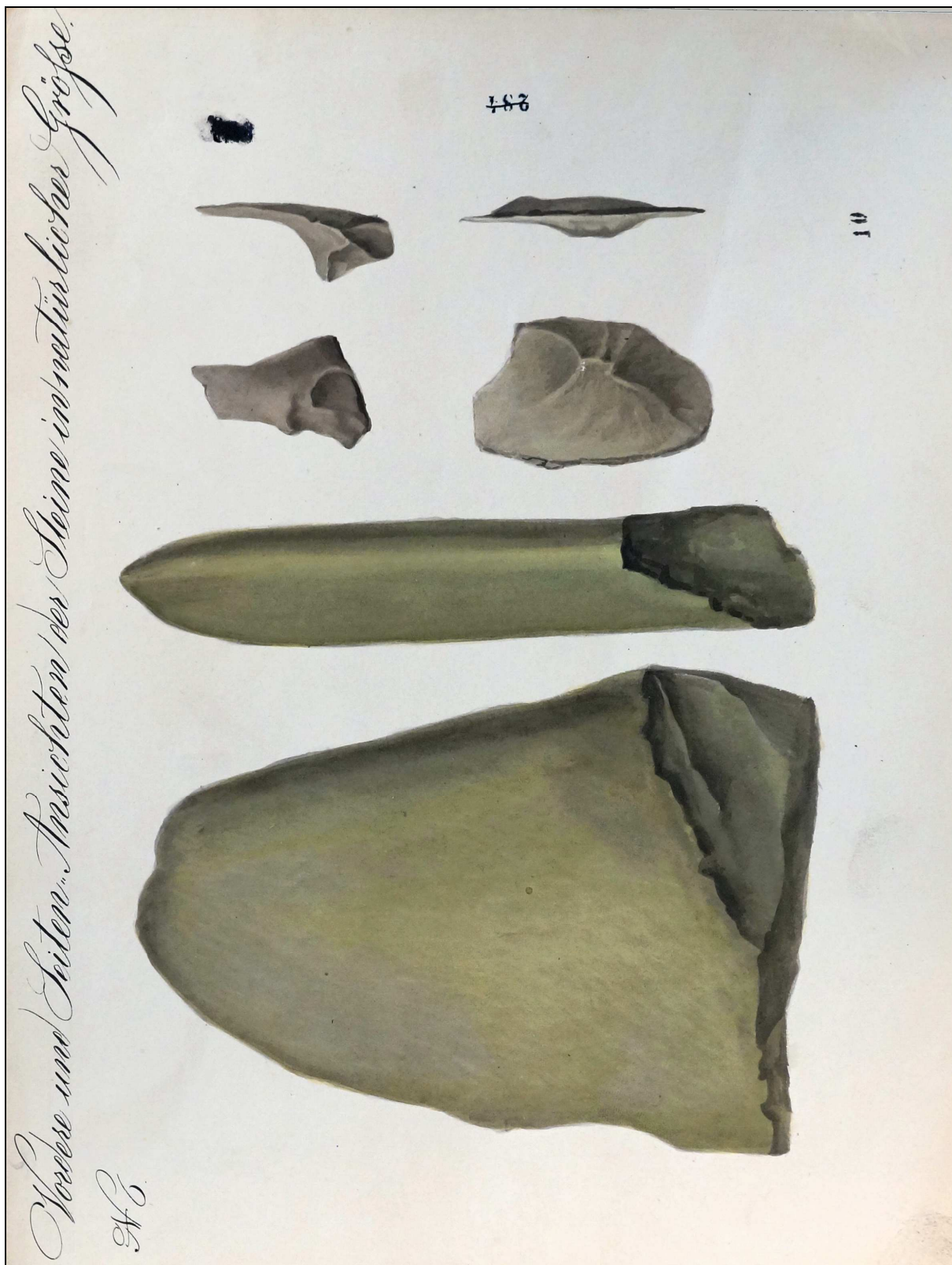
MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 8.

Obr. 5. Kost ženské ruky s náramkem z mohly v Nové Ulici.

Autor: František Domek.

MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 9.

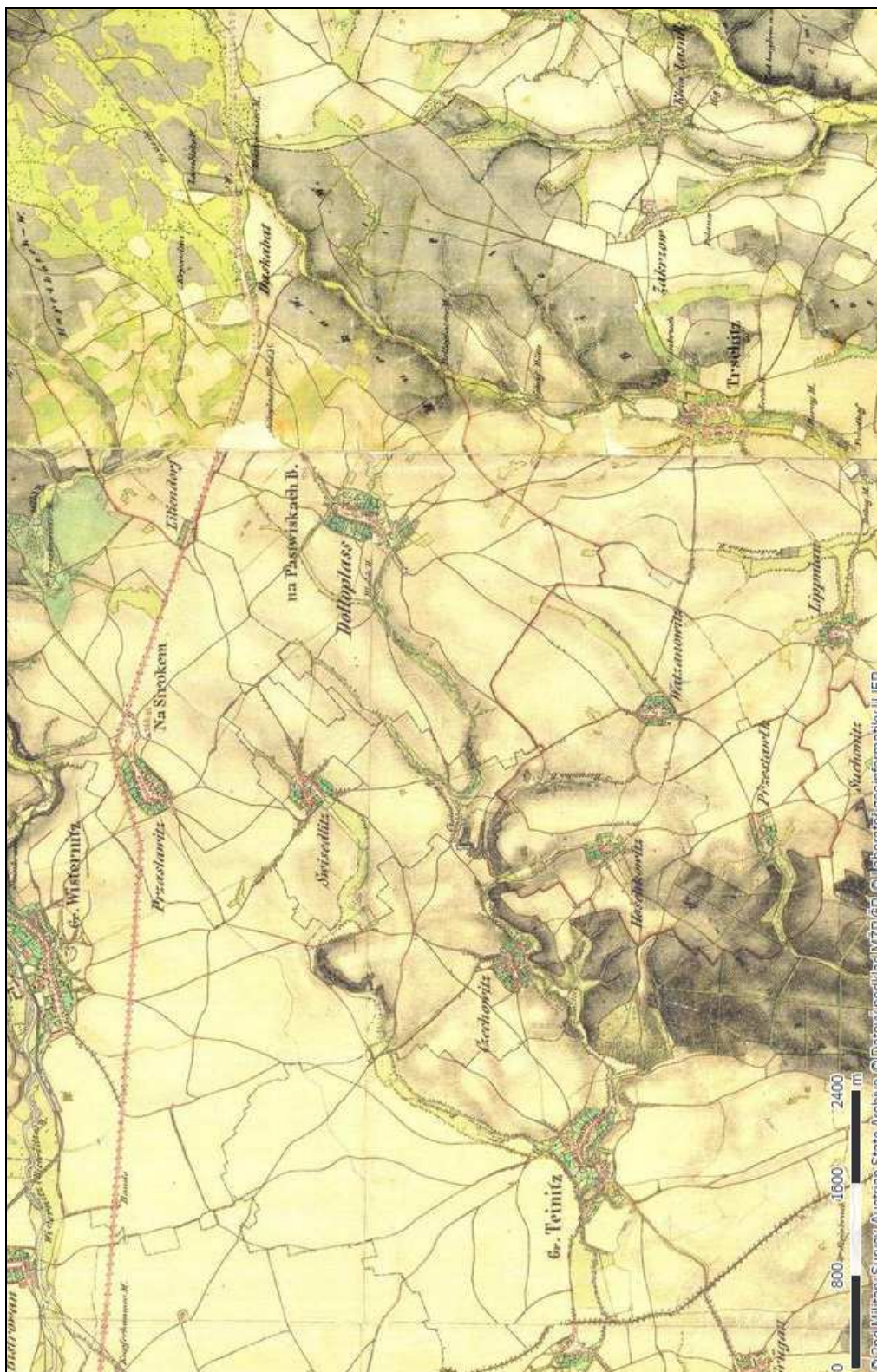

Obr. 6. Kamenné nástroje z mohyly v Nové Ulici.

Sekyrka a dva úštěpy-čepel. Autor: František Domek.

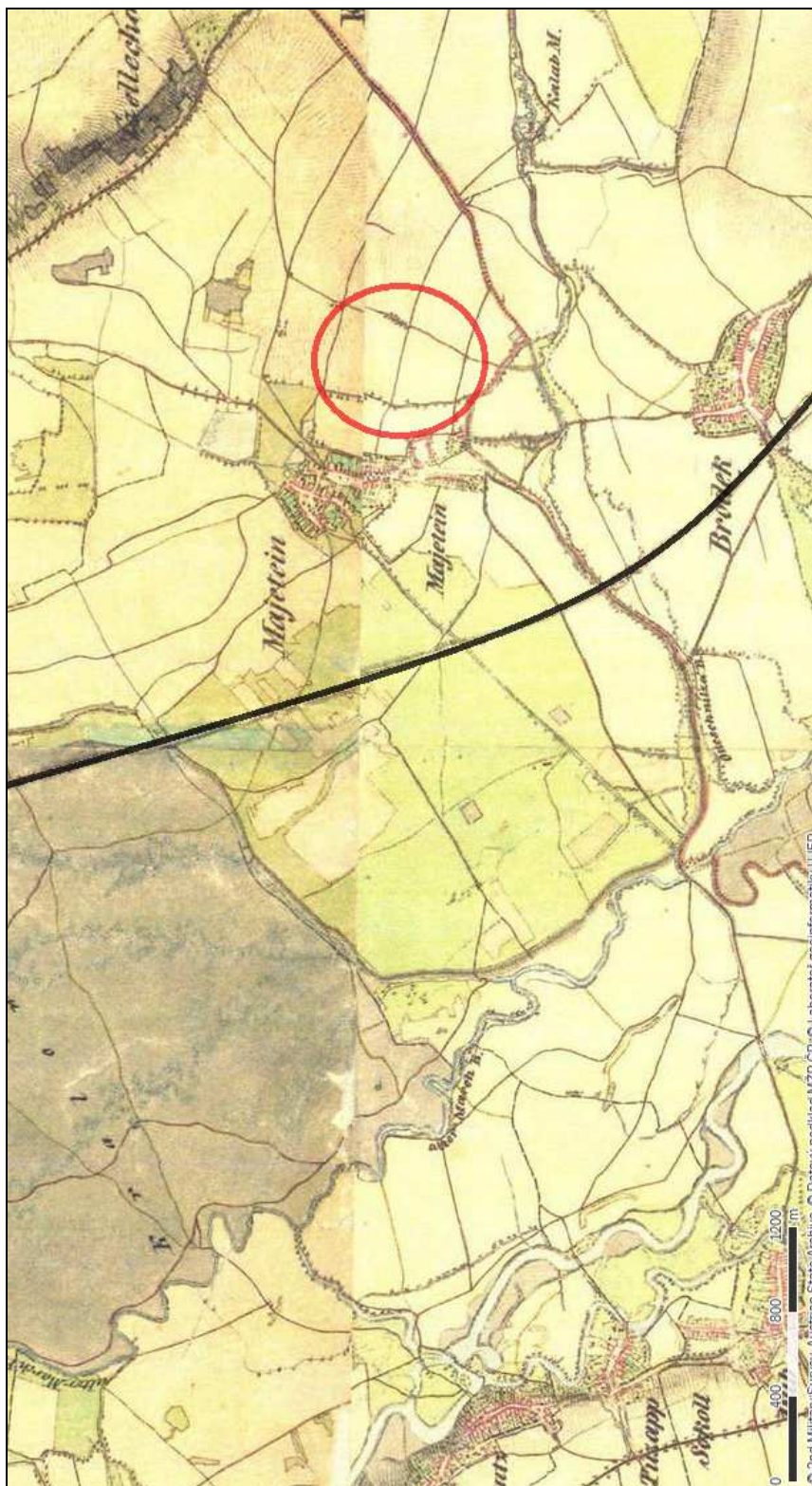
MZA Brno, fond A 8 Zemská registratura, kart. 472, sign. G 37, čj. 2139/41, f. 10.

Mapové přílohy

Mapa 1. Doloplazy a okolí.

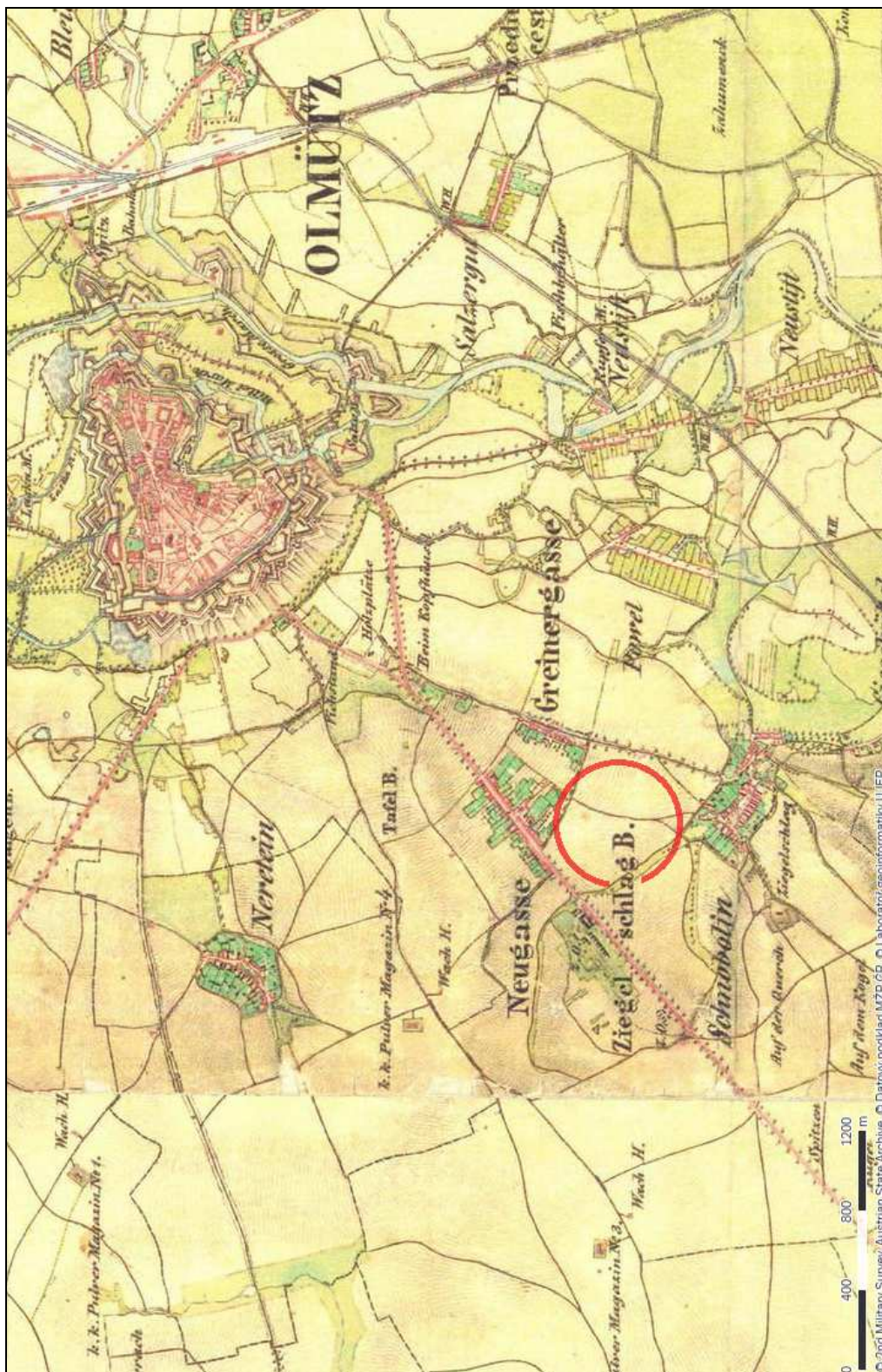
Z 19. století [online]. Mapy.cz [cit. 2015-04-26]. Dostupné na WWW: <<http://mapy.cz/19stoleti?x=17.4267197&y=49.5633018&z=13&l=0>>.

Mapa 2. Majetín.

Černě zobrazen průběh železniční tratě z Přerova do Olomouce, červeně zobrazena přibližná poloha odkrytého pohřebiště lužické kultury mezi polohami Mezi lesy a Mezi příkopy.

Z 19. století [online]. Mapy.cz [cit. 2015-04-26]. Dostupné na WWW: <<http://mapy.cz/19stoleti?x=17.3260403&y=49.4995175&z=14&l=0>>.

Mapa 3. Nová Ulice a cihelna.

II. vojenské mapování. Cihelna je v mapě zaznačena jako *Ziegelschlag*, červeně přibližně určena poloha polykulturní lokality Olomouc-Slavonín, Horní lán.

Z 19. století [online]. Mapy.cz [cit. 2015-04-26]. Dostupné na WWW: <<http://mapy.cz/19stoleti?x=17.2511101&y=49.5836729&z=14&l=0>>.